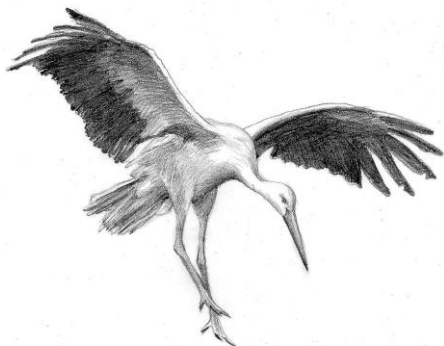

*NE BÁNTSÁTOK ŐKET,
NEM BŰNÖSÖK!*

SOMOGYI DÉNES

A címlapot és az illusztrációkat készítette:

DOBOS ÉVA grafikusművész

ISBN : 978-615-80573-3-2

Készült. 2003-ban.

ELŐSZÓ.

Ajánlom ezt a könyvet azoknak, akiknél normális párkapcsolat ellenére sem következett be az igen óhajtott gyermekáldás, annak ellenére, hogy a szexuális életük semmiben sem különbözött azokétól, akiknek ez bekövetkezett, még akkor is, ha azt nem is kívánták.

A gyerektelenség miatt keserűvé vált életük, amit tetézett még az is, hogy a környezetükben élő primitív gondolkodású emberek, gúnyos céltáblájává váltak. Bizony, még a huszadik század végén is, éltek olyan primitív emberek, akik mélységesen elítélték, a gyermektelenség miatt magukra maradt embertársaikat.

Ajánlom ezt a könyvet azoknak is, akikhez a Sors oly kegyes volt, hogy a gyermekáldás minden különösebb nehézség nélkül bekövetkezett, anélkül, hogy az előbbi embereknel bármennyivel is többet tettek volna érte. Ezek között a szerencsés emberek között azonban, voltak olyanok, akik szentül hitték, hogy magasabb rendű élőlények, s ezért a

gyermektelenek csak azért élnek a Földön, hogy gúnyos nyilaikkal lövöldözzenek rájuk.

Ma már, a fejlettebb civilizáció, és a velejáró környezetkárosodásnak hatásaként, egyre többen vannak olyanok, akiken csak az időközben sokat fejlődő orvostudomány tud segíteni, ha egyáltalán az is tud. A korábbi időkhöz képest, annyi azonban mégiscsak változott, hogy a gyermektelenségért ma már senkit sem bántanak

Az 1960-as évek környékén jár az idő, amikor Ádám és Éva reménytelenül vágyakoznak a gyermekáldásra, már hosszú évek óta. Titokban eljárnak orvosokhoz, hogy bajukon segítsenek. Ám azok sem tudnak segíteni. Ebben az időben, nagy szégyennek számít gyerektelenségük, ezért az orvoshoz járást a legnagyobb titokban teszik.

Miután végleg lemondanak arról, hogy saját gyerekük legyen, örökbe fogadják Dánielt. Előtte azonban egy másik városba költöznek, hogy fogadott gyermeküket—saját, édes gyerekükként fogadtassák el az új környezetükkel.

Az örökbefogadás okozta testi és lelki megnyugvás eredményeképpen, Éva váratlanul teherbe esik, ami a nagy tudású orvosok segítségével eddig nem sikerült.

Dániel örökbefogadása után két évre, megszületik Júlia.

A két testvér nagyon szereti és védelmezi egymást. Még a gondolataik is hasonlóak, a dolgok megítélésében. Ezért szüleik—Ádám és Éva—fogadalmukat megszegve, felfedik féltve őrzött titkukat gyerekeik és a világ előtt: Dániel és Júlia nem édestestvérek.

A titok fátylának fellebbentése után, a két fiatal között igazi szerelem bontakozik, amelynek házasság lesz a vége.

A házasság után nemsokára Júlia teherbe esik.

Ádám és Éva—a két leendő nagyszülő—, nagyon boldognak érzik magukat, hiszen gyerekeiknél nem ismétlődött meg az ő szomorú, gyerektelen sorsuk. Úgy érzik, el kell menniük abba a templomba, ahol fiatal korukban, Szent Antal lábai előtt könyörögtek a gyermekáldásért. Most azonban, már a hálaimájuk elmondása miatt keresik fel.

Szent Antal—a köszobor—köszíve is elérzékenyül a lábainál imádkozó, két megőszült ember szavainak hallatán.

„Ez most már csont az én csontomból, és hús az én húsemből. Ezt asszonynak fogják nevezni, mert férfiből vétetett. Ezért elhagyja férfi apját és anyját, és asszonyához csatlakozik, és ketten egy testté lesznek.

Mindketten, pedig mezítelenek voltak—a férfi, meg az asszony is---, de nem szégyellték magukat.

Megteremtette tehát Isten az embert. Istenképére teremtette őt. Férfinak és nőnek teremtette őket. És megáldotta őket Isten és mondotta:

**–Legyetek   termékenyek   és
szaporodjatok!”** { „KÉPES BIBLIA”—Teremtés
fejezetéből }.

„Mondják:—A nők mindent megtennének azért, hogy legyen,—illetve ne legyen gyerekük. A férfiak hasonlóképpen!”

*

Debrecen városa felé vezető úton, a Trabant gépkocsi zörögve, prüsszkölve araszolgatta az útmentén felkiáltójelként sorakozó kilométerköveket.

Mintha még a kilométerkövek is arra figyelmeztették volna a bent ülőket, hogy ezen az úton, és más úton is, fölösleges hiábavalóság a város felé igyekezniük, mert céljuk ebben a városban sem valósul meg. Hiszen évek óta erről már réges-régen meggyőződhettek.

A remény azonban nagy hajtóerő, amely minden józanész ellenére, ösztönzi az embert, e gondolatokkal:—*Menj! Indulj! Ne késlekedj! Előbb-utóbb sikerülni fog!* S ekkor a bajban, újra megcsillan egy lehetőség: —*Talán most majd sikerülni fog!*

Csak a Trabant gépkocsi motorja zörgött, morajlott haragosabban, mintha neki már végképpen elege lenne az ilyen célú utakból. Csak az ő kilométerórája tudta igazán

megszámlálni a szorongással, izgalommal teli, fölösleges kilométereket, amelyeket maguk mögött hagyva, *elszánt, konok* utasai igyekeztek újabb reményekkel felvértezve, a város klinikái felé.

A gépkocsi utasterében Ádám és Éva, szótlanul ültek egymás mellett. A májusi kellemes idő ellenére, borússzótlanság, nyomasztó csendjében haladtak a gyógyintézet felé. Csak a Trabant kocsí motorja zörgött egyfolytában, hogy ezt a síri csendet az utastérből kiűzze.

Nem érdekelte őket az út menti táj, a Hortobágy legelőin békésen legelésző, különböző állatok sokasága, melyek fejüket földre lehajtogatva, legelésztek a végeláthatatlan pusztaság, üde gyepszőnyegén.

Pedig lett volna mit nézniük, ha a hangulatuk ezt engedi. Ott legelészett egymás mellett békésen a birkanyáj, a hosszú szarvú, fajtisza magyar tehéncsorda. A csorda közül, szilaj nézésű, hatalmas bika, vérben forgó szemeivel, figyelt az országúton haladó utasok felé, mintha teheneire legkisebb veszélyt is jelentenének.

A nádasokból ritkán látott madarak röppentek fel, hogy a fészkeikben örökösen éhes, fiókáiknak mihamarabb eleség után nézzenek. Serénykedtek, a *nagy-nagy, örök, ősi ösztön* által hajtva, hogy a fiókákat felneveljék. Minden

élőlénytől ezt kívánja a Teremtő; *fajtatok soha ki ne haljon, és önmagatokat utódaikban túléljétek.*

Nincsen itt különbség élőlény és élőlény között, hiszen mindegyiknek ez a főcélja, melynek minden más célt alárendel.

Az útszéli gyomnövény—miután valaki, vagy valami, kegyetlenül eltaposta—, megpróbál egy új hajtásban, újra sarjadni, hogy azon az új ágon ismét virág virítson. Ebből a virágból, ha beérik a mag, majd egy új növény fejlődik. Ez az új növény nem hasonlíthat senkire és semmire, csak arra, amiből sarjadt. Ez minden élőlény, így az útszéli gyomnövény életének értelme, még ha ez önzésnek tűnik is. A letiport gyomnövény, miután újra sarjadt, érezheti azt: *nem él feleslegesen Isten szent Ege alatt.* Ha jön az ősz, s majd a kegyetlen tél, amely örökre eltünteti őt erről a világról, elmondhatja: —*nem éltem hiába, mert az általam nevelt mag, tavasszal újra kél, és a belőle kelt növény csak rám hasonlít. A földi életem múlásával, megújulva élem tovább életem, utódomban!*

Ez az ősi ösztön hajtotta most Ádámot és Évát a klinikák felé, ahová senki sem tudná már megmondani, hányadszor érkeznek meg ez alkalommal. Emlékeikben kutatva, korholták magukat, hogy miért is jönnek egyáltalán, amikor némely pénzrabló orvos, a helyzetüket kihasználva, csak a pénzükre utazik, és segíteni egyikük sem tud.

Kívánták; *találnának már valami bajt*, amit aztán orvosolni lehetne. Ehelyett jön a szokásos magyarázkodás:

—*Nincsen semmi baj! Csak még ezt a gyógyszert, tessék megvásárolni, és minden bizonnyal nem marad el a siker. Jön a gyermekáldás!*

Hányszor és hányszor fogadták meg, hogy ebbe a városba, ilyen céllal, soha többé nem jönnek. Ám szavukat megszegve, haladtak most ismét a város klinikái felé.

Az idegfeszültség hatására, Éva gyomorfekélye minden út alkalmával kiújult, úgy, mintahogyan a pénztárcájuk ismét teljesen kiürült.

—*Te „jó” Isten! Mennyi orvosnál jártunk már, és mennyi pénzt és csomagot osztottunk széjjel közöttük! Mégis minden hiába!* – kérdőjelezte meg a fölötte levő *Teremtő* jóságát Ádám, amiért még mindig nem elégelte meg szenvedéseiket, és továbbra sem nyújtotta feléjük a segítő kezét.

A karácsonyi ünnepeket, ismét kettesben kellett tölteniük. Ketten, mégis egyedül!

Közeli rokonságból, Margit néni, ekképpen próbálta vigasztalni őket:

—*Örüljetek, hogy nincsen gyerekeitek!*
Most is sok pénzbe kerülnek az ünnepek alatt!

Itt vannak a mi gyerekeink, szeressétek ezeket! Hiszen olyan aranyosak!

—*Ugye Éva milyen helyesek, milyen tündérierk?* —bizonygatta Margit néni, aki szerint az ő unokáinál nincsenek szebbek és okosabbak, e széles, nagyvilágban.

Mondhatta volna azt is, hogy azért olyan tündérierk, mert az ő unokái, és őrá hasonlítanak. Mintahogyan férje urának—János apónak—gyakran mondogatta: *olyan jó vagy Te János, hogy megérdemelsz engem!* Az értelme végül is az, hogy ő egy igazán jó asszony, akit nem mindenki érdemelne meg, csak a jóságos János apó.

Az elmúlt évek során, sokszor kellett hallaniuk, hasonló dicséreteket, a legszebbnek és legokosabbnak mondott utódok, soha nem szűnő dicséretei miatt. Rá kellett jönniük, hogy e dicséreték egyfajta öndicséreték, *burkolt egoizmusok*. Hiszen nem mondhatja ki nyíltan senki sem: *Azért ilyen szépek és okosak, mert az én unokáim!* Vagy: *Szép lehet, hiszen az én véreimből való.* Egyszóval: *Okos lehet, hiszen rám hasonlít!*

Aki ennyire konokul dicsérte unokáját, nem gondolt arra, hogy mindenkinek a sajátja a legszebb, legokosabb. Az ilyen dicséret a legtermészetesebb. De hasonló esetben az sem árt, ha engedjük másoknak, hogy ők vegyék észre, és ők nyilatkozzanak a mások utódaival

össze nem hasonlítható, nemes tulajdonságokról.

Éva és Ádám, az unokáik dicsérete miatt, még nem repesett az örömtől. Mintahogyan, fordított helyzetben, Margit néni sem lett volna túlságosan boldog.

Értetlenül nézték az önmagáról megfélemlítő asszonyt, aki elvárta volna, úgy szeressék utódait, mint ő szereti. És ettől a rajongó szeretettől legyenek olyan boldogok, mint ő. Szerinte a *boldogsághoz* elég annyi, ha más gyerekét szeretheti.

Saját gyerekének és unokáinak azonban, nem kívánta volna, Éva és Ádám „*boldogságát*”.

A fiatal pár jól tudta mindezt. Mint ahogyan jól tudták azt is, hogy egyfajta kárörömmel figyelik sorsukat. Mert az ilyen emberek már messzebb néztek az orruknál, arra gondolva; *ha nincsen gyerek, nem lesz, aki örököl.* Ezek után, az ő gyerekeik, unokáik örökölnék majd mindent, ami marad utánuk.

—*Talán! Mert az életben semmi sem biztos. Mert biztosnak csak azt lehet tekinteni, ami elmúlt, ami megtörtént.*

Mindezt a hátsó gondolatért, nem kell rájuk haragudni, mert annál nagyobb szeretet nem igen létezik a világon, amelyet a szülők éreznek gyerekeik és unokáik iránt. Ádám és Éva, ezt a szenvedélyes szülői szeretetet, már többször tapasztalhatták az ismeretségi

körükben. Az utódok szenvedélyes szereteténél, nem lehet nagyobb érzés. Ezért a szülő feláldozna mindent. Ha egy mocsárban kellene gyerekével állni, akkor azt a nyakába venné, hogy a gyerek süllyedjen el legkésőbb, mert ő életének továbbfolytatója.

Természetesen, lába alá rakná még saját szüleit, nagyszüleit, testvéreit, hogy minél később nyelje el gyermekét az ingoványos mocsár.

Ezek után nem lehet csodálkozni azon sem, ha Margit néni, gondolatai elkalandozása közben, vigasztaló szándékkal, vagy szórakozottságában, néhanapján így kiált fel, annak ellenére, hogy ő jóval korosabb náluk:

—Ne féljeteK, majd eltemetünk mi Titeket, ha már nem született gyermekeitek!

A fiatal pár mindezzel még nem vigasztalódott meg. Ha ezt egy önzetlen önfeláldozásnak szánta, akkor ez egyáltalán nem állta meg a helyét. Ugyanis, a vagyonuk töredékéért, idegen emberek is boldogan eltemetnék őket, hiszen nem lenne egy ráfizetéses vállalkozás.

Különben is, fiatalon ki akarja még eltemettetni magát? Még Ádám és Éva sem! Még akkor sem, némely embernek talán ez az óhaja.

Talán, ha élő korukban lenne segítségükre valaki, sokkal vigasztalóbb lenne. Erre azonban ritkán van példa. Kesernyés mosoly jelenik meg arcukon, amikor az elmúlt idők szomorú

emlékeiben kutatnak, amire van idő, hiszen az autó nem robog át azonnal a széles Hortobágyon, az Ezerkilencszázhatvanas évek tájékán, az akkori makadám útviszonyok mellett.

—*Jó lenne örökbe fogadni!* —törte meg Ádám, a kocsi belsejének nyomasztó csendjét.

Ezt azonban ő maga sem gondolta komolyan. Nem tudta elképzelni, hogyan szerethetné ő más gyerekét. A sok-sok kudarc sem érlelte meg benne igazán, ennek a lehetőségnek elfogadását, ami azt jelentené; ő már végképpen lemondott arról, hogy neki valaha is saját gyereke legyen. Olyan, akire ezt mondhatná:

—*Ez az én gyerekem, mert az én véreimből való, és az én feleségem szülte nekem! Az én gyerekem, aki hasonlít rám. S, ha az én porhüvelyem elkopik, a gyerekekben tovább él testem, lelkem!*

Miközben az örökbefogadást ajánlotta feleségének, észrevétlen pillantott a mellette ülő asszony szomorú arcára, aki az ajánlat hallatán úgy tűnt, mintha az eddigieknél még bánatosabb lenne. Nézte a szenvedő asszonyt, akinek arcára a bánat írta rá:

—*Én még nem adtam fel a sok kudarc ellenére sem! Még akkor sem, ha ezért tovább szenvedek a kórházakban, klinikákon! Nem adom fel akkor sem, ha primitív emberek gúnyolódó nyilainak további céltáblája leszünk is!*

Ádám rögtön megbánta az előbbi kijelentését, *ami nem jelenthetett mást, mint azt; ők ezek után végleg lemondanak arról, hogy saját gyerekük legyen.* Lemondanak arról, aki majd így szólítsa őket:—Édesanyám! Édesapám!

Ezek a csodálatosan, édesen hangzó szavak, kárpótolják majd őket mindazokért a szenvedésekért, amelyeket eddig el kellett viselniük, a sok-sok orvosi szobában. És azokért a szenvedésekért is, amelyek gonosz emberek gúnyos nyilaitól számoztak:

„—Miféle emberek vagytok ti, hogy még arra is képtelenek vagytok, hogy gyereket csináljatok?! Ezt, még egy utolsó analfabéta is tud, csak ti nem! Igazi selejt emberek vagytok, akik nem érdeklik meg, hogy ezen a Földön éljenek!”

Vártak, mert nagyon féltek az örökbefogadástól, hiszen ismeretségi körükben, többeknél kudarccal végződött. Minél tovább volt náluk a gyerek, annál nagyobb volt a csalódásuk.

Gonosz emberek zavarták meg a kis emberke lelkivilágát, ilyen szavakkal:

—*Nem apád ez az ember, és nem anyád ez az asszony! Ne fogadjál neki szót! Nem akarnak ők neked jót, úgy szeretnek, ahogyan egy mostohát szeretni szoktak!*

S mikor ilyen szavakkal szétválasztották, az eddig boldog családot, a káröröm sugárzott arcukról.

De vártak azért is, mert egyiküknél sem találtak olyan betegséget, amely a gyermekáldást kizárná. Jártak hát továbbra is újabbnál-újabb orvoshoz és reménykedtek tovább.

Csak a pénzük fogyott el gyorsan az egyre drágább gyógyszerekre, és a még drágább orvosokra, melyek közül némelyiknek pénzhétsége egyáltalán nem ismert határt.

Voltak, kik nyíltan szemükbe mondták:

—Váljanak el! Akkor talán lesz gyerekekük!

Azt gondolták, a házastársi szeretet olyan, mint egy kabát, amelyet levetnek, és vesznek fel helyette másikat. Pusztán csak gyerek miatt elválni, nagyon könnyelmű, és átgondolatlan cselekedet. Azt, akit teljes szívvel szeret valaki, most eldobni. Nem nézni, milyen sebet hagy annak lelkén. Gonosznak, könyörtelennek lenni, és mindezt azért, hogy legyen gyerek. Ha még ilyen áldozatot kell érte hozni, akkor sem baj, csak legyen.

Vajon biztos-e, hogy mindezek után már lesz? Nincsen az a földi hatalom, amely tudná garantálni. És az Égiek, vajon tudnák garantálni?

Eljártak a templomba. Imájuk mellett Szent Antal perselyébe adományokat csúsztattak, hogy eljárjon érdekükben az Úrnál, bajuk orvoslására. Kérték bocsánatát, amennyiben valaha, valamivel, megbántották. A kőszobor komor arccal nézett le rájuk. Kőszíve nem akart meglágyulni, kérésüket továbbítani. Túrte, mint az orvosok, hogy egyoldalúan csak ők szolgáljanak neki, és ő továbbra is adósuk maradt.

Kevés jövedelmükből különböző bankszámlákra fizettek adományokat, de Isten nem akarta meghálálni fáradozásukat.

Persze mindent titokban kellett tenniük, mert a gyerektelenség nagy szégyennek számított még akkor is, ha ilyen irányú törekvéseikről a környezetük nem tudott. Ha azonban ez a

törekvése bárkinek is kitudódott, az még nagyobb szégyennek számított. Sajnos, ez idő tájáán, még ilyen emberek is éltek ezen a tájon.

Aztán egyszer csak megcsillant a remény, mint már annyiszor az elmúlt évek során, miután az egyik nap az orvost felkeresték:

—*Tessék vigyázni magára!*—mondta az újabb vizsgálaton az X főorvos úr a remegő fiatalasszonynak, amikor megjelentek nála, és nagy reményekkel kecsegtette őket.

*

Nagy volt az örömük a vizit után. Tervezgették jövőjüket—a család jövőjét. Bizony, ilyenkor van csak igazán értelme a tervezetésnek, mert van már cél—életcél. Van gyerek, akit fel kell majd nevelni, hogy életük folytatódjon gyermekükben. Az ő fajtájuk már tovább él, a most még picinyke élőlényben. Úgy, ahogyan az útszéli gyom is, ösztönösen megtermi magát, ha újra és újra eltapossák is. És ha kell, ők is talpuk alá raknak majd mindent és mindenkit, csak azért, hogy a gyilkos

mocsárban, ez a picinyke utód, a felszínen maradjon.

Teszik ezt akkor is, ha már nagyon sok példa van arra, hogy ez a fáradozásuk a jövőben nem lesz meghálálva. Mert, ha őszinték akarunk lenni, akkor azt is látnunk kell, hogy nagyon kevesen vannak, akik ezt a szeretetet visszakapják, amikor arra majd rászorulnak.

Ezt a kérdést soha, senki sem teszi fel magának, hiszen fajtajának továbbélése, mindennél fontosabb, és ilyenfajta bölcselkedést nem engedhet meg magának senki. A nagy Természet örök parancsa határozott, minden élőlényt arra ösztökél, hogy fajtát, mindenáron tovább éltesse.

Talán ennek kérdése még akkor sem vetődne fel, ha már ekkor tudná, hogy a dédelgetett gyerekében, a saját gyilkosát melengeti kebelén. A szeretet olyan nagy és olyan elvakult, mely ezt súgja: —*mindenkié lehet gonosz ember, csak az enyém nem!*

Sajnos, pár nap multával, olyan csalódásban lett részük, mint volt korábban örömük a főorvos úr örömteli szavainak hallatán. Volt már főorvos úr, adjunktus úr, professzor úr, azonban eredmény semmi. Újra összeomlott a légvár, az újabb kudarc bekövetkeztével. Mintha valami gonosz démon szándékozna ártani az elmúlt évek során.

Még nagyobb volt bánatuk akkor, amikor baráti körükben, eddig hasonló gondokkal bajlódó fiatal házaspárnak, megszületett a várva-várt gyerekük:

—*Látjátok? Ez már a mi fiunk!* — dicsekedtek ismerőseik a régóta várt aprócska emberpalántával, amely sok-sok álmodozás után, végre valósággá vált számukra.

Ádám és Éva érezték, akaratukon kívül, gonosz irigység költözik szívükbe, amely nem engedi, hogy részt vegyenek barátaik határtalan örömében. Nem engedi, hogy bárki más gyerekének örvendezzenek, hiszen annak a picinyke emberpalántának ereiben, nem az ő vérük áramlik.

Talán minden baj elviselhetőbb addig, amíg vannak olyanok, akik hozzájuk hasonlóan reménytelenül várnak. Tudni azt, hogy nincsenek egyedül, mert mások is hasonló álmokat kergetnek.

Barátaik számára, ez most már nem álom, hanem élő valóság, mert a mosolygó baba már ott kacarászik a gyermekágyban. Nevetése szebben hangzik a legszebben csilingelő csengőnél, amelyet valaha emberi kéz alkotott.

Borzasztóan irigykedtek, amiért nekik végül mégiscsak sikerült. Nem azért, mintha rájuk haragudnának, de mégis az a tudat, hogy bajukban nincsenek egyedül, elviselhetőbbé tette az ő hiábavaló várakozásukat. S most, ismét rá

kellett döbbsenniük, számukra a gyermek utáni vágyakozás keserű sorsa, még nem múlt el.

Feltették újra az ilyenkor szokásos kérdést:

—*Miért csak nekünk nem?* Válasz nem jött sehonnan.

Nem kell rájuk haragudni azért, hogy irigykedtek másokra. Az emberi természet már csak ilyen önző. Nem elégszik meg azzal, hogy embertársa, aki eddig boldogtalan volt, most boldog lett, ő maga is szeretne az lenni.

Mint ahogyan az éhes ember is nagyon örül, ha a szintén éhező barátját már jóllakva látja. Azonban türelmetlenül várja, hogy az ő hasába is jusson végre valami. Amikor végre ő is jól lakott, akkor örül a barátja telt hasának igazán.

Szokták mondani: *A baj nem jár egyedül.* És ez így is van. Ádám egyik nap rosszul lett. A vizsgálatok szívizomgyulladást állapítottak meg, amelyet —állítólag— a mandulája okozott.

Ennek műtétje után még évekig betegeskedett. Különböző neurotikus tünetek jelentkeztek nála, amelyek egyesek szerint, gyermekkorában ért stressznek köszönhető. De lehet, hogy a sok orvoshoz járás, és a sok csalódás is, nagyban hozzájárult ennek a kialakulásához.

Az emberi természet már csak ilyen. Mindig azt szeretné megvalósítani, ami a legelérhetetlenebb.

Talán, ha más célt tűztek volna maguk elé, már régen megvalósulhatott volna. Ők azonban, engedve az ősi ösztön követelésének, gyereket akartak és sok unokát, akikben majd tovább élük életüket, időtlen-időkgig. Azt gondolták, megújulnak majd, mint a virág, mely mielőtt elszáradna, termékeny magot hoz, és ez a meleg tavasz eljöttével kikelve, ismét szárba szökken.

Ekkor a növény parányi bimbója kinyílik, illatozik.

Olyan ez, mint egy nagy körforgás, amely évmilliók óta csak forog-forog, mint egy óriáskerék. Talán ez a feltámadás. A megújult testben—létezni tovább.

Minél elérhetetlenebbé vált a nagy cél, annál inkább küzdöttek érte. Nem akarták tudomásul venni, hogy számukra ez a cél nem fog beteljesedni. A remény mindig ott élt szívükben, és adott erőt az újabb megpróbáltatások elviseléséhez, amelyeket embertársaik izetlen, gonosz tréfái miatt egyre gyakrabban kellett elviselniük. Nem volt elég a Sors kegyetlen csapása, még a gonosz emberek tréfái miatt, külön is kellett szenvedniük.

Csalódások és kudarcok miatti fájdalom is elhalványodik egyszer, vagy legalábbis egy időre csökken. Ádám próbálta derűsebben felfogni saját helyzetüket, és ekkor megpróbált

humorizálni, úgy, mint akik túl vannak már mindenen:

—*Olyan ez az egész, mint egy házépítés. Csak a ház nem épül fel soha. Ám a pénz utolsó fillérig mégiscsak elfogy.* –mondta Évának, aki nem volt abban az állapotban, hogy bármiféle humorra is fogékony legyen.

—*Hogy érted ezt?*—kérdezte értetlenül.

—*Úgy, hogy az orvoshoz járás is annyi pénzbe kerül, mint a házépítés, csak az egyik végül is eredményre vezet, mert a ház felépül, míg a másiknál csak a pénz fogy el az utolsó fillérig, és az eredmény elmarad.* —mondta most már halkabban, mert az előbbi humora, úgy szívéódott fel a semmibe, mint a hajnali harmat párája, a hortobágyi pusztaság füves legelői felett, az egyre melegedő nyári napsütésben, amerre csak elhaladtak a rettegett klinika felé.

Érezte ő is, hogy a humor az, aminek legkevésbé van helye az eddigi életükre visszatekintve. Ezért bocsánatkérően fogta meg asszonya kezét, kinek gondolatai a közeledő klinikánál kavargtak, elindulásuk óta egyfolytában, de talán már korábban is:

—*Mit kell majd ismét elviselnie? Milyen kellemetlen vizsgálatoknak veti alá az adjunktus úr, akihez a következő percekben érkeznek?*—sóhajtott, magában de gondolatait nem tette hallhatóvá, férje számára.

Hiszen újra próbálkoznak most, újabb reményekkel, amely így hangzik: *Talán most majd sikerül!*

Az élet már csak ilyen. Van, aki azt szeretné, hogy ne lenne már több gyereke, és ezért fizet. Míg mások azért szenvednek, fizetnek, idegeskednek, hogy végre legyen már körülöttük egy bukdácsoló kis gyerek, akinek kacagása számukra a legszebb zenei élvezet.

Ők az utóbbiak, akik azért haladnak most ismét a város klinikája felé, mert egy kis remény ismét megcsillant előttük, amikor D adjunktus úrtól, a korábban kapott időpont, ezen a napon, most elérkezett. Ezért igyekeznek ők most a széles Hortobágyon keresztül, Debrecen városába.

A Hortobágy után, a túlságosan is ismerős városba értek, az idegeskedésük örökös színhelyére, amelyhez ugyanolyan kellemetlen emlékek fűzték őket, mint Budapesthez. Szerintük, csak annyi különbség van a két város között, hogy az egyik keletre, a másik nyugatra terül el lakóhelyüktől. Szóval az egyik kutya, a másik eb. A kudarcok sorozata itt is, ott is, mindezidáig, mindenhol bekövetkezett.

Ez a kudarc még nyomasztóbb érzés akkor, ha tapasztalniuk kellett nap-mint nap, hogy a törekvésük, embertársaik előtt, nagy szégyennek számít. Ezért nem tudatták senkivel, ezért igyekeztek eltitkolni mindenki előtt.

Megvetésüket tapasztalták mindenhol, ahol tudtak magányos életükről. Az 1960-as évek táján, ez még nagy szegénynek számított, annak ellenére, hogy ezért nem kellett volna szegyenkezniük, hiszen ez nem az ő bűnük. *De ki a bűnös? Talán a Teremtő?* Aki ott adja az áldást, ahol arra nem lenne semmi szükség. Hiszen semmi szükség, olyan helyre adni, ahol eldobják a megszületendő gyereket. Beadják gyermeknevelő intézetekbe, hogy ott apátlanul, anyátlanul neveljék fel a *nagybetűs életnek*. *Mindenki követ el hibát! Még a Teremtő is.*

Ez mindenképpen az ő *nagy tévedése*, hogy az egyik helyre gyermekáldást adott, de szeretet nem. A másik helyre, csak szeretet adott, és akit szeretni lehetne, azt nem adta. Szándékosan mindezt nem tehetette, ezért ő is *tévedhetett*.

Vagy talán tudatosan teszi mindezt azért, mert *más célja van* ezekkel az áldás nélküli emberekkel. Más feladatot szánt nekik, amikor az *életforgatókönyvüket* megírta. Milyen jó lenne ezt tudni, talán könnyebben viselnék el sorsukat. Nem rohanganának feleslegesen, egyik orvostól a másikig, hanem, a nekik szánt feladatukat végeznék.

A gyermeküket eldobó primitív emberek így szapulják a gyermek után vágyakozó társaikat:

—Különb ember vagyok, mint te! Már tíz gyereket adtam a gyermeknevelő intézetnek!

Talán különbek akkor lennének, ha fel is nevelnék, és nem a társadalom nyakába sóznák. Ők azonban, ennek ellenére, különbnek érzik magukat, és megjegyzéseikkel ott sértegetik a reménytelenül gyerek után vágyakozó embereket, ahol csak erre lehetőségük nyílik.

*

Amikor a klinikához érkeztek, behajtottak az épületek mellé. Az adjunktus úr részére hozott hálacsomag nagysága ezt indokoltta tette. Nem cipelhették be az utcáról, a súlya és a mérete miatt sem. A hálapénz borítékját Ádám kiemelte a táskából, és a zsebébe tette, hogy majd az első alkalmas pillanatban, a pénzsóvár adjunktus úrnak mohó kezébe tudja csúsztatni. Hiszen ettől remélte azt, hogy bajuk kezelésénél, minden tudását megcsillogtatja.

Ezt szigorúan elvárta, annak ellenére, hogy sejtette, az ő jóvedelmének a huszadrészevel sem rendelkeznek, a várójában idegesen, és sokszor reménytelenül várakozó páciensei.

A rendelő várójában már úgy ültek egymás mellett betegek, mint a villanydróton ülnek a fecskék, az őszi elköltözés előtt, amelyek már fiókáikkal szaporodottan repülnek majd messzi tájakra. Odaérkezve, megmutatják az ott élőknek: —*nem töltöttük a nyarat hiába.*

A gyógyszereszagú rendelőben várók hangulata más volt, mint az elköltözésre gyülekező madaraké, akik már fiókáikat maguk mellé, a villanyvezetéken felsorakoztatva, készültek a tengerentúli útra. Kisfecskék, szorosán ültek az őket felnevelő ősök mellett, az indulás pillanatát várva, türelmetlenül rebegtették szárnyaikat.

Némelyikük nem bírta már a dróton ücsörgést, ezért felröppenve, nagy köröket rajzolt kitárt szárnyú testével, a báránnyel felhővel tarkított égbolton. Miután elfáradtak, ismét visszaröppentek, az őket felnevelő szüleik mellé. S ők, e repülés után, büszkék voltak arra, hogy majd a nagy őszi költözéskor, utódaik képesek lesznek átrepülni a háborgó tengerek tajtékos vizeit. Ez a tudat láthatóan jóérzéssel töltötte el őket, amit édes csiripelésükkel adtak fiókáik tudtára.

A rendelő várójában remegve várakozó ifjú párok azonban, még messze jártak attól, hogy mellettük utódaik üljenek. Legfeljebb csak reménykedhettek, hogy egyszer eljön az idő, amikor már ők sem lesznek egyedül. De addig még hosszú idő, hónapok, évek telhetnek el. Mennyi orvosi szoba gyógyszereszagú levegőjét szívták már, ahol némely orvos cinikusan tett ajánlatot Évának és a hozzá hasonló fiatal asszonyoknak. De maga helyett tudott ajánlani mást is, *aki az apaság szerepét ingyenesen elvállalja*. Vérig sértve, könnyűvérű nőknek nézve őket, hiszen mindegyik azért járt orvoshoz, hogy párjától akart gyereket, és nem mástól. Hiszen az emberi fajnál elsősorban, a beteljesedett szerelem után van óhaj arra, hogy utódai legyenek. Párjától akar gyereket, nem mástól.

Ebben a reményben várt most itt mindenki, így Ádámék is vártak csendben, de türelmetlenül. Nem kellett, hogy a rendelőben várakozók különösebben kérdezősködjének egymástól. Hiszen kimondatlanul tudták egymásról, *azonos okok miatt* várják bebocsátásukat, az adjunktus úr titokzatos rendelőjébe, ahol majd a nagy álmaik, talán megvalósulhatnak valaha. Talán itt van az a pillanat, amikor mindenki nagyon szeretne a jövőbe látni. A látottak alapján eldönteni: *most és azonnal kirohanni az adjunktus úr*

rendelőjéből, mert úgy sincsen semmi értelme, hiszen eredménytelen minden próbálkozás. Vagy talán türelmesen várni, mert van némi remény, bizakodás, amely végül is sikerrel végződik.

Bizakodtak, de ezt a bizakodást, nagyon vékony cérnaszál kötötte össze a valósággal.

Ádám és Éva, látták a várakozókon, hogy kik azok, akik már közelebb állnak álmaik beteljesüléséhez.

Az ő tekintetük nem volt annyira riadt, mint azoké, akiknek a sok próbálkozás ellenére sem akart elérkezni a hőn óhajtott gyermekáldás. Ők már terhesek voltak és boldogok. A boldogsággal járó nyugalom megszépítette arcukat és kivirultak, mint tavasszal a mezei rétek tarka virágai. Látszott rajtuk, kezdik feledni a sok kellemetlenséget, amit a gyermekutáni vágy eddigi sikertelensége arcukra vésett. Az ő nyugalmuk látványa adta az erőt, a többi várakozó számára, a közeledő kellemetlen vizsgálatok elviselésére, amelyre vártak most.

Végre elkérték az ő irataikat is, és így már remélhették, egyszer szólítani fogják. Ezek a várakozások voltak a leghosszabbak, tele idegfeszültséggel és olyan kérdésekkel, amire választ adni senki sem tudhatott:

—*Milyen vizsgálatoknak kell ismét elébe nézni, a bizonytalan eredmény rájuk nehezedő tudatában?*

Miért próbálkoznak újra és újra, a hosszú évek sorozatos csalódásai után is? Ezekre a kérdésekre nem ismerték a választ.

De sokszor érezték azt, hogy rá kellene bízni magukat a Sors kiszámíthatatlan akaratára, és nem futkosni orvostól-orvosig. Beletörődni, bármi legyen is a Sors akarata.

Vagy talán Ádám keresztanyjára hallgatni, akit a közelmúltban látogattak meg betegségében, és ő kerek-perec a kijelentette:

—*Nem lesz nektek gyereketek úgysem!*

Kijelentése jövőbelátóan, bölcsen hangzott el, miközben unokái az ágya körül nyargalásztak.

Halálos betegen, nemigen volt szándéka, hogy ezzel őket megbántsa, de ezzel a bölcselkedésével, mindkettőjüket elkedvetlenítette. Ennek a kegyetlen jóslatnak beteljesülésére még csak gondolni sem mertek. Akár sértésnek is vehették volna jóslatát.

Ők azonban egy haldokló asszony szavait nem vették annak. Mégis jobban esett volna, ha a reményt táplálja beléjük, ily módon:

—Még minden jóra fordulhat, hiszen még fiatalok vagytok!

Ennek a mondatnak az elhangzására azonban nem kerülhetett sor, mert a *Teremtő* pár nap multán magához szólította a beteg asszonyt.

Milyen szerencse, hogy az ember képtelen a jövőbe látni. Ha minden baját —ami rá vár— előre látná, bizonyosan kevesebbet bírna el. Annak ismert súlyától, már előre kártyavárként összeomlana.

Így azonban, a jelen problémájával, könnyebben felveszi a küzdelmet, mert úgy gondolja *több baj már nem lesz*.

És még nagyobb szerencse, hogy hajlandó bizakodni, még akkor is, amikor a józanész teljesen másképpen látja a jövőt, mint a csalóka remény.

*

Időközben mégiscsak megfogyatkoztak a betegek a rendelő váróhelyiségében, hiszen az érkezésük óta, már másfél óra eltelt.

Az ajtón kilépő asszisztensnő szájából nevüket hallották. Ezt hallva, megrebbentek, mint akik nem is azért váraкоznak az adjunktus

úr várószobájában, hogy végre elébe állhassanak.

A remegő asszony, riadt tekintettel nézett a szintén idegfeszült férjére, aki megszorította kezét, miközben halkán suttogta a korábban is kijelentett szavakat:

—*Ne félj! Ez lesz az utolsó!*

Azért suttogott halkán, hogy mások ne hallják. Hiszen a betegek egymás előtt sem szerettek erről őszintén beszélni. Egymás előtt is szégyelltek problémáikat, mintha ezért ők lennének a bűnösök.

Ádám, a remegő asszony kezét elengedte és így léptek be a rendelőbe, ahol az adjunktus úr már a korábban beadott irataikat behatóan tanulmányozta. Belépésükre abbahagyta az irataik böngészését és hellyel kínálta őket:

—*Foglaljanak helyet!*—mondta nyájasan és az asztal másik oldalán álló két üres székre mutatott.

Nyájasságát nem tekintették túlzott udvariasságnak. Hosszú ideje jól fizető pácienseket, az ilyen udvarias fogadtatás megillette. Már csak azért is, mert terápiája hosszú idő óta sem hozott eredményt.

Mielőtt helyet foglaltak volna, Ádám a zsebébe már korábban előkészített, hálaborítékot, az adjunktus úr helyet mutató, előre lendülő kezébe csúsztatta. Mindezt igen

óvatosan, nagy körültekintéssel tette, nehogy az adjunktus úr asszisztenciája ezt észrevegye. Ezt a figyelmességet minden páciensétől elvárta. Szerette volna azt a látszatot megtartani továbbra is, hogy minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül, és csakis, kizárólag, a szakmája, és emberbaráti szeretete az, amiért a betegekhez rendkívülien udvarias.

Pacienseinek, természetesen ez volt az egyedüli út ahhoz, hogy a gyógyító doktor minden szaktudását elővegye a gyógyulásuk érdekében.

Bizony, ebben a korban a betegek társadalom biztosítása, csak arra volt elegendő, hogy a kórház kapuján a beteg beléphessen. Ez volt akkor a kapubelépőt jelentő kártya.

A gyógyulásért külön kellett fizetni, egy bizonyos pénzösszeget, amelyet *hálapénznek* neveztek ekkortájt.

A fiatal férfi—miközben remegő kezéből a pénzes borítékot az adjunktus úr helyet mutató kezébe csúsztatta,—halkan suttozta:

—*Tessék már elfogadni, kedves adjunktus úr!*

Mondta mindezt, olyan alázattal, mintha e szavak nélkül, a pénz elfogadása lehetetlen meg sem valósulhatna.

Természetesen, volt olyan kegyes, hogy a pénzzel teli borítékot elfogadta, anélkül, hogy egyetlen pillanatig is elgondolkozott volna azon,

hogy akitől elfogadja, az a töredékével sem rendelkezik az ő jóvedelmének.

Egy gyakorlott főpénztárosi mozdulattal, a zsebébe csúsztatta a pénzzel tömött borítékot, anélkül, hogy egy pillanatra is fogadkozna.

E mozdulat közben, ujjai nagy szakértelemmel tapogatták ki a borítékban lapuló bankók mennyiségét. Most, e mozdulat után, arca elégedettséget tükrözött, és az előbbi nyájasságát még tovább fokozta:

—*Nocsak, nocsak, nézzük, mi is a probléma?* —mosolygott, és a papírosokban matató keze megállt az egyik, számára fontosnak ítélt papíroson, és a pénzes boríték előbbi adományozója felé fordulva, így szólt:

—*A Busapesti Urológiai Klinika vizsgálati eredményét tekintve különösebb problémát nem látok.* —mondta és a kezében levő papírból kezdett idézni:

—*„...a vizsgálati eredmény, normális leletnek felel meg! A spermiumok viszonylag nagy számban vannak jelen, és ezek megfelelően, jól mozognak és célirányosak. Az igen nagy számú célirányos sejtek mellett, néhány gennysejt is előfordul, ami kisebb fajta prosztatagyulladást tételez fel. Ezt a gyulladást rendezni kell, nehogy egy későbbi időpontban egyéb betegségek gócpontjává váljon.*

Mindez azonban a nemzőképességet nemigen befolyásolja...”

Ádámnak már kábult a feje ettől, és a korábbiakban már elhangzott sok tudományos megállapítástól. Sokszor érezte úgy, hogy e területen már olyan jártasságra tett szert, hogy a megfelelő asszisztencia mellett, az ilyen irányú szakrendelését is megnyithatná. Talán ilyen eredményeket már neki is sikerülne produkálnia. Hálapénz begyűjtésében pedig, máris a nagy képességeket érzett magában.

Elkőborló gondolatait, az adjunktus úr további szavai, terelték vissza, a gyógyszerszagú rendelő félelmetes, fehérre színezett falai közé, ahol nem minden ellenszolgáltatás nélkül szabadult meg imént a pénzétől:

—Írok fel néhány gyógyszert, és ez a gyulladás problémája megoldódik!—mondta az iratai elolvasása után, majd azokat letéve, egy másik iratcsomót vett kezébe és a remegő fiatalasszony felé fordulva, nyájasan, ekképpen szólt:

—Asszonyom! Jelentősebb probléma Önnél sincsen! —jelentette ki határozottan, úgy, mint hosszú évek során ezt a többi orvos is tette.

—A korábbi leletei is erre engednek következtetni. Tehát semmi oka az aggodalomra és főleg nem kell tőlem félnie! —próbálta nyugtatni az előtte remegő asszonyt, azonban ezekkel e nyugtató szavakkal nem érte el a kívánt hatást, mert paciense tovább remegett.

A korábbi leleteikre ők már nem is igazán voltak kíváncsiak. Sokkalta kíváncsiabbak voltak inkább arra: *mi a valós oka, hogy a tökéletes leleteik ellenére, továbbra is az adjunktus úr rendelőjében kell idegeskedniük, és kiürült pénztárcájukkal ismét csalódottan távozniuk.*

Talán ezt ő sem tudta igazán. Kísérletezgetett a gyógyszerei sokaságával, amiért betegek minden esetben szépen megfizettek, reménykedve annak varázserejében.

De ki is tudná megmondani, amikor mindent rendben találnak, a valóságban ez miért van másképpen?

Hiszen ma már olyan fejlett a tudomány, hogy egy búzaszemet elő tudnak állítani, olyan tökéletességben, mint a kalászban termett magocskák.

Senki sem tudna különbséget tenni a két búzaszem között. Nem ismerné meg senki, melyik az igazi, és melyik a mesterségesen készített búzaszem.

Az egyik azonban földbe ültetve, kicsirázik, majd szárba szökken, és kalászában ismét csiraképes magocskát terem. A másik megsemmisül anélkül, hogy a kalászban termő magocskát utánozni képes lenne, és kalászt növesztene.

Nem várható el az adjunktus úrtól sem, hogy kijelentse:

—*Sajnos, ehhez már az én is tudásom kevés.*

Hiszen ő abból él, hogy amit nem ért, arról a figyelmet egy kis mellébeszéléssel elterelje. Ezért Éva felé fordulva folytatta további bölcs szavait, olyan meggyőződéssel, mint aki szentül hisz abban, hogy most találta meg a sikerhez vezető, legbiztosabb utat. Ebben egyetlen pillanatra sem, kételkedhet senki sem:

—**Az** igaz, hogy Önnél is elmondható, nincsen különösebb probléma, mégis a petevezeték átjárhatóságát újra ellenőrizni kell.

Ellenőriznünk kell már csak azért is, hogy újra meggyőződjünk annak átjárhatóságáról.

Ezt, a picit, kellemetlen vizsgálatot, még ma elvégezzük. —mondta, és közben széttárta kezeit, amit lehetett úgys érteni: *Sajnos ez van. Ez, el nem kerülhető, ha biztosra akarunk jutni a gyógyításban.*

Éva még fehérebb lett ezekre a szavakra, mint eddig, hiszen mindenféle beavatkozásból bőven kijutott már az elmúlt évek folyamán. Mert akármelyik orvosra gondolt is, mindenhol csak az idegeskedésben és a szenvedésben volt részük, és lám, mégis hiába.

Nem lehet csodálkozni azon, ha az évek folyamán elfásult és érzéketlenné vált. Sokszor volt azon a ponton, amikor a leendő

kisjövevényre úgy gondolt, mint életének megrontójára. Kezdte önmagát is gyűlölni, amiért makacsul ragaszkodott annak a parányi élőlénynek a világra jöttéhez. Pedig az még túl messze volt ahhoz, hogy a világra jöjjön, ha egyáltalán jön valaha.

Ezt még senki sem tudta megjósolni, a keresztanyján kívül, ha egy haldokló jóslatára egyáltalán érdemes odafigyelni.

Nem egyszer gondolt arra; *ha a környezetében élők gúnyos megjegyzései nem lennének, talán már nem kívánná annyira ezt a gyereket*, amelyért annyit kell szenvedniük. Azonban hasonlítani akart a környezetéhez, akik gyerekeikkel bajlódtak, és egyfolytában dicsekedtek, azoknak különleges képességeikkel, amely képességek vagy léteztek, vagy nem. Mindenesetre, az elfogult szülők képzelete, csodálatos dolgokat fedezett fel ezekben a gyerekekben, akik legtöbbször nem igazolták a szülőknek, az irányukban tapasztalt bámulatos képességeiket.

Ezek a megjegyzések nem fogtak az évek folyamán. Inkább szaporodtak. Minél reménytelenebb lett céljuk elérése, annál inkább szaporodtak. És ez talán mindennél mélyebb sebet hagyott lelkükben, mely sebek folyamatosan figyelmeztették őket alsóbbrendűségükre, az emberi közösségen belül.

Ilyenkor vonták kétségbe a *Teremtő* létezését, aki tűri, hogy olyan dolgokért közösítsék ki őket az emberi társadalomból, amiért semmiképpen sem hibáztathatóak. Nem elég az, hogy *áldását* nem adja, még a primitív emberek gonoszságát is nyakukra zúdítsa.

*

Az adjunktus úr előbbi kijelentésére, Ádám is fokozottabban ideges lett: —*Kisebb műtét Évának?*

Azt hitték, csak egy újabb gyógyszerért jöttek most a klinikára. Ehelyett, ismét a műtőasztalra kell feküdnie asszonyának, hogy egy újabb beavatkozást hajtsanak végre, amelyből csak a szenvedés garantált. És természetesen, a hálacsomag, hálapénz rendelőben hagyása, a szenvedésekért cserébe.

Úgy érezték, erre a beavatkozásra is azért van szükség, hogy a hálálkodásukra megfelelő indok legyen.

A társadalombiztosításukra nem lehetett számítani, mert azért valójában nem járt semmiféle gyógyítás.

Hálálkodásuk eredményeképpen, Éva még a délután folyamán túl esett ezen a kellemetlen vizsgálaton,—kisebb műtéten. A *csodálatos amerikai gyógyszerekért* pedig, még külön szép kis summát fizettek, a telhetetlen adjunktus úrnak, aki ezt is a feneketlen zsebébe süllyesztette, a többi bankók mellé.

A kisebb műtéten átesett asszonyka fehérebb volt a falnál, azonban mégis nyugodtabb, mint azt megelőzően. Hiszen mindketten tudták, hogy ez volt az utolsó beavatkozás, ilyen célok érdekében. Legalább is, így gondolták ebben a pillanatban.

Egyiken sem voltak már bizonyosak abban, hogy mi is igazán erősebb bennük. A gyermek utáni vágy, vagy a primitív emberek elhallgattatása. Az állandó sértegetések, amelyeket a környezetüktől kaptak, újabb és újabb próbálkozásra készítették őket.

Mert valljuk be, hogy sokszor még műveltebb emberek is hajlamosak arra, hogy különböző ízetlen tréfáikkal figyelmeztessék az ilyen embereket arra, *hogy ők egy alacsonyabb rendű emberi lények.*

Ádámék sohasem tudták megérteni, hogy az ő bánatuk, miért okoz némelyik embernek örömet úgy, mintha abból valamilyen haszna származna. Főleg nem lehet azokat megérteni, akik semmit sem örökölhettek tőlük, mivel erre semmilyen jogalapjuk sincsen. Nem tartoznak a

rokonsághoz, és így semmilyen reményük sincsen arra, hogy bármi is az övék legyen majd az életük végén. Mégis a határtalan öröm látszott arcukon.

*

A Hortobágyon hazafelé vezető út már jóval rövidebbnek tűnt, mint az idevezető, idegfeszültséggel tele út. Hiszen már túl voltak mindenén. Ekkor még erősen bíztak abban, hogy bármi legyen is ennek az útnak az eredménye—ők többé, ilyen céllal, nem közelednek e város felé.

Soha sem szabad határozottan kijelenteni semmit! Ez utóbbit pedig főleg nem. Lehet, hogy titokban ők is érezték ezt, azonban most nagyon jól esett számukra ez a fogadkozás. Jól esik ez mindenkinek, amikor el tudja magával hitetni azt, hogy ami számára kellemetlen, az már mind mögötte van.

Egyfajta megnyugvás volt érezhető a kocsi belsejében, ami talán annak köszönhető, hogy ismét megpróbáltak, megtettetek mindent a cél érdekében. *Megtettek azért, hogy később—évtizedek múlva—ne vádolják majd magukat, amiért mégis magukra maradtak.*

Mert nincsen gonoszabb vád az önvádnál, amely lépten—nyomon sarkába van az embernek. Mindig olyan mulasztásokra hívja fel a figyelmet, amelyet, ha nem követett volna el, minden másképpen lenne. És olyan mulasztásokra, amit már soha senki jóvá nem tehet. Így aztán örök időkre megmarad a marcangoló önvád, amely szép lassan, de biztosan tönkreteszi az ettől szenvedő embereket.

A Trabant gépkocsijuk kilométerórája is engedelmesebben, szaporábban számlálta a hazafelé vezető út egyhangú kilométereit. Amikor a tiszafüredi Tisza hídhoz értek, megálltak egy kis pihenőre.

Távolban, tömött fekete és fehér felhők tornyosultak magasan a nyugati égbolton. Sodorta magával őket a vadul kavargó szél. Olyan kiszolgáltatottnak érezték ők is magukat, mint a viharos szél sodorta fellegek. Ezek a viharfelhők, mintha az üres és bánatos életük előfutáraiként jelentek volna meg, a gyorsan változó, viharos Ég boltozatán.

Alattuk kanyargott a folyó. A széles medre teljesen kitöltve, zavaros, és helyenként örvénylő, hatalmas vízével. Barnás víz a partot nyaldosta. Part menti óriás fűzfák alácsüngő ágai, a csillogóvíz felszínéig értek, ezen a május végi napon, amikor a Nap már elkészönni készült a nyugati horizonton.

A fodrosodó hullámain az alacsonyan szálló sirályok szárnyaikkal súrolták vidáman, majd lecsaptak a víz felszínére, hogy kisebb halakra vadásszanak. Folyton éhes fiókáik várták már az eleséget, jól tudták ezt a víz felszínén repülő sirályok.

A hídtól odébb, egy uszály cipelte súlyos terheit, tőlük egyre távolodva. Közelebb, halászcsonak himbálózott a folyó hátán, a folyóval azonos irányba haladva. Az egyik halász evezőjével irányította a part felé, míg a másik kivetett hálóval bajlódott.

Elnézték volna ők még továbbra is a kanyargó folyót, amelynek vize megállíthatatlanul hömpölygött a híd alatt tovább, hogy a Duna vizével minél előbb egyesülhessen.

A sötét felhőket végül szétoszlatta a magasban kavargó szél. A vöröses színbe öltöző Napkorong egyre lejjebb csúszott a nyugati égbolton, hogy egy időre elköszönjön a Földnek ettől a tájkától.

Rohamosan közeledett az este, ezért ők is hazafelé indultak. Mire Eger városába értek, már teljesen besötétedett. Ez nem is volt baj, mert így nem kellett magyarázkodniuk a szomszédoknak, hogy ebben az esetben, merrefelé kirándultak. Hiszen soha nem mondhatták meg az igazat, hogy ilyen esetekben valójában nem kirándulni

mennek, hanem valamelyik gyógyintézetbe, ahová nagy reményekkel indulnak, hiszen reményt feladni nem szabad.

Ezekért a „kirándulásokért” sokan irigykedtek rájuk, és gyakran megjegyezték:

—*Milyen jó a gyerekteleneknek! Csupa kirándulásból áll az életük!*

Ádám ilyenkor, már csak a fogai közül sziszegte úgy, hogy mások ne hallják meg:

—*Ilyen kiránduláshoz legyen szerencsétek nektek is és gyerekeiteknek is!*

Mit is mondhatott volna mást? Hiszen nem mondhatta meg az igazat, mert annak további molesztálás lett volna a vége, amiből az elmúlt évek folyamán már bőven kijutott.

Már tíz óra is elmúlt, amikor végre lefeküdhettek, hogy a holnapi munkanapra valamennyit pihenjenek.

Az ilyen napok után, csak nehezen jön a jótékony álm, amely talán a napnak egy rövid idejére feledtette velük, a kórházak idegfesztítő légkörét.

Talán, ha őszintén elpanaszolnák valakinek, hogy milyen okból távoznak el időnként otthonukból, még a szenvedésük is elviselhetőbb lenne. Azonban az adott környezetük miatt, az adott ismeretségi körben, még további molesztálás várt volna rájuk.

Ezek után, hallgattak tovább és szenvedtek.

A maguk hallgatag, csendes világában élték életüket. Már most is, a holnap kezdődő munkanap leendő gondjaival hajtották álmokra fejüket.

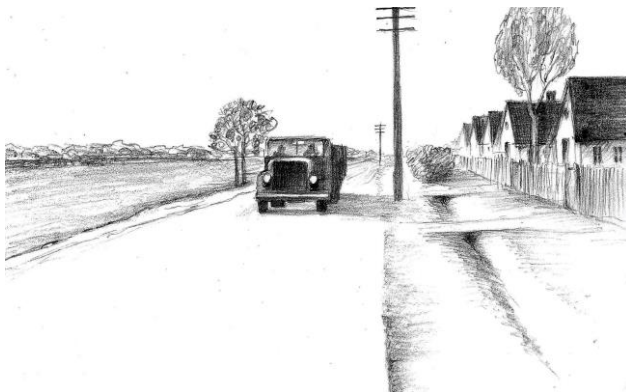
*

A felkelő Nap, a távolban látható noszvaji és szomolyai dombok mögül, vörösés fényével kukkantott be a völgyben hosszan elhúzódó Eger városába. Egy rövidke időre bíbor színűre öltöztette a város házait, amely egy új munkanapra ébredt. Az utcákon sietős lépteikkel igyekeztek az emberek a munkába, kik e hajnalon, kellemes akácillatra ébredtek.

A távoli dombokról beáramló illatok jelezték, ismét a legszebb hónapban járunk—a májusban. A távoli Bükk erdőit, halványzöld lombkoronával öltöztette be ez a szép tavaszi hónap, éppen úgy, mint a város zöldővezeteit.

Ádám—az előzőnap debreceni út után—zavaros éjszakai álom után ébredt. Egy ideig még úgy zsongott a feje, mint a megbolygatott méhkas. Az Égen egyre feljebb kúszó Nap arra ösztökölte, hogy táskába készített napi élelem után, elinduljon munkahelyére.

Hosszú út várt rá ezen a napon. A tízkerekű Zil terepjáró teherautóval kellett neki elindulni Szeged városába. A teherautó már megrakottan várta a *Kőolajfűrészi Vállalat* kerecsendi úti telephelyén. Platója, a fűrótoronyhoz szükséges alkatrészekkel volt megrakva. Ezt kellett elszállítania a Szeged város melletti, algyői olajmezőre.

Ez idő táján ez még hosszú útnak számított.

Közel kétszázötven kilométernyi, minden közbeeső településre betérő út, még apróköves burkolattal volt fedve. Makadám útnak nevezték ezt ebben az időben. A hosszú út mellett, tanyák sokasága bukkant elő, végig az út mentén, ahonnan gyakran kifordult a makadám útra egy-egy lovas szekér. Lovak patkóiból, és a szekér abroncsából, gyakran potyogtak ki a szögek,

amelyek az ott haladó járművek gumiabroncsán a defekteket okozták.

Ezen, a mindenhová betérő kanyargós makadám úton, Szeged városáig, úgy szaporodnak a gumiabroncsokban lyukak, mint a meleg nyári zápor után a Bükk hegység erdeiben a gombák. Csak a gomba kellemes, míg a defekt roppant kellemetlen, az úton igyekvő embernek.

Jól tudta ezt Ádám, azért indult el még a nap hajnalán, hogy a sok defektszerelés után, estére megérkezzenek, segédvezetője segítségével, ahhoz a fűrótoronyhoz, ahol már vártak az általa szállított berendezésekre.

Füzesabony után már úgy szaporodtak a defektek, mint az erdősávokkal védett tanyák, ahonnan a ló vontatta kocsik gyakrabban kifordultak eléjük.

—*Az este nem kell bennünket elringatni Szeged városában!*—jelentette ki Sándor—a segédvezetője, miközben az éppen kiforduló lovas kocsira mutatott. Ez nem jelentett mást, mint azt, hogy a hosszú út defektszerelései miatt nagyon elfáradnak.

—*Jó, hogy mondod! Már most is úgy érzem, mintha balra húzna a kormány, ezért leállok az út szélére.* —mondta Ádám és az irányjelző bekapcsolása után belekapaszkodott a behemót, nagy kormánykerékbe és azt jobbra tekerve, leállt az út szélére. Miután megálltak, mind a

ketten kiszálltak, már csak azért is, hogy a rázós úton elzsibbadt végtagjaiknak vérkeringése ismét helyre állhasson.

—*Ez bizony defekt a javából!*—állapították meg szinte egyszerre mindketten, amikor a bal első kerékre pillantottak, amely ez időre már nemcsak laposodott, hanem hallatszott a kiáramló levegő süvítése is.

Perceken belül olyan csörömpölésbe kezdtek a kerék széjjelszerelésével, hogy a tanyákban élő kutyák, haragos ugatással válaszoltak a nagy zajjal járó munkájukra.

Egy autó közeledett a makadám úton, amelynek vezetője lassított, majd kikiáltott a lehúzott ablakon:

—*Kell valami segítség? Van-e saller ragasztótok?*

—*Köszönjük pajtás, van minden csak a munkakedvünk, fogy el, mire Szeged városába, érünk!*—kiáltotta vissza Ádám a széjjelszedett kerék mellől.

—*Bizony az még messze van! Addig még lehet egy pár defekt ezen a szöggel terített úton.*—kiáltotta még oda nekik a lassító sofőr, majd gázt adva, hamarosan csak a porfelleg maradt utána.

Miután elkészültek a defektszereléssel, a következő defektig haladhattak tovább az útjukon. Azonban nemsokára egy nagy durranás kíséretében, újabb kerék lehelte ki magából a levegőt. Így ment ez négy-öt defektig, mire elérték

a fűrótornyot. Ez időre a Nap már vörösen bukott le a látóhatár mögött.

Az égbenyúló fűrótorony hatalmas acélvázán, végig kigyulladtak a lámpák, amelyek óriás fáklyává változtatták a robosztus méretű vasszerkezetét. Megvilágítva ezzel a munkapadot és magát a tornyot is, amelyet így, hosszú kilométerekről láthatóvá vált.

A megvilágított munkapadon olajtól erősen szennyezett ruhájú emberek, serényen dolgoztak.

Nem is lehet csodálkozni, hogy ennyire olajos volt ruhájuk, hiszen ezen az olajmezőn egyetlen olajkútban több olaj és gáz volt, mint Eger város térségének összes kútjaiban.

A rájuk váró darus kocsi leemelte az általuk hozott berendezést, és más alkatrészeket, alig félóra alatt. Majd a menetlevél igazoltatása után, elindultak az olajfűrószok munkásszállója felé.

Amikor odaértek, a portás kérte az igazolványaikat, amelynek ellenőrzése után kérdezte:

—*Nem hoztak egy kis jó bort, egy kis jó bikavért Egerből?*

—*Nem hoztunk, mert féltünk, hogy nem tudunk magunknak parancsolni és megisszuk az úton! Akkor aztán elvették volna a jogosítványunkat a rendőrök.* —mondta Sándor, a segédvezető, mire a portás megjegyezte:

—Ha nem hoztak, hát nem hoztak! Azért csak adok szállást az éjszakára. A 12-es szobában van még két üres ágy, ott megalhatnak.

Amikor beléptek a 12-es nagyszobába, az ott lakók már vacsoráztak, a saját maguk által készített egyszerű ételekből.

—*Jó étvágyat mindenkinek.* — kívánt Ádám egy mondattal jó étvágyat, ami a belépéskor illendő köszönést is szolgált.

—*Köszönjük fiúk! Honnan jöttetek?*

—*Egerből!*

—*Akkor elfáradtatok azon a hosszú úton!*

—*Bizony el. Elfáradtunk volna mi még akkor is, ha vonattal érkezünk, nem még ezzel a százlábú, sokkerekű Zillel. Nem győztük a gumikat foltozni a sok kerék miatt.* —szólalt meg Sándor is, hogy tudassa a bent lévőekkel, ő sem született némának.

—*Nem hoztatok egy kis jó bort, egri bikavért?* —kérdezte most egy másik ember tőle, aki a nagyszoba 12 ágya közül, egyikre volt pakolva cuccaival.

—Nem hoztunk, mert időnk sem lett volna rá, olyan korán indultunk, hogy még ezen a napon ideérjünk. Messze van ide Eger!

—Ami igaz, az igaz, elég messze van az Szeged városától, ezen a rossz makadám úton. —ismerte el az, aki a bort kérdezte, majd tovább folytatta a mohó falatozását.

—*Volt e sok defektetek?* —kérdezte most egy másik lakó, aki szintén jóízűen kanalizta a maga által, főzött, párolgó meleg ételt.

—*Öt!* —jelentette ki most Ádám, mire a kérdező ámuldozva válaszolt:

—Az, bizony nem semmi! Persze ezen az úton túl sok lovas kocsi jár, és ezek bőven elszórják a szögeket.

Miután így elbeszélgettek egy kicsit, ők is elővették az otthonról hozott élelmet és megvacsoráztak. Vacsora után az otthon vásárolt sört tették az asztalra és kínálgatták szobatársaikat:

—*Ha már bort nem hoztunk, kóstoljátok meg milyen a sör mifelénk!* —mondta Ádám és az asztalra pakolt, sörrel tele üvegekre mutatott.

Sörözgetés közben könnyebben megy az ismerkedés is. Kérdezgették egymást mindenféle dolgokról, miután a kérdezők egyike így szólt Ádámhoz:

—*Gyerekeid jól vannak?*

Ilyenkor történt meg az, hogy Ádám legszívesebben hazudott volna. Azonban most a segédvezetője—Sándor—miatt ezt nem tehette. Ha ő nincsen itt, akkor csak annyit mondana: *köszönöm jól vannak*, és az ügy ezzel le van zárva.

Most az igazat kellett mondania:

—*Nincsenek gyerekek!*

—*Nincsenek?* *Nahát!*—álmélkodott a kérdező, akin látszott, hogy további magyarázatra vár.

E szavakban benne volt minden. Sajnálkozás, részvét és az azonnali leértékelés. A kérdező olyan pofát vágott, mintha ilyen emberrel még soha nem találkozott volna és ezért ezt jól meg kell nézni. Ez egy csodabogár, mert hát, milyen ember az, akinek nincsenek gyerekei?

Az ámulata közben abbahagyta sörivást, és miután a habot letörölte a szájáról, kissé pimasz hangján kérdezte:

—*Nem kerül egy jó szomszédod, aki besegítene?*

Ilyen esetekben érkezik el az a pillanat, amikor gyorsan mérlegelni kell. *Sértésnek vegye, vagy viccnek.* Miképpen válaszoljon az ámuldozó, kérdező ember szavaira, akinek szája is tátva maradt, Ádám iménti kijelentésére.

Ha sértésnek veszi, komoly összetűzés lehet belőle, aminek beláthatatlan következményei lehetnek. *Mert ez már sértegetés!*

—*De miért sértegetnek? Miért vádolnak? Hát kell ezért pirulnom? Mi a bűnünk, amiért bujdosni kell az emberek előtt, hogy ilyen, fájó, sebeket feltépő kérdéseket ne tegyenek fel? Mi sem lennénk rosszabb szülők, mint ezek a gúnyolódó emberek, akik kegyetlen szavaik elhangzása után, nagyokat röhögnek!* —villant be

gyorsan Ádám agyába és keserűen nyelte le a korábbi sértegetésekkel együtt, amelyekből már bőven kijutott az elmúlt évek során.

Milyen egyszerű dolga lenne most, ha neki is lehetnének gyerekei. Ő is dicsérné gyermekét és olyan nemes tulajdonságokat, mondana róla, amelyekből kitűnik, hogy az ő gyereke, vagy gyerekei, mindenkiénél különbek, tehetségesebbek. Hiszen így van ezzel mindenki. Jó lenne, ha csak fele igaz lenne azoknak a dicsérő szavaknak, amelyek az édes gyerekekről, az édes szülők részéről, egy társaságban elhangzik.

Az előbbi gúnyos megjegyzések nagyon hasonlítottak egymásra. Mielőtt falujukból a városba költöztek, ott is hasonló sértegetéseknek voltak kitéve. A falusi szokás szerint, a ráérős öregasszonyok kint ültek a ház előtt. Amikor Évával elhaladtak előttük, a szavait le sem halkítva mondta az egyik öregasszony, a másik öregasszonynak:

—*Nincsen nekik gyerekük! De nem is igen lesz!*

Erre a megállapításra a többi öregasszony szájtátva bámulta őket. Majd egy másik közülük, tudálékosan megállapította, jó hangosan, hogy minél többen hallják bölcs megállapítását:

—*Bizony nem lesz ezeknek gyerekük, mert magtalanok!*

E szavakra fejkendőjüket még jobban szemükbe húzták. Ne is lássák az előttük elhaladó fiatalpárt, akiknek ez a ritkaságszámba menő betegsége, talán még fertőzést is okozhat. Talán az ő gyerekeikre, unokáikra átragadhat

Egy közülük eddig csendben hallgatott. Talán valamikor ő is megélhette Ádámék sorsát, ezért most nem állhatta, az előttük elhaladó, fiatal pár szapulását, ezért így szólt társaihoz:

—*Ne bántsátok őket, nem bűnösök!*

Vannak az életben olyan sorsok, amikért nem lehet hibáztatni, azokat, akiknek azt viselniük kell.

Gyerekeiteknek szerencséjük volt, mert nem jutott számukra abból a silány, üres életből, ami ezeknek kijutott. Ha a te gyerekeiteknek, vagy unokáitoknak adna hasonló életet a Sors, megérdemelnék-e azt, hogy ezért valaki bántsa őket?

Ez a kérdés megválaszolatlan maradt. Azok, akik az előbb még fennhangon szapulták az előttük haladó fiatalpárt, most lehajtott fejjel hallgattak.

Rémülten gondoltak arra, mi lenne, ha unokáikkal a családjuk kihalna? Az, amit életük során vagyont összekapartak, minden a más családjának birtokába kerülne! Minek éltek ők akkor? Minek dolgoztak annyit a falu határában, hogy a hátgerincük meggörnyedt öregségükre?

Minél tovább gondolkodtak ezen, annál riadtabb lett tekintetük, amely már így is a

hurokba szorult vad tekintetéhez hasonlított leginkább.

*

Ádám, gondolatainak rövid elkalandozása után, ránézett az előtte lévő munkatársra, akivel ezen az éjszakán, egy szobában kell aludnia. Korábban volt rá eset, hogy sértődötten válaszolt az előbbihez hasonló pimasz kérdésekre, de az sem vált be. Az emberek már csak ilyenek. Ha azt veszik észre, valakit bosszant *valami*, annál inkább arról a *valamiről* beszélnek. Primitív emberek kedvelt szórakozása ez. Az okos ember a dolgok mélységére próbál nézni, és nem akarja embertársának szenvedését, kegyetlen szavaival tovább fokozni.

Hányszor, de hányszor figyelték az utca forgatagát Évával és láttak olyan lezüllött, koszos embereket, akik talán a nevüket sem tudták leírni. *Mégis négy-öt gyereket vezettek az úton—a biztos nyomor felé.* Irigyelték őket. Nekik nem kell az embertársaik kiközösítésétől tartaniuk, mert vannak utódaik. „*Rendes emberek!*”

A társadalom szemében értékesebbek náluk. Mert vannak gyerekeik, akiket előbb-utóbb a társadalom nyakába sóznak, azért, hogy

nevelje fel. Mégis értékesebbek. Értékesebbek még a legnagyobb tudósnál is, ha annak nincsenek utódai. Számukra az emberi érték mértékegysége a gyerek. Annál értékesebb, minél több van belőle. Függetlenül attól, ő neveli e fel, vagy a más nyakába sózza.

Hajlamosak azt hinni, felette állnak a családnélküli embereknek, minden tekintetben. Mert szerintük, ezek az emberek *fogyatékos* életükkel, *feleslegesen* élnek ezen a földgolyón.

Ádám az előbbi kérdést, jobbnak látta, ha viccképpen fogja fel, ezért röviden csak ennyit válaszolt:

—*Úgy látszik mifelénk nincsenek ilyen jó szomszédok!* —mondta keserű mosollyal, mire a szobában lakók elégedetten kuncogtak. És ő az eddig történt sértegetések, megjegyzések nagy tárházába tette, amely lassan közel járt ahhoz, hogy elviselhetetlensége miatt kicsordul.

Már későre járt az idő, amikor elcsendesedett a szálló, amikor álmra hajtotta mindenki fejét, a másnapi munkanap előtt.

Ádám fejében még egy ideig kavargtak a keserű gondolatok, majd az ő szemei is lezárultak, hogy álmai szebbek legyenek a komor valóságnál.

Másnap reggel, a korai ébredés után, elindultak hazafelé, az egri telephelyükre.

Az út mentén zöldellő búzaföldek és arasznyi nagyságúra nőtt kukoricák váltogatták egymást, amerre csak elhaladtak. A művelt területeket elválasztó erdősávokból, őkék bújtak elő, hogy a hajnali harmatos fűvel szomjúságukat, éhségüket csillapítsák.

Bár korán indultak, a tanyavilág ébredése megelőzte őket. Az emberek már kapálgatták a kukoricát, répát és minden olyan kapásnövényt, amelyben a gaz, a szép májusi idő hatására, gyorsan növekedett. Tanyákban és körötte szorgalmas emberek dolgoztak serényen, vagy indultak el lovas kocsikkal, hogy termékeiket a környező városok piacain eladják.

Az úton elpotyogtatott szögek az autógumikban találták meg helyüket, a cseppet sem kíváncsi defektet okozva. Mégis, hazafelé négy defekttel megúszták, az idevezető út öt defektje helyett. Azonban így is sötét este lett, amikor Eger városába értek.

Éva már türelmetlenül várta férjét. Már majdnem elaludt a televízió előtt, amikor meghallotta a kapucsengő berregő hangját. Délelőtt a munkahelyén dolgozott, a *Ruhaipari vállalatnál*, ahol varrógépek, hatalmas mosóberendezések, ruhavasaló hengerek, tették még elviselhetetlenebbé a kora nyári meleget. Ilyen forró nyári napon meleg van mindenhol. A gőzzel működő gépek mellett pedig, különösen nagy a forróság. Aki fiatal és szegény, nem válogathat kedvére a munkahelyekben. Különösen akkor nem, ha fiatalabb korában korlátozott volt a tanulási lehetősége.

Kritikus munkatársait illetően, ő sem volt jobb helyzetben, mint férje. Itt is szabadon, és meggondolatlanul hangzottak el a vélemények.

Minden környezetben könnyen hangzanak el sértegetések, még ha a könnyelműen kiejtett szavaknak, nem is sértés volt az eredeti céljuk. Az emberek szeretnek meggondolatlanul locsogni, nem törődve szavaiknak, másokon gyakorolt következményével:

—*De jó neked! Nem kell két gyerekkel bajlódnod, amikor haza még a munkából!*
A kereseted is magadra költheted, mert nincsen, akire költsed! —sóhajtott fel munkatársa miközben a fájós derekát tapogatta.

Bármennyire fárasztónak érezte a gyerekeivel való törődést, nem cserélte volna fel életét Éva életével, ha azt teljességében ismeri.

Az ilyen megjegyzésekre, Éva most sem szólt semmit, csak hallgatott.

Nem mondhatta ezt:

—Kedves munkatársam, azért járok titokban orvosokhoz, fizetek sokat, hogy végre nekem is olyan rossz legyen a sorsom, mint neked. A keresetemet illetően ne legyenek gondjaid! Hidd el nekem, a gyógyszerekre és az orvosokra még kevés is az a pénz, amiért veletek együtt, ezen a munkahelyen szenvedek, ebben az irdatlan nagy melegben!

De hiába is panaszkodna, nem sajnálná senki. Ha sajnálná is, mit érne vele? Ha pedig ez így van, akkor inkább irigykedjenek rá, mint sajnálják. *Ha egyáltalán őszintén sajnálnák.* Előtte sajnálkoznának ugyan, de háta mögött nevetnének, mert az, szórakoztatóbb. Nem tudták soha megérteni, miért bántsák őket.

Haragudtak ők már emberre, Istenre. Haragudtak mindenkire, akinek szavaiból a legkisebb célzást vélték felfedezni, szerencsétlen állapotukra.

—Mi a bűnünk, amiért ezzel a kegyetlen sorssal sújtasz? Oda dobva bennünket sértegető emberek lábai alá, hogy minél jobban eltapossanak! Mi célod velünk, Istenem? — hangzottak el ezek a mondatok egyre gyakrabban, minél reménytelenebb lett az óhajtott gyermekáldás. Haragudtak Istenre, akinek igazságosztó szándékában, egyre jobban kételkedtek.

Hiszen az Ég és Föld ura, többszörösen sújtotta őket. Egyszer azért, mert a gyermekáldással nem áldotta meg. Másodszor azért, mert az e miatti bánatukat még megtoldotta, némely gonosz teremtményének mocskos sértegetéseivel.

Ők úgy gondolták, az *Egek ura* igazságot szolgáltat számukra, ha már egyszer megteremtette őket. Nem teremthette őket csak pusztán azért, hogy csak a szenvedés jusson nekik ezen a Földön. *Ez, legalább olyan teremtetési hiba, mint az, hogy éhségérzetet ad, és ennivalót nem.* Az nem lehet, hogy csak majd a „*menyei boldogságban*” akarja őket részesíteni, a földiben nem. Ha egyáltalán az előbbiben is részesíteni akarja.

Az ő teremtményei az orvosok is. Miért nem teremtette valamennyit olyannak, aki bátran, és tisztességgel kijelentené:

—Nem tudok segíteni! Ne költsék a pénzüket, mert minden hiába! Reménytelenül betegek!

Sajnos, ilyennel alig—alig találkoztak. Mégis ott toporogtak remegve az orvosi rendelőkből.

A józanész ellenére, szívük vitte őket, amely sokszor dobbant egy nagyot, amikor az ismeretségi körükben újra és újra, terhesen láttak meg valakit. Ilyenkor keserűen mondták:

—Vigyen a szívünk, ahová akar! Legyen, ahogy el van rendelve számunkra az élet. Úgy látszik számunkra sohasem lesz tavasz, csak dermedt tél. Csak arra születtünk, hogy dermedt, síri csendben éljünk, ahová nem juthat el a gyermekkacaj, amely az olvadást hozná!

*

Elmúlt a nyár ismét. A délről érkező szelek helyett, az Eged hegy irányából érkező jeges szél borzolta a tájat. A fák leveleit már nem találta ágaikon, így csak a csupasz ágakat tépdeste, tördelte, amelyek követték a korábban lehulló leveleiket, a számukra enyészetet adó földre.

Sötét, tömör esőfelhők helyett, fehér hófelhők, sűrű ködökkel, egyre gyakrabban takarták el a Napot, és Eger városát. De a Bükk hegység csúcsait is ritkán lehetett látni. Ilyenkor van az, mikor a földi halandó felsóhajt:

—Milyen jó lenne a nyári napsütésből, a nyári melegből!

A természet nagy körforgása azonban, nem kívánságműsor. Az ember akaratától függetlenül ismétlődik végtelen idők óta. És mindez milyen nagy szerencse. Mert, ha nem így lenne, némely tehetős ember, még a természet körforgását is befolyásolná a földi hatalmával.

*

Ádám szorgalmasan dolgozott munkahelyén. A téli havas, ködös idő, csúszós utak, megnehezítették munkavégzését, mint másnak is, akinek az országút volt a munkahelye.

Az év vége közeledett már. Ilyenkor szokott az előfordulni, hogy az évközben megtakarított munkabér, felosztásra kerül. A felosztás mértékét az üzemvezetés, pártvezetés, szakszervezeti bizottság határozta meg.

Amikor a fent megnevezett szervek, elkészültek az általuk igazságosnak vélt felosztással, az üzemi értekezleten hozták nyilvánosságra a prémium, vagy órabéremelés személyre szabott mértékét.

Itt olvasták fel, ki mennyit érdemel, mennyivel részesül az elmúló év pénzmegtakarításából.

Miután Ádám nem hallotta nevét, kezét felnyújtva szót kért:

—Üzemvezető elvtárs! Én nem hallottam a nevemet!

—Nem is hallhattad, mert te nem kapsz órabéremelést!

—Megszabad kérdeznem miért nem, kapok?—kérdezte olyan hangsúllyal, nehogy

követelődzésnek tűnjön kérdése, mert az csak rontaná helyzetét.

—*Meg bizony! Sőt már mondom is: Ezt az emelést azok kapják, akiknek van gyerekük! A legjobb tudásom szerint neked még mindig nincsen!*

Ezek után mire tudnád elkölteni a fizetésemelésedet? Semmire! Itt vannak a családosok, akiknek viszont van hová elkölteniük, hiszen nyakunkon a karácsony! Azt már mondanom sem kell, hogy karácsonyi csomagot is csak a családosok kapnak!—felelt magabiztosan az üzemvezető, aminek hatására általános kacaj és elégedettségi moraj volt hallható a teremben. Némelyek kuncogtak. Mások azt kiáltották:—*Helyes! Helyes!* De miért is ne kuncognának, és helyeselnének, amikor e miatt, nekik jut majd több pénz? Titkon ezt kívánták:

—*Bárcsak lenne még több Ádám az üzemnél!* Természetesen, rajtuk kívül bárki, csak ne ők legyenek, akiknek az Ádámoz hasonló sors, jut.

Ádám e szavakra vörösebb lett a ráknál. Szerette volna visszaszívni kérdését, de azt már nem lehetett. Eddig ő úgy tudta, az órabéremelésnek a jó munka a függvénye. Amit a gyermekek után kapnak, annak *családi segély* a neve.

Igazságát keresve, ismét pofont kapott, amiből ismét tapasztalhatta: *az igazság is csak nézőpont kérdése.* Azoknak, akik miatta most

többet kapnak; *ez a helyes döntés.* Neki, és a hozzá hasonlóknak azonban, ez egy nagyon igazságtalan elbírálás, mert egyenlő munkáért, egyenlő bér járna.

Ekkor, elmondhatta volna az ő igazságát, amely esetleg így hangzana:

—*Én többet költök a nem létező gyerekekre, mint más a létezőre. Némely ember ugyanis nemcsak a fizetését nem költi a gyerekekre, hanem még a családi segélyt is elissza.*

Ő ezt nem mondta. További hallgatás valóban aranyat ért számára. Elmeheit panaszával a magasságos éig, mégsem lehet igaza,. *Hiszen nincsen gyereke! Ő egy bűnös ember, akinek bűneiért bűnhődni kell.* Ilyen idők jártak ezen a tájon akkortájt.

*

Ezután, az eset után, még jobban érlelődött bennük egy korábbi gondolat: *örökbe kell fogadni még akkor is, ha ismerőseinknél kudarccal végződött az örökbefogadás!*

Pedig akkor megfogadták, *ők nem akarnak úgy járni, mint azok jártak.* Emlékeiket felidézve, pergett le előttük a korábbi, szomorú történet:

B. Kálmán és felesége, nem bírták már a gyerek nélküli magányt, ezért gyakran jártak el gyermekintézetekbe, hogy onnan hozzanak maguknak egy kisgyereket. Szorgalmasan kerestek, kutattak egy olyan gyerek után, amelyet alkalmasnak találnak arra, hogy örökbe fogadják. Legtöbbször csüggedten indultak hazafelé, mert nem találtak olyat, akiről el tudnák mondani:—*ez a gyerek testileg-lelkileg a legjobban hasonlít ránk!*

Hónapok teltek el mire Kálmán felesége végre így szólt:

—*Nekem kedvemre való ez e kisfiú! Ha neked is tetszik, kezdeményezhetjük az örökbefogadási eljárást!*

—*Nekem tetszik! Én sem bánom, ha elkezdjük az örökbefogadási eljárást, mert úgyis nagyon hosszadalmas.* —mondta férj és titokban örült, hogy feleségének tetszett meg először a kisfiú, akinek halvány barna hajszíne, az övékéhez hasonlított. Örült felesége választásának, hiszen ő bajlódik majd legtöbbet a kicsivel, aki alig múlt két éves.

Majdnem egy év telt el, mire hazavihették magukkal fiukat, amely most már senki másé, csak az övék. Boldogok voltak nagyon. A gyerek betöltötte azt az űrt, amely eddigi életüket kísérte, az elmúlt évek során. Nem volt már sivár a karácsony ünnepe. A karácsonyfa körül kacarászó kisfiú szaladgált, aki egy év múltán,

már arra sem emlékezett, hogy valaha intézetben nevelkedett.

Kezdték azt hinni, hogy a korábbi életük csak egy rémálom, amely talán nem is volt igaz. Ez a kisfiú mindig az ő gyerekük volt, aki szintén csak arra emlékezett, hogy ők voltak azok, akiket mindig *édesanyának* és *édesapának* szólított.

Ebben a boldogságban telt az életük, amely mintaképe volt a családi életnek. Így teltek az évek, amikor a nyolcéves Kálmánka, durcásan jött haza az iskolából és nem akart megszólalni.

—*Mi bajod van kis fiam?* —kérdezte anyukája, de a durcás gyerek csak többszöri nógatásra bökte ki:

—Az iskolában azt mondják a gyerekek, hogy *ti nem az én szüleim vagytok! Én intézeti gyerek vagyok!*

Az *édesapa* és az *édesanya*, egy percre nem tudott megszólalni a meglepetéstől. Amitől mindig is féltek, most villámként csapott le rájuk. Most érkezett el az a pillanat, amikor nem lehetett mást mondani, csak az igazságot. Tudták, gonosz emberek irigyelték meg boldogságukat, és most azon mesterkednek, hogy ezt a boldogságot szétzúzzák.

Miután egy percnyi idő eltelt, még mindig meglepetten néztek egymásra az örökbefogadó szülők. Az anya kezdett el válaszolni:

—*Tudod kisfiam, még nagyon pici voltál, amikor elhoztunk. De mi nagyon szeretünk téged!*

Akármit mondanak neked, te akkor is a mi fiunk maradsz. Jobban szeretünk, mint bármelyik osztálytársadat szeretik az édes szülei.

A házaspár egy ideig még bizonygatta szavainak igazát. Sok mindent nem lehetett mondani, hiszen a kis Kálmánkát valóban intézetből hozták. Sajátjukként nevelték, szerették, azonban az igazság megismerésére, valami összetört a gyerekekben.

Akaratossá, morcossá változott. Egy év elmúltával szülei jelentkeztek érte, akiknek rendeződött életük, és visszakövetelték gyereküket. Kálmán és felesége, testben és lélekben összetört.

Ádámék nem akartak így járni. Ezért eldöntötték, sokkal körültekintőbben járnak el az örökbefogadásnál, ha egyáltalán fogadnak örökbe valaha.

*

Most a rokonságban, az egyik gyerek születésnapjára kaptak meghívást. Talán, ha lelkükbe látnak, ez a meghívás elmarad. Pedig jó szándékkal hívták rokonaik. Lehet, hogy arra gondoltak; *Ádámék magánya legalább az ünneplés idejére szünetel.* Bármennyire titokban tartották a gyerekutáni vágyukat, mégsem volt ez

titok előttük. Kétségtelen, szerettek volna gyerekek között ünnepelni, de csak a saját gyerekeik között.

Máshol tehernek érezték az ilyen ünnepeket, amelyeket a rokoni békesség miatt, nem utasíthattak vissza. Egyfajta szenvedésként élték meg a ceremóniát, amely minden esetben sivár életükre emlékeztette. Ha máskor feledték is néhanapján magányukat, ilyenkor kiújultak lelki sebeik. Kegyetlen érzés látni egy olyan családi életet, amely számukra soha nem jöhet el. Mosolyogni akkor is, amikor erre képtelenek.

Az alakoskodásnál nincsen fárasztóbb. Elvárják tőlük a gyerekeik messzemenő magasztalását. Észre kellene venniük, milyen okos, milyen szép az ünnepelt gyerek. Hozzá hasonló nem született még soha erre a világra és nem is fog.

Ezt mondani akkor is, ha ők mindent másképpen látnak, mint az elfogult szülők. Ha nem ezt teszik, akkor bizony vagy udvariatlanok, vagy annyira buták, hogy az utódaik nemes tulajdonságait nem képesek reálisan felmérni.

Mindig akkor nyugodtak meg kissé, amikor az ünneplésnek vége lett és hazamehettek.

Nagyon akartak ők más lenni, másképpen élni meg az ilyen ünnepeket. Szerettek volna a gyerekes szülők elvárásainak megfelelni,

azonban ez az akarás mindig megállt az akarás szintjén. Hiszen annyi helyzetben kellett már alakoskodniuk, hogy belefáradtak. Rájöttek arra; *jobb nekik a magányukban, még ha néha nyomasztónak érzik is a kettesben töltött időket.*

Életükben sok mindent hallottak, tapasztaltak. Soha nem felejtik el *azt a házaspárt*, akik életüket hozzájuk hasonló szürkeségben éltek.

Gyereük nem lévén, testvéreik gyerekeire költötték pénzüket. Talán azért, hogy az ajándékozás örömét ők is megtapasztalják. Vagy azért, mert arra gondoltak, hogy az általuk nyújtott szeretetből, majd valamit egyszer visszakapnak, ha arra szükségük lesz az idők folyamán.

A gyerekek szülei, az elején még örültek a gyermekeik megajándékozásának. Később azonban ez az örömük alábbhagyott. Valami gonosz szellem költözött beléjük, amely folyton ezt suttogetta fülükbe:

—Már jobban szeretik őket, mint minket, az édes szüleiket!

Féltékenyek lettek, mert úgy látták, az ajándékozásokért szeretetet kapnak vissza. Sőt, többet, mint ők, mert azok tudnak ajándékozni. Rájöttek arra, az ő gyerekeik is megvásárolhatók. Jól tudták, hogy a gyermeki lelket, legjobban a kedvére való ajándékkal lehet megnyerni. *Olyanok még ők, mint a madarak, melyeket finom magvakkal könnyű az etetőre rászoktatni.*

Azonban, ha valamilyen oknál fogva, abbahagyják a finom magvak szórását, bizony elszoknak az etetőről. Egyszóval; elszoknak arról az etetőről, amelyre már nem szórnak, vagy csak ritkán szórják a finom magvakat. Természetesen, a saját maguk által szórt magvakra gondoltak. Ez bizony, lényegesen kevesebb volt, mint a gyerekeiket magukhoz édesgető házaspáré.

Remegő félelem fogta el őket, amikor arra gondoltak, hogy az eddig kapott gyermeki szeretetet, mások kapják helyettük. Azok, akiknek vére nem folyik a gyermekeik ereiben. Mindez nem akadályozta annak, hogy gyermekeik őket szeressék. Hiába nem az ő vérük, mégis jobban szeretik, mint a vérszerinti szüleiket. Csak pusztán azért, mert gazdagabbak lettek náluk az eltelt idők folyamán. Gazdagságukkal, pénzükkel elbitorolják gyermekeik szeretetét. Tőlük, az édes szüleiktől. A szülői féltékenység egyre mélyült, majd odáig fajult, hogy végül dühösen így kiáltottak az ajándékozókra:

—Neveljetek magatoknak gyerekeket, és azt szeressétek, ne a miénket!

Ádámék nem akartak így sem járni. Mindezekből, tanulhattak az elmúlt idők folyamán, amelyek egyre bizonyosabbá tették számukra:

Saját gyermekeik soha nem lesznek!

Ismét elmúlt egy karácsony. A tél dermesztő hidege nem tudta fagyosabbá tenni életüket annál, mint amilyen volt az ünnepek alatt. A családi ünnep, ismét család nélkül telt el.

Most már bizonyosabbak voltak, mint bármikor; csak az *örökbefogadás* változtathat egyhangú, sivár életükön. Pedig mennyi érv szólt ellene, ha a mások életéből próbáltak példát meríteni. Mégis, ez irányába kellett terelni gondolataikat, ha nem akarták életüket egyhangú magányban leélni. Ez az egyhangú, sivár élet megviselte őket. Ahogyan szokták az ilyen életet nevezni: *Se öröm, se bánat élet*.

Valójában a bánat jelen volt, de az öröm hiányzott folyamatosan. Ezért indultak ők most is egy újabb nevelőintézet meglátogatására. Az utóbbi időkben egyre gyakrabban kerestek fel ilyen intézeteket, hogy ismerkedjenek azokkal a piciny gyerekekkel, akiket szüleik az állam nyakába sóztak. Ezek a szülők azok, akik értékesebbek náluk, a társadalom széles rétegének megítélése szerint, csak pusztán azért, mert a *Teremtő* megáldotta őket gyerekekkel.

Amikor a távoli város gyermekotthonához értek, félénk nyuszi módjára közelítették meg az épületet. A füves játszótéren, gyerekek

önfeledten sikongtak, az április végi kellemes napsütésben. Talán eszükbe sem jutott, hogy miért nem édes szüleik felügyelete mellett játszadoznak. Amikor közelebb értek az intézmény kerítéséhez, a gyerekek abbahagyták a játszadozást, és az érkezőket kezdték el figyelni.

Nem először tapasztalták már ők, hogy olyan nénik és bácsik, mosolyogva közelítenek felénk, akik a zsebeikben, táskáikban kotorásznak ilyenkor.

Ekkor még esendőbben néznek az ilyen felnőttekre, akik zsebeikből, táskáikból finom csokit, cukorkákat, süteményeket vesznek elő, és nyújtják felénk. Legtöbb esetben odarohannak a kerítéshez és nyújtják kiskezünket a finomságokért.

Ilyenkor a nevelő nénik, visszaparancsolják őket játékaikhoz és ők maguk győződnek meg arról, milyen szándékkal közelítenek az ismeretlenek, az intézmény felé. Nekik ez a dolguk. Megvédeni a rájuk bízott gyerekeket, a rosszat akaró idegenektől.

Most azonban látják, ezek az emberek nem akarnak rosszat a gondozásukra bízott gyerekeknek, akik úgy három év körüliek lehetnek.

Tapasztalatból tudják, ezek nem *olyan* emberek. Lesír róluk a gyermekutáni vágy, amelyet a vágyakozással elmúló évek, visszavonhatatlanul az arcukra véstek. A

gyógyszerszagú orvosi szobákban eltöltött idő, meglátszott riadt tekintetükön. Bár gyakran találkoznak ilyen emberekkel, mégis mélységes részvétet éreznek irányukban minden esetben. Nem kívánják életüket, sem maguknak, sem másoknak.

Ádám és Éva, látja rajtuk a sajnálkozást, és máris a szégyen pírja jelenik meg arcukon. Pedig nem kellene szégyenkezniük. Ami jutott nekik, nem az ő szégyenük. De megtanította őket erre a társadalom, amely így kezeli őket: *alsóbbrendű lények vagytok, amiért pirulnotok kell, amíg csak éltek! Számotokra nincsen megbocsátás, mert nagy bűnben éltek, gyerektelenek vagytok!*

Az érkezők, kezükben szorongatják a táskát, amelyben ajándékok vannak, és bátortalanul köszönnek:

—*Jó napot kívánunk! Be szabad menni az intézetbe?*

—*Természetesen, beszabad! Fáradjanak beljebb!*—mondta egyik nevelőnő és kitárta előttük az intézmény bejáratát.

Amikor beléptek, a gyerekek sokasága vette körül őket és kiabáltak:

—*Néni! Ugye hozzám jöttél? Mit hoztál nekem?* —kérdezte egy kislány, aki türelmetlenebb volt a társainál. Éva meghatottan nézte a kis szókeséget, majd táskájában keresgélve, egy tábla csokit nyújtott át neki.

A kislány türelmetlenül tépte a csokit borító papírt, és majszolni kezdte, aminek eredményképen egy perc alatt az egész arcát összekente.

Miután megette, kérdezett:

—*Néni, te vagy-e az én anyukám?*

Éva meghatottan nézett a pici lányra és válaszolt:

—*Nem én vagyok! Szeretnéd, ha én lennék?*

—*Szeretném! Akkor mindennap adnál neked csokit!*

Egy pár méterrel odébb Ádámot vették körül a kíváncsi gyerekek, akik szintén az ajándéokra nyújtották parányi kezüket.

—*Bácsi! Mi van a táskádban? Adjál belőle!*

—*Mit szeretsz? A csokit, vagy a cukorkát?*

—*Mind a kettőt nagyon szeretem!*

—*Tessék! Itt van egy zacskó cukorka, neked adom!*

A barna kisfiú, két kézzel kapott a cukros zacskó után, majd egy cukorkát kivéve, szopogatni kezdte.

Ha többször ennyit hoznak, akkor is kevésnek bizonyul. De van-e annyi ajándék a világon, amely pótolná a gyerekek számára azt a szeretetet, amelyet szülők hiányában soha nem kaphatnak meg?

Az ajándékokat örömmel vették, azonban látszott tekintetükön, ettől többre vágnak. És ez a *több*, egy *apuka*, *anyuka*. Az, akit sajátjuknak tudhatnak. Akik több szeretetet tudnak adni, mint

a hivatásos nevelők, akiknek egyszerre több gyereket kell szeretniük. *Nem juthat arra idejük, hogy minden egyes gyereket magukhoz öleljenek, éreztetve vele, őt szeretik legjobban. Mert erre vágnak ők leginkább.* Mindegyikük arra vágyik, őt szeressék legjobban. Ő legyen az, akire a szerető felnőttek figyelme irányul.

Ádám és Éva jól tudta mindezt. Az, amire vállalkozni akarnak, nagy felelősséggel járó döntés. Kiválasztani azt, kit valóban szeretni tudnak, és aki ezért a szeretetért, szeretet ad egyszer majd cserébe. Hiszen mind két félnek az a célja, a benne felgyülemlett szeretet átadni olyannak, aki abból valamit vissza is ad majd az idők folyamán.

És, ha mégsem sikerül? Erre még csak gondolni sem szabad! Akit választanak, azt már szeretniük kell. Egy gyereket nem lehet csak úgy visszadobni, mint egy megunt használati tárgyat. Nem szabad összetörni a gyermeki lelket, aki bizalmát a választott szüleibe helyezi, és azok mégis eldobják. Ez maga a legszörnyűbb kegyetlenség, amelyre nincsen sehol megbocsátás.

Azt már régen eldöntötték, két évnél nem lehet idősebb a gyerek. Az, hogy kis fiú, vagy kislány, teljesen mindegy. Olyan legyen, aki nem fog emlékezni másra, csak arra, hogy ők az igazi szülei. Jól tudták, ez lesz a legnehezebb része a

gyerekvállalásuknak. Már erre is voltak megvalósítható terveik. Nem akartak úgy járni, mint a korábbi ismerőseik. Akik nem akarták soha bevallani a gyerekeknek; *nem ők az édes szüleik*. A gonosz emberek azonban, ezt megtették helyettük. Tönkre téve ezzel egy család boldogságát.

Nem könnyű dolog helyesen dönteni. Ezért köszöntek el ők most is, ígérve azt, hogy még vissza fognak jönni. Több intézményt meglátogattak az elkövetkező idők folyamán. Azonban nem tudtak választani a sok, kedves gyerek közül. Melyek mindegyikében azt keresték, aki hasonlítana, ahhoz gyerekhez, amelyik nekik nem adatott meg. Amelyik valóban vérszerinti gyerekük lenne, ha a sors nem ilyen kegyetlen hozzájuk.

*

Újra elmúlt egy nyár, és lett ismét reménytelenebb a gyermekáldás számukra. Ennyi kudarc után, titokban még mindig reménykedtek. Légvárac építése volt mindez, melyet csalókaremény táplált, valamilyen megalapozatlan optimizmussal telítetten.

A szeptemberi bágyadozó napsütés, színesebbé varázsolta a fák leveleit, jelezve az

ismét közelgő zordabb időket. Most még kellemesnek volt mondható az őszidő.

Mennyi intézményt meglátogattak az elmúlt idők folyamán, és mégsem mondhatták:

—Ez a gyerek az, amelyik legjobban hasonlít ránk! Ez a gyerek az, amelyiket annyira szeretni tudnának, mint a sajátunkat!

A Trabant kocsijuk motorja egykedvűen duruzsolt az úton, amellyel most is araszolgatták a hosszúút kilométereit. Szeptember végén már érezhetően rövidebbek a nappalok. A lakóhelyüktől távolabbi gyermekotthonból haladtak a hazafelé vivő úton, amikor már régen besötétedett.

A kocsi szélvédőjének üvegén apró rovarok csattantak széjjel, melyeket a gépkocsi fényszórója már messziről odacsalt. Ilyen jó időben még ide-oda röpködtek, talán azért, hogy a zord idő előtti utolsó meleg napokat még utoljára kihasználják.

Éjfél felé járt már az idő, amikor rendszerint álmosá válik minden utazó. Az autó motorjának hangja, altatódalként próbálja álomba ringatni a kocsi utasait, akik más esetben, ebben az időben, már régen aludni térnek.

Már csak azért is beszélgettek, hogy Ádám el ne aludjon a vezetés közben. Nagyon sok baleset történt már az ilyen elalvásokból, tudják ők ezt jól.

—Az a mosolygós, barna kisgyerek nekem tetszene! —jelentette ki Éva olyan hangon, amiből Ádám megérthette, nem lenne ellenére azt örökbe fogadni, ha ő is úgy akarná.

—Nekem tetszik! Különben sem lehet a végtelenségig válogatni. Már régóta járunk, keresgélünk az intézetekben, miután láthatjuk, olyan nem lesz, aki száz százalékban kedvünkre való. —válaszolt Ádám, majd ismét Éva szólt:

—Milyen jó az, ha valakinek lehet saját gyereke! Annak nincsenek olyan gondjai, hogy megfelel-e, vagy sem. Az övé és fel kell nevelni, bármilyen ember válik belőle.

Ádám erre a megjegyzésre egyet ásított, a következő ásítást elnyomva, mondta:

—Ezen hiába sóhajtozunk, nem fog változni. Jobb lesz, ha szunyókálsz egyet.

—Nem merek elaludni, mert attól félek te is, elalszol.

—Aludj csak nyugodtan, nem alszom el. Ha nagyon álmos leszek, majd megállok.

Nem kellett többet mondani, Éva rövidesen elbóbiskolt. Egyenletes szuszogása jelezte, ő már egy másik világban jár, ahol jobban megvalósulnak álmai, mint itt, ezen az oldalon.

Az országút szinte kihalt volt az éjszaka közepén. Igaz, ezen a részen, még nappal sem nagy a forgalom. Hiszen már nem főútvonalon haladtak egy idő óta, a hazafelé vezető úton.

Most, hogy felesége szundikálása miatt, magára maradt, még unalmasabbnak érezte az utat. Ha dohányozna, talán elszöszmötöl cigarettájával, de nem dohányzott. Nem kellett figyelnie sem annyira, mert forgalom hiányában, a kanyarokban, az út baloldalát is ő használhatta. Így aztán figyelte az út melletti tájnak azt a részét, amelyet a gépkocsi fényszórója megvilágított, egy-egy kanyarban.

Az egyik kanyarban a Trabant lámpáinak fénycsóvái, szélesebb sávban világították meg az út melletti sávot. Egy pillanatra így esett tekintete éppen arra a helyre, ahol egy személykocsit vélt látni, felborulva. Alig pillantotta meg a kerekeivel az Ég felé mutató gépkocsit, már el is rohant mellette.

Rövidideig tartó látomás miatt, azt gondolta, nemcsak Éva bóbiskol, hanem ő is.

A következő pillanatban mégis fékre lépett, minek hatására Éva felriadt a felszínes szunyókálásából:

—*Mi van? Mi történt?*—kérdezte.

—*Nem tudom! Úgy tűnt, mintha egy kocsit láttam volna előbb az árkon túl, felborulva.*

—*Már biztosan álmos vagy te is és azért képzelődsz.*

—*Nem tudom! Az a leghelyesebb, ha mindjárt visszatolatok.*

Amikor végül mégiscsak visszatolatott, az előbbi helyet pásztázta fényszóróival.

—*Te jó Isten!* —sikoltotta Éva, amint a kerekeivel felfelé álló gépkocsit megpillantotta és nagyon rossz érzése támadt:—*Valami szörnyű dolog történhetett a felborult kocsi utasaival.*

Ádám gyorsan kiszállt a kocsiból és a Trabant által megvilágított, felborult autóhoz rohant.

Éva, félt kiszállni iszonyú félelmében. Ott reszketett a jobboldali ülésen, pedig nem volt hideg. Férje sürgető, remegő hangját hallotta, akinek a látottak miatt remegett hangja.

Egy fiatal házaspár, szörnyű kuszaságban, mozdulatlanul nyugodtak már a Moszkvics autó belsejében. A hátsó ülésen nyugvó asszony arcát alvadt vér borította, egyik kezével görcsösen kapaszkodott az ajtó kilincsébe. Másik kezével, két év körüli kisgyereket szorított magához, aki Ádám megérkezésére felsírt. Ebből a szorításból sejteni lehetett, hogy az anya nem halt meg rögtön a boruláskor. A fiatal férj sem mozdult. Ezt a szörnyűséget látva Ádám, oda kiáltott Évának:

—*Gyere gyorsan! Nagy baj van!* —kiáltotta mindezt olyan kétségbeesetten, mintha bárki is segíteni tudna a szerencsétlenül járt házaspáron.

A hívó szóra, Éva rohant a kocsi közelébe, ám félt benézni annak belsejébe.

Ádám, jéghideg kezüket megfogva, tapasztalhatta, több órája elhunytak. Egy pillanatig rémület fogta el, de aztán cselekedett. A síró gyermekről lefejtette anyja elernyedő

kezeit és kiemelte a súlyosan sérült kocsiból, majd a dermedten álló felesége kezébe adta:

—*Vidd a kocsihoz! Én is megyek azonnal!* —izgatottan hadarta, majd benyúlt a sérült kocsiba és a férfi iratai után kutatott. Miután megtalálta, rohant felesége után, aki ekkorára beült a síró gyerekkel, és várta a karambolos kocsiban még keresgélő férjét.

—*Mind a ketten életüket veszítették!* —mondta Ádám halkán, miután visszajött és lehajtotta fejét egy pillanatra. A kegyelet gyakorlására azonban nem volt idő, mert a gyerek—aki szintén véres volt—még erősebben sírt, mint eddig. Szülein már senki sem tudna segíteni, azonban a gyerek—a kisfiú—még életben van. Őt kell megmenteni és nem a halottakon, siránkozni, akik már soha, de soha nem térnek életre.

Miután beindította a Trabant gépkocsijának motorját, a gyerek elhallgatott. Már a legrosszabbra gondoltak, mikor a gyerek újra sírni kezdett, csak az előbbinél kicsit halkabban. Erre kisé megnyugodtak és máris indultak visszafelé, a legközelebbi kórházhoz, Gyöngyösre.

Amit kilehetett hozni a kocsiból sebességet, most Ádám kihozta belőle. Az út menti fáknak sötétbeborult árnyai, gyorsan egymásután maradoztak el száguldó autójuk mellett. Nem számított most semmi, csak egy volt a fontos, még időben a kórházba érni.

Minden perc számított. Hiszen nem tudhatták, mennyi ideje sérült meg a gyerek és milyen láthatatlan belső sérülései lehetnek. Ami a szüleivel történt, azon már nem lehetett segíteni. Az összetört autó, mielőtt felborult volna, egy fával ütközött. Azért roncsolódott annyira. Üveg törmelékek terítették be a teljesen eldeformálódott roncsautó környékét. Miután a mély árkon átrepült, az útjába kerülő bokrokat is letarolta és végül egy nagy fa állította meg.

A kisfiú életének megmentéséért történő rohanás közben, soha nem tapasztalt aggódást éreztek lelkük mélyén. Egy vadidegen, már nem élő házaspárnak életben maradt gyereke, teljesen felborította eddigi életüket. Olyan érzéseket tapasztaltak magukon, melyeket eddig még soha nem érezhettek, hiszen eddig nem volt kiért aggódniuk.

Most, hogy száguldottak a kórház felé, semmi más nem fontos számukra a gyerek életbemaradásán kívül. Pedig nincsen semmi közük ehhez az idegen kisgyerekhez, aki most Éva karjaiban sírdogál. Vajon sejti e, hogy valami szörnyű dolog történt most véle, ami életének forgatókönyvét teljesen átírja.

A gyerek sírása alábbhagyott. Talán azért, mert fizikai fájdalmai alábbhagytak, vagy pedig azért, mert Éva ölelő karjai némileg pótolták az elhunyt édesanya szeretetét. Bármilyen okból csendesedett is el, állapotát tekintve mindez jó

jelnek bizonyult. Mégis ez a csend arra ösztökélte őket, hogy minél előbb a kórházba érjenek.

Egy félóra elmúltával a kórház előtt fékeztek kocsijukkal. Gyorsan kiszálltak belőle, majd a portán elhadarták mi történt az úton, mutatva a magukkal hozott vérzőfejű gyereket. A portás a gyereket meglátva, azonnal intézkedett. Egy-két percen belül orvos és ápoló jelent meg a portánál, kik azonnal magukkal vitték a gyereket az épület belsejébe.

Miután a sérült gyereket elvitték a kórterembe, a mentő már ott volt, hogy a baleset helyszínére kimenjen.

Ádám és Éva elkísérte őket, hogy az éjszakai sötétségben könnyebben megtalálják a helyszínt.

Amikor a mentőorvos megvizsgálta, a felborult kocsiban már békésen nyugvó személyeket, ezt mondta:

—Itt már nem segíthet senki! Még akkor sem, ha korábban érkezünk! —hajtotta le a fejét, némi részvétet mutatva, azonban arca rezzenéstelen maradt. Ezen nem is lehet csodálkozni, hiszen nem ez az első baleset, amit életében látott.

Ekkorára a közlekedési rendőrség is megérkezett, kiket a mentősök már útközben CB rádión értesítettek a balesetről.

—Önök találták meg a baleset áldozatait?
—kérdezte egyikük Ádámot és Évát, miközben

rámutatott a roncs autóra, melyben az áldozatok véres fejeikkel már békésen pihentek. A rendőrön látszott, hogy a baleset látványa, lelkét felkavarja.

—*Igen őrmester úr! Mi találtuk meg!*— válaszolt Ádám, Éva helyett is, aki egyfolytában remegett.

Miután kikérdezték őket a látottakról, és az adataikat felírták, elindulhattak hazafelé.

Az úton alig beszéltek valamit egymáshoz. Már nagyon álmosak voltak, hiszen közeledett a hajnal, aminek előjelei a keleti égbolton mutatkoztak. Hiába volt még jó idő, a szeptember hónap már erősen megkurtította a nappalok hosszát.

*

Mire hazaértek, teljesen kivirradt. A város már felébredt. Emberek nyüzsögtek a város utcáin, akik az elmúlt pihenőnap után, egy új munkanapra ébredtek.

Lefekvés helyett, fáradtan indultak munkahelyükre. Nem így képzelték el ezt az éjszakát. A baleset előtt sem számítottak arra, hogy sok idejük marad az alvásra. A baleset után pedig, erre már egyáltalán nem gondolhattak. Nem tudtak szabadulni az elmúlt éjszaka

szörnyű látványától, melynek rémképei túlságosan frissek voltak még számukra. És ez a kép talán örökre meg marad emlékezetükben.

Maguk előtt látták a tragédia helyszínét, hiába próbálták gondolataikat másfelé terelni.

Ádámon is nagyon meglátszott az elmúlt éjszakai virrasztás, amit munkatársai nem hagytak szó nélkül:

—*Csak nem kirándulni voltatok ismét!* — kérdezték tőle olyan hangsúllyal, amelyből érthette, társai irigykednek az előző napi kirándulásukért.

Egy pillanatig arra gondolt, elmondja nekik az éjszakai balesetet. A „kirándulás” igazi célját azonban semmiképpen akarta elárulni. Azt, hogy gyermekintézetet látogattak meg, főleg nem. Aztán úgy döntött, sem egyiket, sem másikat nem mondja el. Ha elmondaná, következne a szokásos gúnyolódás:

—*Miféle ember vagy te?*

Nem vagy képes egy gyereket összehozni?

Sokszor volt már részük ilyen gúnyolódásban neki is és Évának is, az elmúlt idők folyamán. Ezek után jobbnak látta, ha füllent egyet:

—*Ilyen szép időben mindig jól jön egy kis kirándulás! Ezt az időt ki kell használni.*

Ezekre a szavakra, először egy kis morajlás hangzott el a munkatársak ajkairól, végül egyikük nem állhatta és felkiáltott:

—Higgyétek el nekem, annak a jó, akinek nincsen gyereke! Él, mint hal a vízben. Mi pedig még hétvégén is dolgozunk, robotolunk, ha ruhában akarjuk járatni a gyerekeket, és azt akarjuk, hogy jusson nekik még ennivalóra is!

A többi munkatársak helyeslően bólogattak. Ám ő nem sokat törődött már sértegetéseikkel és bólogatásokkal. Életükhöz úgy hozzátartoztak, mint a bánathoz a könny. Elkérte menetlevelét a forgalomirányítótól és indult rakományával a szolnoki központba. Igyekeznie is kellett, ha még ezen a napon vissza akartak érní Eger városába, a segédvezetőjével együtt.

Fáradt volt nagyon. Tudta, ezen a napon sokkal óvatosabbnak kell lennie, mint egyébkor.

Ez a munka mindig megkívánta az óvatosságot, ha pedig már fáradtan indult, még inkább óvatosnak kellett lennie. Nem tudatta főnökeivel, hogy alvás nélkül indult most erre a hosszú útra. Hiszen akkor nem kap menetlevelet, nem dolgozhat, és persze erre az időre nem kap munkabért sem. A pénz nagyon kellett. Csak ők tudták igazán, mennyibe kerül a gyerekutáni vágyakozás. Mennyibe kerül az, hogy nem nyugszanak bele a Sors által felkínált életbe, mely ellen már egy ideje, teljes erejükből eredménytelenül küzdenek.

Késő este volt, mikor Szolnokról visszaérkeztek. Hosszú és fáradtságos nap volt mögöttük. Szerencséjére segédvezetője vezetői

engedéllyel rendelkezett, így néha felváltotta az úton, hogy néha szundítson. Igazi elalvásról nem lehetett szó, mert alvása ideje alatt is ő felelt mindenért.

Éva már otthon várta, hiszen ő csak nyolc órát dolgozott. Amikor megvacsoráztak, pihenőre tértek. Azonban a jótékony álmom nem akarta szemüket lecsukni. De ha lecsukódott is, az álmom egy időre még elkerülte őket. A nagyon fáradt ember nehezebben alszik el. Főleg akkor, ha előtte kellemetlen élményekben volt része. Az előző éjszaka eseményei elevenen peregtek le szemük előtt, hiába próbálták gondolataikat másfelé terelni.

Az árokba borult autó, a vérző fejű emberek, szörnyű látványát nem lehet egykönnyen kitörölni emlékezetükből.

Főleg nem akkor, ha a balesetes autó roncsai közötti élő kisfiú sírását vélték hallani, még sok órával még a baleset után is. Annak a kisfiúnak sírását, akinek szüleit a baleset helyszínéről nem élve szállították el. Ezen a gyereken járt most az eszük, és kimondatlanul is egyszerre gondolták:

—*Ugyan mi lehet most vele? Nincsen-e olyan belső vérzése, ami az életébe kerülhet?*

Nem tudtak volna válaszolni, ha valaki ezt kérdezi tőlük:

—*Miért aggódtok érte? Nincsen hozzá semmi közötök! Nem ti voltatok az édes szüleik és soha nem is lesztek!*

—Édes szüleik? Amikor ezt kérdezték maguktól, csak akkor tudatosult bennük; *ennek a gyerekek olyan már sohasem lesz.* Ekkor, soha nem tapasztalt aggodást éreztek miatta; érezve, *valami láthatatlan szállal kötődnek hozzá.*

Éva végül kimondta:

—*Ugyan mi lehet már a kis fiúval?*

Ádámot ez a kérdés nem érte váratlanul. Hiszen az ő gondolatai is körötte jártak, ezért rövid gondolkodás után, válaszolt felesége érezhetően aggodó szavaira.

—Reméljük nincsen komolyabb baja. Szerencse, hogy a hátsó ülésre ült vele az édesanyja. Az ő ölében védve volt a szörnyű ütközés következményeitől.

Így beszélgettek még egy ideig, miután a jótékony álmom végül is lezárta szemüket.

Álmaik továbbra is a megárvult gyerek körül kalandoztak. Ezekben az álmokban már kisajátították maguknak, akinek édes szülei helyett, édes szülei kívántak lenni. Titkon örültek a végzetes balesetnek, amely talán hozzá jutatja őket egy olyan kisfiúhoz, amire mindig is vágytak. Ez után baleset után, velük nem eshet meg az, ami ismerőseikkel, hogy egy idő múltán elveszik tőlük. Az, hogy az ismeretlenségből előkerülnek az édes szülők, akik jogot formálnak a gyerek tovább nevelésére. Történik mindez azok után, hogy korábban eldobták maguktól. Megtagadták vérüket, miáltal gyermeknevelő

intézetbe adták, semmilyen szeretet sem érezve iránta.

Miután reggel felébredtek, álmaikat elmondták egymásnak. Álmaik nagyon hasonlítottak. Egyben, pedig teljesen megegyeztek: *nem sajnálták a balesetben elhunytakat, akik miatt az árva gyereket nagy veszteség érte.*

Bármennyire elítélendő és undorító, mégsem éreztek semmilyen sajnálatot, hiszen gondolatban máris elfoglalták helyüket az életben maradó gyerek életében.

Mintha most ezt éreznék; *itt az alkalmas pillanat, amikor ők is szülővé válhatnak. Élniük kell ezzel a lehetőséggel!* De van-e egyáltalán lehetőség? Ha jelentkezik egy közeli rokon, akkor hiába jelentkeznék az örökbefogadásra, az kapja meg a gyereket és nem ők. Eltökélték, harcolnak ezért a gyerekért, aki nekik köszönheti életben maradását.

Talán megbocsátható számukra ez az önzés, amely arra ösztökél minden embert, hogy boldogságát, álmait megvalósulva lássa. Ha már a *Teremtő* nem úgy írta meg életük forgatókönyvét, akkor nekik kell ezen a könyvön, a lehetőségek szerint, valamennyit módosítani. Hiszen a közmondás is azt mondja: —*Ember segíts magadon, Isten is megsegít!*

Már alig várták a hét végét, amikor elutazhatnak, a kórházban fekvő kisfiúhoz. Az ősz a ridegebb arcát mutatta ezen a napon, amikor közeledtek a kórház felé. Fák levelei megszínesedtek a reggeli derek hatására, és olykor egy-egy jeges szél letépte a fák ágairól. Sodorta, vitte magával, hogy aztán zezzugokban, az enyészet számára egy-egy kupacba lerakja. Némely fa már csupasz ágaival meredezett az Ég felé, mintha onnan kérne magyarázatot az elmúlásra, és vonná érte kérdőre *Teremtőjét*.

Pedig a fák tavaszonként ismét megújulnak és nyár folyamán, ismét magot hoznak, hogy a fajtájuk tovább éljen ezen a Föld golyón.

Ádám és Éva hiába várta már a sokadik tavaszt, mégsem érkezett el számukra a fajtájuk továbbélésének lehetősége.

Most mégis nagy izgalomban, a megújulás reményében bízva, közeledtek a kórház felé, ahová azon a szörnyű éjszakán, a sérült gyereket, a kocsijukban behozták. Akkor Ádám, az apa személyi igazolványából, T Dánielt olvasott ki a gyerek neveként, aki Szomolyán él szüleivel. Ezen a néven keresték ők most a gyöngyösi kórházban fekvő gyereket, amikor annak portáján érdeklődtek:

—*Jó napot kívánok! Egy hete elmúlt, hogy éjjel egy balesetből sérült gyereket behoztunk: T. Dániel a neve.* —mondta Ádám a portásnak, aki egy füzetben kezdett el keresgélni, hol, melyik osztályon fekszik, újaival matatva annak sorai között:

—*Az első emeleten, a tizenötös szobában találják meg!* —jelentette ki és a feljáró lépcső irányba mutatott.

Nem tudni miért, de egy kis izgalom fogta el őket, amikor közeledtek a megadott szobaszám felé.

Talán legjobban mégis Éva izgult. Vajon megismeri-e a gyerek, akit a karjában tartott, amíg a kocsiban volt és a kórterembe nem vitték fel? Akkor úgy tűnt, mintha a nyugtató szavaira, sírása alábbhagyott volna. Talán, az órák óta már nem élő, hallgató anyát vélte benne felfedezni, azért csendesedett el akkor, egy rövidke időre.

Tépelődése alatt érték el a 15-ös kórtermet, és léptek be az ötágyas, fehér színű kórházi szobába, ahol minden ágyon feküdtek a kiskorú betegek.

—*Kit tetszenek keresni?* —kérdezte a belépő fiatal házaspárt az a nővérke, aki most is a gyerekek ápolásával foglalatoskodott és felfigyelt a belépő fiatal házaspár érkezésére.

—*T. Dánielhez jöttünk!* —mondta Ádám a kérdező nővérkének, aki erre egy sarokban elhelyezkedő ágyra mutatott.

—*Hogy van kis beteg?*

—*Testileg már kezd rendbe jönni. Szerencsére, fejsérülése nem súlyos. A sebek jól hegednek, gyógyulnak. Azt, hogy a lelke mikor gyógyul meg, senki sem tudhatja. Sajnos, szüleinek nincsenek testvérei, csak egy idős, beteg nagymamája, aki nem tudja látogatni. Mindig a szülőket várja.* —mondta az ápolónő és egy könnycsepp akaratlanul is ott bujkált a szeme sarkában. Talán arra gondolt, hogy egy ilyen csapás az ő gyerekével is megeshet.

Szavaira, a sarki ágyon fekvő kisfiú, csalódottan figyelte az idegen jövevényeket. Minden biztonnyal most is a szüleit várta. Várta, mint minden nap a baleset óta. Azonban ismételten csalódnia kellett, mert helyettük csak idegenek jöttek. Ahogyan közeledtek feléje, úgy fordult el daccal a fal felé. Nem akart látni senkit a szülein kívül. Ő még nem tudhatta, hogy őket már hiába várja. Az ápolók szerint gyakran így követelte:

—*Vigyetek anyuhoz! Vigyetek apuhoz!*

Ilyenkor, a legkeményebb szívű ápolónak is könny szökött a szemébe és fordította el arcát, hogy a beteg gyerek ne lássa a könnyeit.

Amikor ágyához értek, Éva megsimogatta a fal felé fordított kis fejét és kedvesen szólt hozzá:

—*Danika! Nézd, mit hoztunk neked! Hoztunk finom süteményt, csokoládét, de még cukorkát is.*

Ezt követően, táskájából elővette az ajándékokat, de az árva kisgyerek nem volt rá kíváncsi. Maradt a fal felé fordulva. A csábító ajándékokat nem fogadta el az idegen látogatótól.

Ekkor, Ádám kezdett el szólni a dacos kisgyerekhez:

—*Nem ismered meg a nénit? Ő tartott az ölében, amikor beteg lettél és ő adott át a doktor bácsinak, hogy gyógyítson meg téged.*

A dacos kisfiú ezekre a szavakra sem békült és nem fordult a kedveskedő idegenekhez. Próbálkoztak még egy ideig, majd ajándékaikat az ágyán hagyva, szomorúan indultak az ajtó felé. Ekkorra már az orvos is megérkezett és ő kísérte ki a látogatókat a kórteremből. Amikor már kint voltak, kérően szólt hozzájuk:

—*Arra kérem magukat, ha van egy kis idejük, látogassák meg máskor is. Előbb-utóbb majd barátkozni fog Önökkel. A gyógyuláshoz nagy szüksége van neki ismerős arcokra. Főleg, olyan korúakra, mint Önök, akik hasonló korúak az elhunyt szülőkkel.*—mondta, majd elköszönt.

Ádám és Éva csalódott volt, amiért a gyerek nem ismerte meg őket, azonban mégis egyfajta remény csillant meg előttük. Ez a

remény abból táplálkozott, hogy e látogatás alkalmával tudták meg; *a beteg gyerekek nincsen olyan hozzátartozója, aki a további nevelését vállalni tudná.*

—*Nincsen olyan személy, aki magához vehetné!* —fordult Ádám felé Éva, a hazafelé vezető úton és Ádám halkan megismételte felesége szavait:

—*Nincsen!*

Miután ezt kijelentették, szinte alig szóltak egymáshoz a hazafelé vezető út hátralevő részén.

Messze jártak már a kórháztól. Ennek ellenére, ám gondolatban mindketten ott jártak még a kórteremben, ahol az árva gyerek teste már közel járt a gyógyuláshoz, de a lelke még nem.

Nem voltak túlságosan vallásosak, most mégis ezt érezték; *a Teremtő ezt a gyereket kínálja fel nekik, az eddig elszenvedett sérelmeikért.*

Mennyi gyermeknevelő intézetben jártak már eddig és mégsem tudtak dönteni, választani. S most a Sors, tálcán kínálja fel a két év körüli gyereket. Ha sikerül örökbe fogadni, még édes szüleinek fogadja el őket, hiszen éveinek száma miatt erre minden reményük meglehet.

Mindenképen saját nevüket adnák az örökbefogadott gyerekek, ha a bürokrácia tekervényes útjait bejárva, végül is nevükre kerülhetne.

Amint képzeletükben szövögették a *leendő* család jövőjét, jutott eszükbe az a család, amelyet gonosz emberek, a gyerek örökbefogadása után pár évvel, tönkretettek. Ők nem akartak így járni. Nem tudhatja meg soha senki, hogy az a gyerek, akit nevelnek, nem édes gyerekük. Még neki sem árulják el soha. Eldöntötték már korábban, hogy az örökbefogadással egy időben, elköltöznék máshová. *Mindegy hová, csal el innen. El oda, ahol senki sem ismeri őket és a szégyenfoltjukat*, amely értéktelenné tette őket más emberek szemében. Akik olyan bűnök miatt büntetik őket, melyeket nem követtek el. De ki lehet a bűnös? Talán a Teremtő, talán az orvosok, de semmiképpen sem ők. Azonban ők lettek szenvedőalanyai, nekik kellett pirulniuk szerencsétlen életükért, amelyet senkinek sem kívánnának. Igaz, volt rá eset, amikor szerették volna, ha csak egy rövid időre is, üres és tartalmatlan életük, mások életének részévé is válna. Nem a lelkük gonoszsága kívánta mindezt. Csupán az, hogy sorsukat megismerve, fájdalmas sebet ejtő nyilaikkal, ne lövöldözzenek rájuk és a hozzájuk hasonló sorsú emberekre. Nem részvétet kívántak. Csak azt, hogy a nem létező bűneikért ne bántsák őket, és ne kelljen szégyenkezniük.

Mindenki csak akkor érti meg a mások baját, ha ő maga is részesévé válik. E bajokat egy időre a saját bőrén, tapasztalja. Ekkor szűnik

meg a *felsőbbrendűség* érzése, és tudatosan azzal, *hogy ő sem különb a lenézett embereknél, csupán pillanatnyilag szerencsésebb.*

*

Már az utolsó falevelek is lehulltak a fákról. Az Ég boltozatán fehérszínű felhőket sodortak magasban a hideg téli szelek, amelyek nem csak a hóval telt felhőket hozták magukkal, hanem a legtöbb ember borúsabb hangulatát is.

A csúnya ködös időben az ember akaratlanul a szép nyárra gondol, amikor a fagyos szelek helyett, meleg szél lengeti, a szívét-lelket gyönyörködtető, zöldellő fák lombjait. Máskor, ilyenkor, karácsony táján, döbbentek rá igazán az üres, tartalmatlan életükre. A *szerencsésebbek* ilyenkor már készültek a karácsonyra. Az ajándékcsomagok legnagyobb része a gyerekeik, unokáik szívét melengette. Nincsen kellemesebb érzés annál, amikor a megajándékozott arca mosolyra derül.

Mind a két fél érzi azt, hogy szeretik. Nem él feleslegesen a nagyvilágban, akit a sors ide-oda dobál, kénye-kedve szerint. Van valaki, aki számára ő egy fontos ember, s ha őt elveszítené, pótolhatatlan űr maradna lelkében.

Ádámék, ilyenkor, karácsony táján, érezték a magányukat igazán elviselhetetlennek. Magányosak voltak ők évközben is. Erről a kiközösítő környezetük, kellőképpen gondoskodott. Akár a munkahelyi fizetésemelés elmaradása, akár a gúnyos megjegyzések, figyelmeztették őket arra, hogy ők másak, mint a többi ember. *Létük, vagy nem létük teljesen közömbös. Fehér üvegből alkotta őket a Teremtő, abból a célból, hogy az értékesnek született emberek átnézzenek rajtuk, mint a tiszta levegőn.* Ha pedig ezek az értékes emberek szórakozni vágnak, kéznél legyenek, és a nevetségük tárgyává tegyék őket. Az értékes emberek társadalmában ők csak konkolyok, kik az emberi előrehaladás gátlói.

Most, a karácsony közeledtével, ezek az érzések békén hagyták őket. Nem tudná senki megmondani, hányadszor látogatták már meg a kis Dánielt a kórházban. Életük részévé vált a kórházban fekvő gyerek, amelynek szívébe, szép lassan belopták magukat. Az eddig zárkózott gyermek, egy idő eltelte után már így fogadta őket:

—Anyu! Apu!

Ádám és Éva, most kezdték ízlelgetni e szavaknak *igazi ízt*. E szavak, nagyon ismeretlenek és szokatlanok voltak számukra, amelyekkel könnyű volt megbarátkozni. Soha nem tapasztalt kellemes érzés töltötte be szívüket, lelküket. Olyan, amelyet eddig még

soha nem ismerhettek. Hiszen eddig, még soha nem szólította őket egyetlen gyerek sem így: *Anyu! Apu!*

Hogy végre eddig eljutottak, nagy szerepe volt a kórház személyzetének, akik a látogatások előtt, így mondták a kis Dánielnek:

—*Nem sokára itt lesz anyu és apu! Hoznak neked finom süteményeket, ajándékokat!*

A gyerek emlékezetéből lassacskán kitörlődött a valós szüleinek egyre halványodó arcvonása, akik az *édes szüleik* voltak, a szomorú balesetet megelőzően. Elhalványultak arcvonásaik, amelyek napról-napra kevesebbet jelentettek számára. Talán álmaiban még néha őket látta. Az ébredéssel azonban, úgy foszlott széjjel ez az álmokép, mint a sokszínű égi szivárvány nyári zivatarok után. Régi arcok helyett, új arcok vésődtek kicsi fejébe, azoké, akik egyre gyakrabban látogatták őt beteg ágyánál. Ajándékaikkal halmozták el, és ígégették egyfolytában, hogy hamarosan hazaviszik, a rideg kórházi szobából. Ezt várta a gyerek egyre türelmetlenebbül. Haza akart menni az otthonába, ezért nem érthette, miért nem viszik már most magukkal.

Tulajdonképpen a gyerek már testileg-lelkileg meggyógyult. Hogy mégsem hagyhatta el a kórtermet, ennek nem az egészségi állapota volt az oka. Leendő szülei már régen elkezdték az örökbefogadás bonyolult, hosszadalmas

eljárását. Sem a kórház, sem Ádámék nem akarták, hogy az örökbefogadás befejezéséig, gyermeknevelő intézet falai, közé kerüljön. Nem volt kétséges, az általuk megmentett gyereket ők kapják meg, ők fogadhatják örökbe. A környezettanulmány szokásos elvégzése, egyértelműen alkalmasnak találta őket. Mégis sok idő kellett, amíg az illetékes szervek engedélyezték.

Ádámék módszeresen készültek a kis Dániel fogadására. Az egri lakóhelyükön felszámoltak már mindent és Gyöngyös városába költöztek, egy kicsinyke családi házba.

A munkahely, a lakás, minden, ami régi helyükhöz kötötte, már csupán a múlt volt számukra. Mindebből az embereket sajnálták legkevésbé, akiktől legtöbbet szenvedtek a sértegető, kegyetlen szavaik miatt. Ahhoz, hogy teljesen új megítélést kapjanak embertársaiktól, egy másik környezetet kellett választaniuk. Egy olyat, ahol el tudják hitetni magukról, ők is olyanok, mint a környezetükben élő többi emberek; *az a gyerek pedig, akit nevelnek, a saját, édes gyerekekük.* S ha ez sikerül, akkor ők is értékes emberekké válnak, és nem közösítik ki őket maguk közül.

Régi helyükön fennállt a veszély, hogy előbb-utóbb a gyerek szemébe mondják:

—Ezek az emberek nem édes szüleid, hanem a mostoháid, akik neked csak rosszat akarnak!

Rossz emberek mindenhol vannak. Olyanok, akik csak akkor érzik jól magukat, ha másokat szenvedni látnak. Ez a legolcsóbb szórakozás, az igénytelen emberek szórakozása. Ezek az emberek legtöbb esetben élnek ezzel a lehetőséggel és kifejezetten örömet okoz számukra, ha másokat szomorkodni látnak.

*

Az új lakóhelyükön, új munkahely várta őket. Új arcok még ismeretlenül is barátságosabbak voltak a korábbiaknál, hiszen nem ismerték az újonnan érkezők korábbi életét. *Nem tudtak róluk semmit. Nem tudták, hogy őket máris ki kellene közösiíteniük, hiszen másak, mint ők. Gyerektelenek! Elitélendő emberi lények!* Akik csak úgy céltalanul léteznek ebben a nagyvilágban, ahol minden élőlény fajtájának fenntartására törekszik, csak ők nem. Ezért természetesen, mélységes megvetésben kell, hogy részük legyen. Ezért örökké bűnhődniük kell. Mert micsoda dolog az, ha valaki csak úgy él ebben a nagyvilágban, hogy utódokat nem nevel? Napról-napra nincsen más célja, mint saját magát ruházni, táplálni. Míg mások az

utódaikért élnek, dolgoznak, fáradoznak nap, mint nap, és ők csak feleslegesen szívják ezt a drága levegőt, Isten szent ege alatt.

A kritizáló emberek nem tudhatták, hogy Ádámnak és Évának a vágyai sem különböznek az övékétől, csak azok nem teljesülhetnek, mert a *Teremtő* másképpen akarja, mint ők. Nem adja áldását ahhoz, hogy saját gyereük legyen.

Ismerkedtek az új környezetükkel, a lakókörnyezetükben és az új munkahelyükön is. Nem kellett már meghunyászkodva élniük, mint régi helyükön.

—*Gyerek van-e?* —kérdezték Ádámot az új munkatársak.

—*Van! Van egy kisfiam! Már két éves, de most a kórházban van.* —válaszolta, és a két éves fogadott fiára gondolt, akit pár nap multával már az új otthonukba vihetnek. Hiszen megkapták az értesítést: *Danika hosszú örökbefogadási ügyintézése véget ért. Van gyereük,* mi által egyenrangúvá váltak környezetükkel, kiknek bátran a szemükbe nézhetnek, amikor azok gyerekeikkel így dicsekednek:

—*Képzeljétek el, milyen okos, a kis lányom, vagy, milyen okos az én kis fiam!*

Ekkor majd ők is elmondanak Danikáról minden létező és nem létező jó tulajdonságot. Elmondják csak azért, had lássák, a „gyereük”, különb mindenki gyerekénél. Nincsen szebb, nincsen okosabb nála. Ő a legerősebb, aki

minden hasonló korú gyerekekkel elbír. És ők ezt a gyereket megvédik mindenkitől. Feláldozzák érte a saját életüket, csak őt ne érje semmi baj. Ha kell, ők is a lábuk alá raknak mindent és mindenkit a süppedő mocsárba, hogy az ölükben tartott Dánielt, ne nyelje el az a szörnyű, ingoványos mocsár. Nincsen pardon senkinek! Sem testvérnek, sem szülőnek, sem nagyszülőnek. Danika túlélése mindenkinek fontosabb. Ezt várja el a nagy *Természet*, ezt várja el a *fajfenntartás*, amely minden mást maga alá rendel, minden gondolkodás nélkül. Fajtájának túlélését segíteni, mindegy milyen áron—ez minden élőlény törekvése, kötelessége.

Márpedig ez a gyerek az ő fajtájuk, ennek vallják, Isten és ember előtt! Ennek ellenkezőjét, soha sem fogják elmondani senkinek. *Még Danikának sem!* Ezért költöztek el az új környezetükbe, ahol senki sem tud róluk semmit. Másoknak azt kell majd elhinniük, amit elmondanak magukról. Ők csak a szépet, a jót mondják el. Azt nem mondják, hogy milyen magányban élték eddig életüket. S mindezt azért, mert nem fogadta el őket az emberi társadalom, amely osztályozza az embereket, értékes és értéktelen emberekre. Ők voltak abban a városban az utóbbiak. De most már ennek örökre vége. Munkahelyükön ezután ők is kapnak béremelést, kapnak karácsonyi csomagot, és megbecsülést, mert ezután igazi családban élik életüket. Talán ez utóbbi a

legfontosabb. És ezt, semmilyen anyagi javakkal pótolni nem lehet. Mindezt nem tudhatja az, aki nem élt hozzájuk hasonló életet, életének korábbi szakaszában.

*

Az előre jelzett napon, átvehették az örökbefogadott fiukat, aki önfeledten szaladt eléjük, amikor meglátta őket:

—*Anyu! Apu! De soká jöttetek értem!* —tett szemrehányást, a korábbi dacos kisfiú, és boldogan rohant anyu, ölelésre széttárt karjaiba. Ezután az apu következett, aki az ölelés közben nem szégyellte, hogy egy könnycsepp szeme sarkában megcsillan.

Ketten jöttek otthonról, és már hárman ültek be a kocsiba, amelynek hátsó ülésére—az új anyuka ölébe—ültették a lakásuk legfiatalabb, és legújabb, és legértékesebb lakóját.

Karácsony túlságosan közel járt már ekkor. Szállongó hópelyheket, jeges szelek kavargatták a levegőben. A Kékes tetőt már teljesen fehérbe öltöztették a pihe könnyű hópelyhecskék, amely ebben a magasságban már nem olvadt el. Zord idő ellenére, szép volt a táj. A hegycsúcsok új ruhába öltöztek. A korábban levetett őszi, szivárványszínüket fehérre változtatva. A természet mindig ilyen

szép. Szép akkor, ha tavasz van, szép akkor, ha nyár van, ha ősz van és most, amikor hideg szelek, fehér hópelyheket kavargatnak a levegőben. *Szép a természet mindenkor, ha az emberi szíveket melegség járja át.*

—*Szép ez a táj!* —jegyezte meg Éva a havas csúcsokat bámulva. Máskor —a korábbi években—ezt nem vette észre soha, ha errefelé jártak. Pedig akkor is voltak hegycsúcsok, akkor is esett a hó. Most, az ölében elszenderülő gyerek miatt, végtelen nyugalom szállta meg. Ez a nyugalom segítette őt ahhoz, hogy olyan szép dolgokat is észrevegyen, amiket korábban soha. Hiszen azokban az időkben, gondolatait, a hiányzó harmadik személy teljesen elfoglalta.

—*Szép bizony!* —hagyta helyben Ádám, aki örült, hogy feleségének gyötrő gondolatai már a múlté, amely ebből a távolságból nézve, már csak egy rémséges álomnak tűnik.

Koromsötét volt már, amikor a havas csúcsok alatti városba—Gyöngyösre értek. Itt lesz ezután már az otthonuk, ahol az örökbefogadott gyerekükkel—Dániellel élnek. Nem ismeri itt őket senki. Nem tudják azt sem, hogy *az alvó gyerek*, amellyel most az anya a Trabant kocsí hátsó üléséről kiszáll, *örökbefogadott gyerek*. Csak azt tudták, hogy Eger városából költöztek a városukba. Nem találtak rajtuk semmi furcsa dolgot, hiszen most már olyanok voltak ők is, mint más *rendes emberek*. Volt gyerek, volt munkahelyük, mint

más embereknek. Ezért nem is törődtek különösebben velük a közelükben lakók.

Nekik sem hiányzott már semmi, és senki. Készültek a karácsony ünnepére. Az első karácsonyra, amikor már végre hármasan ünnepelhetik ezt a nagy ünnepet. A munkahelyükről ezúttal karácsonyi csomagot kaptak, és természetesen megkapták az ünnepelőtti prémiumot is. Megkapták a szokásos fizetésemelést, nem úgy, mint a korábbi időkben. Most ez már kijárt nekik, hiszen *rendes* családban éltek életüket, mint az emberek legtöbbje.

Karácsony szentestéjére felöltöztették a karácsonyfát. A karácsonyfa az asztalról a plafonig ért. Volt azon minden. Szaloncukorkák, mikulások, csokoládék, kiscipők, kisruhák, és még ki tudja mi minden. Ráraktak mindent, ami a várakozás hosszú éveit alatt, a karácsonyfájukról lemaradt.

Valójában nem is volt eddig karácsonyfájuk. Egyszer állítottak csupán az elmúlt évek alatt, de szomszédasszony akkor, ezekkel a szavakkal illette őket:

—Minek nektek ez a feldíszített fa? Ez a gyerekeknek való! Nektek még most sincsen gyereketek! A gyerekeknek kell ünnepelni a Jézuskrisztus születését, nem a felnőtteknek.

Ezután már soha nem állítottak feldíszített fát. Jelképesen csak fenyőágot tettek egy vázába, de ez is csak arra volt jó, hogy mikor ránéztek, akkor ez a gally is figyelmeztette őket:

—*Ti, másak vagytok, mint a többi emberek! Nektek ez is megfelel. Gyerektelenek vagytok, ezért nem illet meg titeket az, ami őket megilleti.*

Ezek után nem lehet csodálkozni, ha akkor még gyűlölték a karácsonyt, amely más emberek szemében a család ünnepének számított. Ők azonban nem számítottak családnak, ezért az ünneplés sem illette meg őket. *Milyen karácsonyfa az, amely körül nem állnak, örömtől sugárzó arcú gyerekek? —Bizony az nem igazi!*

Most azonban már minden másképpen van és lesz a jövőben is. Van gyerek, és nekik van joguk arra, hogy másokhoz hasonlóan ünnepeljék Karácsony ünnepét.

Mire a fát felöltöztették, Danika felébredt. Nézte, a mindenféle földi jóval telerakott tündöklő fát. Meggyújtott gyertyák fénye imbolygott a fa zöldellő ágain. Kísérteties fényével megvilágítva az *anyu* és *apu* arcát, amely talán most a gyertyák fénye nélkül is ragyogott. Ragyogott, mert a *kisfiuk* arcán látták a felöltöztetett karácsonyfa okozta boldogságot, és ez a látvány, az ő boldogságukhoz teljesen elégnek bizonyult.

Karácsony szentestéje a boldogságukkal telt most el. Kint, jeges szelek süvítettek az utcákon, és a Mátra felől hóval terhes fellegeket hozott magával a cudar hideget hozó északi szél. A szobában azonban meleg volt. A kiskertes házikóban kályha ontotta magából a meleget. Csak a kéményen befütyülő szél figyelmeztetett a kinti zord időre.

A család szívét valami csodálatos melegség töltötte be, olyan, amilyent eddig még soha nem tapasztaltak az elmúlt évek során.

Boldogan ízlelgették azt az életet, amelyből nekik eddig nem jutott. Azt hitték, mindez csak álom. Féltek, hogy ennek az álomnak egy szörnyű ébredés lesz a vége. Hiszen korábbi ismerőseiknél ez a szörnyű ébredés következett be, amikor a gyereket elvették tőlük.

Ahogy teltek a hetek, hónapok, a félelmük úgy lett egyre kisebb. Kezdték megnyugodni, hogy ez a boldogság a jövőben is így marad. Hiszen mindent megtettek ezért, hogy boldogságuk tartós legyen. Ezért költöztek el Eger városából, egy számukra idegen városba, ahol senki sem ismeri őket. Senki sem állhat boldogságuk útjába. Ahol senki sem mondhatja szemükbe:

—Ez a gyerek, fogadott gyerek, és nem a te gyereketek!

És nem mondhatják az évek számaival gyarapodó Dánielnek sem:

—*Ez a néni nem az anyád, és ez a bácsi nem apád!*

Dániel felhőtlen kacagása betöltötte kicsinyke házuk belsejét, és betöltötte mindkettőjük szívét is.

Eddig soha nem tapasztalt nyugalomban és a teljes kiegyensúlyozottságban élték életüket, az örökbefogadott gyerekükkel. Ez a lelki béke, rendkívüli csodákra képes. Már több mint egy év telt el, mióta a gyerek megérkezett házukba, és vele együtt a boldogság. A tavaszi virágok bontogatták szirmaikat az erdei réteken. A Mátra csúcsán is csak foltokban látszott már a hó. A költöző madarak némelyike visszaköltözött a nyári fészkelő helyére, és nagy buzgalommal fogott hozzá a fészek építéséhez. A téli zord idő után, enyhesebb szelek fújtak már a hegyek felől, melyekről lassacskán az utolsó hófoltok vize is lefolyt a városba.

A füves játszótéren töltötte hétvégi pihenőjét a család, Dániel nagy-nagy öröme. A hinta repült a levegőben, amelynek folyamatos lendítéséről Ádám gondoskodott. Minden egyes lendítésnél felkacagott a gyerek, és az ő derűje átragadt szüleire is.

Éva arcát nem barnította még az erőtlen napsugár. Ezért, vagy másért halványabb volt a szokásosnál, ami Ádámot egy kisé izgatta:

—*Nem érzed jól magad Éva?* —kérdezte aggódva feleségét, aki a hintamelletti padon ült

és elmélázva figyelte a szárnyaló hintát, amely férje jóvoltából nem veszített lendületén.

—*De jól érzem, csak egy kicsit fáradtnak érzem magamat, és néha a gyomrom émelyeg. Lehet, hogy a tavaszi fáradtság hatása alatt vagyok, ami tavaszonként legtöbb embert megkeres.* —nyugtatgatta férjét, aki erre kisé megnyugodott, hiszen a téli idő másokat is legyengít tavasz érkezésével. Kevesebb napsugár, és a kevesebb vitamin, erőtlenebbé tesz mindenkit.

Éva azonban nem akart erősödni napok multával sem. Sőt, a gyomra már annyira émelygett, hogy a reggelije kijött belőle. Ádám ekkor már komolyan aggódni kezdett és így szólt sápadt asszonyához:

—*El kell mennünk az orvoshoz! Tudni szeretném nincsen e valami komolyabb bajod!*

—*Ugyan már! Csak nem gondolod, hogy minden apró bajjal az orvoshoz szaladgálok. Tavasszal máskor is erőtlenebb, halványabb vagyok.*

—*Nem lehet azt tudni, hogy, ami téged kínoz, apró baj-e, vagy sem. Ezt csak orvos mondja meg, és nem te!*

—*Ha annyira akarod, menjünk el és vizsgáljanak meg. Csak azért, hogy megnyugodjál.* —mondta a sápadt arcú asszony, aggódó férjének, aki csak pusztán az asszonya szavaira, nem lett nyugodtabb.

Másnap, a hétfői napon, Danikával együtt, már az orvos rendelőszobájában vártak arra, hogy a régi időkhöz hasonlóan, Éva az orvos elé kerüljön. A doktor majd megvizsgálja, és kijelenti:

—*Nincsen magának semmi baja!*

A doktornak szavaira Ádám megnyugszik, és hármásban élük tovább a boldog életüket. Ádámon, a felesége elvesztésének pusztá gondolatára, iszonyú félelem uralkodott el. *Mekkora szörnyű csapás lenne az, ha Dánielt megadta a Teremtő, Évát, pedig elvenné? Amit egyik kezével ad, azt a másikkal elveszi.*

Ettől való félelme miatt, jelentek meg ezen a reggelen a félelmetes, gyógyszereszagú orvosi rendelőben.

Amikor beléptek a várószobába, akaratlanul is az elmúlt évek orvosi szobái jutottak eszükbe. Azok az idők, amikor idegfeszítő várakozással vártak a bebocsátásra. Akkor, gyereket akartak. Most azonban itt van Dániel, és nem kell aggódniuk azon, hogy lesz-e gyerek, vagy nem. Amiért most jöttek, nem ilyen jellegű probléma. Legalábbis Ádám így gondolta. Most kellett rájönnie arra, hogy a korábbi éveknél sokkal nagyobb problémájuk is lehet.

Hiszen nagy probléma volt az, hogy nem lehetett gyerekük. Azonban annál még nagyobb, ha Évát el kellene veszítenie. Valami szörnyű betegség miatt, a halál elszakítaná őket

egymástól. Erre a szörnyű gondolatra, máris iszonyúan rettegett és félni kezdett úgy, ahogyan eddig még sohasem.

Az ajtón kilépő asszisztensnő Éva nevét olvasta. Nem kísérhette be férje, akinek kint kellett nyugtalanul várnia az orvos diagnózisára.

—*Mi a panasza?* —kérdezte a doktor a belépő asszonyt, miután az asztala melletti székre ültette, aki máris panaszának elmondásába kezdett:

—*Doktor úr! Egy kicsit gyengének érzem magam, és émelyeg a gyomrom. Lehet, hogy beteg vagyok?*

A doktor vizsgálgatta egy ideig, majd egy kisé elmosolyodva mondta:

—*Én most úgy találom nagyon is egészséges. Könnyen lehet, ez a maga baja.*

Éva értetlenül nézett a mosolygó doktorra, akitől még további magyarázatot várt. A doktor nem késlekedett szavait tovább folytatni, a remegő asszonyt látva maga előtt:

—*Pár nap múlva többet tudok mondani. Most csak annyit mondhatok, ha a diagnózisom nem csal, akkor terhes!*

Az eddig halvány asszonyka arcát, egy pillanat alatt rózsaszínű pír lepte el, és szíve jobban kalapált, mint eddig bármikor. Pedig volt izgalom bőven az életében, a hosszú-hosszú várakozások alatt, amikor a most elhangzott szavakat—már akkor izgatottan várta. De akkor

hiába várta. Most, csak kapkodta a levegőt, mint aki rosszul van. Pedig soha nem érezte magát ennyire jól, mint e pillanatban, a doktor imént elhangzott kijelentése után. Nem akart hinni saját fülének, ezért remegő hangon kérdezte:

—*De Doktor úr, igaz ez?! Ez...nem...! Ez...nem lehet igaz!* —dadogta félelmében, hogy a doktor szájából most elhangzott szavakat csupán álmodja. És ez az álom olyan hamar szertefoszlik, mint forró nyári napon, a reggeli harmat párája, a mező pázsitja fölött. Kétkedett az orvos szavaiban. Hiszen az eddig eltelt életükben annyit szenvedtek, fizettek, mégsem lett saját gyerekük. És most, ez mégis valósággá válna? *Ki érti ezt?*

—Nézze asszonyom! Az előbb már mondtam, hogy egy pár nap multával többet tudok mondani. Azonban *jelenleg ez a véleményem!*

E a szavakra teljesen kivirult, úgy, mint az a pipacsos mező, melynek bimbói egyetlen pillanat alatt bontanák ki szirmaikat. Szeméből úgy eredtek el könnyek, mint a hirtelen jött nyári zápor és így lépett ki a rendelő ajtaján, minden köszönés nélkül.

A doktor nem sértődött meg ezért. Sokkal többet látott és tapasztalt már annál, hogy ezt az elmaradt köszönést sértésként kezelné. Több mint egy éve ismerte őket. Tudta, hogy örökbefogadott gyereket nevelnek, akit akkor

vettek magukhoz, amikor saját gyerekük születését reménytelennek látták. Őszintén kívánta, diagnózisának beteljesülését. Nemcsak a sikeres diagnózisa miatt, hanem a rendelőből távozó fiatalasszony, megható elérzékenyülése miatt is.

A kipirultan kilépő asszony, könnyes szemekkel borult férje mellére, aki nem tudhatta, a bánat, vagy az öröm könnyei azok, amelyek felesége arcáról, a rendelő várójának padlójára peregnek.

A korábbi évek szomorú eseményei, örökre belevésődtek emlékezetükbe. A sok kudarc, a sok csalódás megtanította őket arra, velük csak rossz történhet. Hiszen ők erre vannak ítéltetve. Az ő forgatókönyvükben csak a csalódás lehet megírva, de öröm nem. Bár az igaz, Dániel létezése nagyban kárpótolta őket, az elmúlt idők szomorú várakozásaiért. De ahhoz is, egy szomorú balesetnek kellett bekövetkeznie, hogy ők egy kis boldogsághoz jussanak. Az élet már csak ilyen. *Valakinek mindig fizetni kell a boldogságért—a mások boldogságáért.* Mint ahogyan Dániel szülei életükkel fizettek azért, hogy mások, az árván maradt fiukkal boldogsághoz jussanak.

Ádám rettenetesen félt, hogy most, az elmúlt egy év boldogságáért, Éva életével kell fizetnie. Ezért arcán máris a riadtság jelei tükröződtek, amikor a felesége könnyes szemeibe nézett. Azonban a könnyek mögött, valami

furcsa, ismeretlen fény csillant meg, a könnyező asszony szemében, olyan, amilyent eddig még nem tapasztalhatott. Nem, mert ilyen még először történt ezzel a törékeny asszonnyal, aki most végre szólni tudott:

—*Ádám! Ádám! Én...én...terhes vagyok!*

Most, a férjén volt a sor, hogy a szavainak értelmét, a felzaklatott idegrendszerével, teljes egészében felfogja. Hiszen évek óta jártak orvosokhoz, amelyek között, egyik kitűnőbb volt a másiknál. Fizettek kemény pénzeket, mégsem lett semmi eredmény. A rendelők várójában töltöttek idegfeszítő órákat, napokat és teljesen hiába. És most, miután lemondtak már róla, és nem jártak orvosokhoz, mégis bekövetkezett az eddig reménytelennek látszó terhesség. Képtelen volt az előbbi szavak értelmét gyorsan felfogni: — *Éva teherbe esett, a híres doktorok, professzorok segítségével nélkül, akik közül némelyiknek csak a pénzük volt fontos és semmi más.*

Visszagondolva a régi időkre, iszonyú gyűlöletet érzett irántuk. Pedig nem lett volna szabad általánosítania. Hiszen sokan voltak közöttük olyanok, akikben az emberség felülkerekedett, az embert lealjasító, pénzutáni vadhajszán. Akiknek fontosabb volt minden pénznél az orvosi esküjük, és ennek szellemében gyógyítottak. Azonban az elmúlt évek bennük felhalmozódott keserősége, nem engedte, hogy különbséget tegyenek orvos és orvos között. Inkább látták bennük az ellenséget, mint a

segíteni akaró barátot. Amikor végképpen elfogyott pénzük, érezték mennyire kiszolgáltatottak, és mennyire tehetetlenek. Ekkor kellett tapasztalniuk, hogy átnéznék rajtuk, érzéketlenek velük szemben és, ha pénzük nincsen, akkor reményük sem lehet a gyógyításukra. *Mert a pénz minden. Pénz olyan hatalom, amellyel meglehet vásárolni a jövőbeni boldogságukat.* A pénzzel jó hírű klinikákon, nagyobb tudású professzorokat fogadhatnak, akik talán többet tudnának segíteni. *Megkérdőjelezték Isten segíteni akarását, aki engedi, hogy az emberi társadalom, a vágyakozó szegényekből, és minden boldogságot elérhető gazdagokból álljon. S a gazdagok, kényük-kedvük szerint, kihasználják a szegényeket. Mert szerintük a szegényeket nem illeti meg semmilyen boldogság, csak pusztán azért, mert szegénynek születtek.* Pedig nagyon sok gazdag ember tisztességtelen módon gazdagodott meg, a szegények rovására. Mindezek miatt kételkedett Isten létezésében. Most mégis ezt suttogta:

—*Van Isten! Van Isten!*

Az iménti örömhír hallatán, szédülésfélét érzett, mint, akit ez a hirtelen jött boldogság letaglóz egy pillanatra, majd kábultan tovább suttogott:

—*Istenem! Miért várakoztattál meg bennünket ennyire? Mért nem adtad ezt már korábban, mint más embereknek tetted? Nem kellett volna azt a sok mocskolódást elviselnünk*

embertársainktól, melyeket a hosszú várakozás alatt elviseltünk? Nem kellett volna orvosi szobákban rettegnünk, eredménytelenül!

Nem jött válasz kérdésére sehonnan.

Valójában ez már nem is igen érdekelte. Keblére borulva, öröm könnyeit hullatta felesége, aki szíve alatt, az ő édes gyerekét hordja. Az övét és Évát, a közös és valóban édes gyereküket:

—*Most már két gyerekünk lesz!*—gondolt a mellette álló Dánielre, akit a világ kincséért sem adnának már át másnak, hiszen annyira megszerették az elmúlt egy év során.

Még jobban magához ölelte feleségét és úgy súgta fülébe:

—*Akkor jövőre már ketten lesznek!* — mutatott a mellette álló, három évét már betöltő kisfiúra, aki nem tudta felfogni, miért könnyezik az ő anyukája.

—*Apu! Mért sír anyuka?*

—*Mert boldog!*

—*És én is boldog vagyok! De te is boldog lehetsz, mert nemsokára kistestvéred születik és nem leszel egyedül! Egy nagycsalád leszünk. Egy igazi, nagycsalád.*

—*Akkor nekem nagyon jó lesz, mert sokat fogok vele játszani.* —örvendezett Danika a jó hírnek, amelyről most még nem tudhatta, hogy a születendő kistestvér, az ő jövőbeni életét nagymértékben meghatározza. Nem tudhatta ezt Ádám és Éva sem. De nem is lett volna értelme előre tudni a jövőbeni dolgokról, amelyeket előre

megtervezni nem mindig érdemes. Sok esetben, a dolgok maguktól jobban megoldódnak, mint ahogyan azt a gyarlóember előre tervezi. A kiszámíthatatlan jövő, nagyon sokszor teszi feleslegessé, a jelen idő tervezgetéseit. Ilyen esetekben jön rá a gyarló ember, hogy milyen kevés van rábízva, és milyen kis porszemecske ő az idő és térnélküli világmindenségben.

*

A nyár úgy repült el, mintha csak pár napból állna. Pedig most sem volt rövidebb, mint az elmúlt évek termést érlelő nyarai. A gabonaföldeken most is volt aratás, megérlelték terméseiket a gyümölcsfák. A dombokon színesedő szőlőtáblák termése is sárgulni kezdett. Mégis rövidebbnek tűnt ez a nyár, mint az előző nyarak bármelyike.

Aki boldogságban él, érzi azt, hogy túl gyorsan peregnek a napok, az idő végtelen kerekén. Aki boldogtalan, ennek az ellenkezőjét tapasztalja.

Szomorúságban töltött napok, csigalassúsággal vánszorognak egymásután. S a boldogtalan azt hiszi, a napok folyása azért olyan lassú, hogy az ő várva-várt boldogsága, minél később következzen be.

Ádámék napjai boldogságban teltek, ezért számukra a nyár, olyan gyorsan telt el, mint még soha. A leveleiket ismét lehullatták a fák, és ismét csípős őszi szelek nyargalásztak a csupasz ágú fák között. Általában a természet ilyen változása, mindig az elmúlásra figyelmezteti a földi halandót, amitől szomorkássá válik hangulata. Rájuk ez most nem volt érvényes, hiába mutatta az időjárás a kellemetlen oldalát. Várták a kis jövevényt, akivel ismét gyarapodik a család. Éva problémától mentes terhessége végéhez közeledett.

Az orvosok szerint még karácsony előtt gyarapodni fog a család. Az előzetes orvosi vizsgálatok, egészséges gyerek születését jelezték előre.

*

December első napjaiban járt már az idő. A gyakori hóesés, egyre vastagabb hó párnával takarta be az ősszel bevetett gabonaföldeket, amely alatt a jövő évi búzatermés kis hajtásai aludták édes álmukat.

A Mátra erdőit betakaró vastag havat, pókhálóként szőtték be a folyton kóborló erdei vadak nyomai, kik a nagy hideg miatt éjjel-

nappal mozogtak, hogy meg ne fagyjanak, ebben a kemény télidőben.

A hegy lábánál nyugvó Gyöngyös városának lakói már a karácsonyra készültek. Arra a nagy ünnepre, amikor együtt van a család, és együtt ünnepelik majd a kis Jézuska születését, aki ebben a zord időben is eljön majd a világra. Eljön, és új reményeket hoz a szenvedő embereknek, akik újra és újra reménykednek, hogy egy jobb, egy szebb élet következzeik már ezután számukra is.

Éva egyre jobban gömbölyödő hasában, apró rúgásaival jelzett a gyerek. Jelezte, közeledik az idő, amikor a család létszáma eggyel szaporodni fog. Ádám egyre többször tette kezét felesége hasára és érezhette ő is az édes gyerekének mozdulásait. Ilyenkor megcsillant a szeme, és örömtől sugárzó arccal suttogetta, a terhesség utolsó heteit viselő asszonyának:

—*Most! Most is éreztem!*

Éva természetesen még boldogabbnak érezte magát, férjének határtalan örömét látva. De örült a kis Danika is. Hányszor, de hányszor kérdezte:

—*Mikor jön már a kis testvérem? Hányszor kell még addig felkelnem?*

Az ilyen és hasonló kérdések még jobban megerősítették bennük azt a korábbi elhatározásukat, hogy soha senki sem fogja megtudni; *a két gyerekük nem igazi édestestvérek*. Nem fogják megtudni ők maguk, a

„testvérek” sem, akiket a kiszámíthatatlan Sors tett testvérekké, akaratuktól függetlenül. Az életük végéig fogják *igazi testvérként egymást szeretni*. S ha majd ők—a szüleik már nem lesznek—óvják, védik testvérüket minden rossztól, ami csak vár rájuk a göröngyökkel teli életben.

Túlságosan szépen hangzanak az előbbi szavak. Nincsen annál szebb, amikor a vérszerinti kötelék, minden bajban összefűzi a testvéreket, és óvják egymást minden bajtól. Márpedig ők édestestvérként fogják egymást ismerni, hiszen picikoruktól együtt nevelkednek.

Egyetlen percig sem bánták Danika örökbefogadását, akiért feladták otthonukat, munkahelyüket és mindent, ami az ember életét jelentősen meghatározza. Mindezt tették azért, hogy ne lásson bele soha senki az ő nagy titkukba: *ők csak nevelő szülei a kisgyerekeknek, ezért kevésbé értékes emberek.*

*

Éva egy ideje már bent feküdt a kórházban. Az orvos jobbnak látta, ha korábban befekszik.

Ha hirtelen jön a szülés, akkor a kórházi körülmények között, hamarabb jön a segítség. Nem volt már sok hátra addig a napig, amikor megérkezik a kis jövevény, amelyről még pontosan azt sem lehetett tudni, fiú-e, vagy lány.

Bizony, ez idő táján —az 1960-as évek— még nincsenek olyan műszerek, amelyek segítségével, ezt pontosan megmondhatnák az orvosok. Legfeljebb jóslatokba bocsátkozott néhány *jövőbelátó*, aki így mondta:

—*Fiú lesz, mert a terhes kismamának nagy a hasa. Vagy pedig; lány lesz, mert nem nagy a hasa.*

Ezek a jóslatok nem sokszor állták meg helyüket. Amikor biztosra azt mondták fiú lesz, akkor éppenséggel kislány lett. Természetesen, előfordult olyan, hogy a jóslat bevált. Ezek után a várandós szülők, akkor jártak el helyesen, ha fiú nevet is választottak, meg lány nevet is. Ádámék ezt tették. Kellemes időtöltés volt számukra, a nevek közötti válogatás:

—*Ha fiú lesz, akkor Géza lesz a neve!* — jelentette ki Ádám, mire Éva is mondott egy másik nevet, amennyiben mégsem fiú lenne:

—*Ha kislány lesz, akkor Júlia—Julika lesz a neve.*

Mindketten jobb szerették volna, ha az Éva által választott nevet kellene adniuk a kis jövevénynek. Hiszen fiúk, már van. Most az lenne a szép dolog, ha egy kislányuk születne. Ez

bizony túlságosan szép álom. Olyan, amelyet csak a legszebben megírt mesékben lehet olvasni. Talán már megérdemelnék, hogy ez az álmuk teljesüljön, az elmúlt évek keserves várakozásai után.

Azt, hogy *keserves várakozás* volt, nem vitatná senki, aki az elmúlt éveiket teljes egészében ismerné. *Egyrészt* azért, mert a családutáni vágyakozás, csak álom lehetett számukra és nem valóság. Nem úgy, mint a házaspárok nagytöbbségének, akik még az időpontot is tervezni tudták, és terveik megvalósultak. *Másrészt* keserves várakozás volt a gyerektelenség miatti *sértegetések* elviselése. Mindezt azoktól kapták, akik olyan szerencsések voltak, hogy a gyermekáldás nem elérhetetlen álom volt a számukra.

Nem lehet csodálkozni, ha Ádám és Éva — de még Danika is—nagy-nagy izgalommal várták a kis jövevényt, akinek most még a nemét sem ismerhették. Ez sem érdekelte már őket annyira, csak mielőbb világra jöjjön, és egészséges legyen.

Alig volt már tíz nap a karácsonyig. Az egyre vastagodó hótakaró, már mindent fehérre varázsolt. A nagy pelyhekben hulló havat, a Mátra felől érkező hideg szelek kavargatták a levegőben. A zord téli időben esik jól igazán, az olyan jó hír, amilyent Ádám most telefonon kapott a munkahelyére:

—*Jöjjön, mert feleségénél megindult a szülés!*

Amikor beért a kórházba, már felsírt a baba. A szülőszoba előtti folyosón jól hallotta hangját. A szülőszoba ajtaján kilépő orvos, meleg hangon szólt, az izgalomban várakozó, újdonsült apukához:

—*Gratulálok! Egészséges kislánya született!*

Az újdonsült apuka, e szavakra, olyan izgalomba jött, hogy csak hebegett a gratuláló orvos szavaira:

—*Kö...szö...nöm! Köszö...nöm, doktor úr.*

Izgalma túlságosan is érthető. Túl sok volt már ez az öröm részére, részükre. Megszületett az első édes gyermeke, akire oly sok évet kellett várnia. Az életben minden cél elérése attól lesz értékesebb, ha annak elérését, nagy várakozások előzik meg. Márpedig ennek a picinyke babának érkezését, hosszú évek óta várták. Az pedig, hogy a születendő gyerek kislány lett, a legmerészebb álmaikat is felülmúlta.

Az ilyen boldogságra, ezelőtt pár évvel, még csak gondolni sem mertek. S most mindez már nem csak álm, hanem valóság.

Miután köszönését végül is el tudta rebegni, indult az orvos után, aki a szülőszobába vezette.

Éva ott feküdt az ágyon. Elcsigázott arca, nagy fáradságot tükrözött, és halványabb volt, mint eddig bármikor. Szemeiben a boldogság könnyei csillogtak, amelyekből férje tudott csak igazán olvasni. A hosszú évek várákozásai alatt, megismerte felesége arcának minden rezzenését. Tudott olvasni belőle még akkor is, ha szavakra nem nyitotta ajkát. Hangja még most is remegett, mikor megszólította a szüléstől fáradt asszonyát:

—*É...va! Éva! Hogy érzed magad?* — kérdezte suttogó, meleg szavaival, miközben megsimogatta felesége verejtékező arcát.

Asszonya ezekre a szavakra, még jobban érzékenyült és szemei könnyesebbek lettek, mint ennek előtte:

—*Jól vagyok, csak nagyon elfáradtam. Nézd, itt van a mi gyerekünk!* —suttogta és nyújtotta férjének azt a picinyke emberkét, akiért annyit kellett szenvedniük, amíg végre megérkezett.

Ádám nyúlt a gyerekért, aki ebben a pillanatban ismét felsírt, mintha így akarna vezekelni késői érkezéséért. A vörösre sírt szemei még nem nyíltak ki, de érezhette, hogy szerető, védő kezek ölelik át, melyek megvédik őt minden bajtól, kellemetlenségtől, ami az életben leselkedhet rá.

Az apa és anya, könnyekkel szemükben hallgattak. Talán e hallgatás alatt fogadták meg, hogy minden bajtól megóvják ezt a parányi

emberpalántát. Azt, aki senki másra nem hasonlíthat csak rájuk, hiszen valóban az ő vérük, az ő húsup. Ugyanúgy, mint a virágzónövény által termesztett magból sem lehet másféle, csak olyan, mint amelyből sarjadt.

Ezt a gyereket kötelességük minden bajtól megvédeni, akár az életük árán is. S ha kell ők is, a talpuk alá raknak mindent és mindenkit, hogy a rá váró küzdelmes élet nagymocsara, őt nyelje el legkésőbb. Csak Julika feje fölött ne csapjon össze az a szörnyű mocsár. Csak őrá süssön minél tovább az éltető napsugár. Keményen fognak dolgozni, hogy neki meglegyen mindene, és ne szenvedjen hiányt semmiben, mert ez a kis baba, már valóban az ő életük folytatása. Mindenkit eltaposnak, ha másképpen nem lehetséges. Had legyen neki minél több vagyona, hiszen vele a saját fajtájukat mentik át, időtlen-időig. *Vagy talán mégsem minden áron? Az emberségük megtartása továbbra is fontos lesz számukra? Az élet megtanította ezt velük.*

Ádám és Éva meg tud majd maradni embernek? Mindenképpen! Megtanította erre őket az élet. Nem sértegetni, hanem becsülni kell másokat. Ennek szellemében felnevelni mindkét gyereket. A négy éves gyereket, Danikát, az örökbefogadott gyereket, és Julikát, aki már valóban az ő saját gyereke. A szeretetből egyformán kell, hogy részesüljenek, függetlenül attól, édes, vagy nem édes gyerekekről van szó.

Soha, de soha nem fognak különbséget tenni közöttük, ezt mindig is tudták.

Számukra nem létezik más, csak édes gyerekek. Mert mindkét gyereket édes gyerekeknek fogják tekinteni a jövőben is. Ennek ellenkezőjét, soha senki sem fogja megtudni. De nem is tudhatja, hiszen ez a titok. Örök időkre kettőjük titka marad. Ekkor ezt még szentül hitték.

Karácsony ünnepére már Julikát is hazavihették. A korábbi évek otthoni csendessége már a múlté volt csupán. Unalmas és fárasztó csend volt az, amikor csak kettecskén álltak a karácsonyfa körül, és várták a karácsonyi ünnepek végét. Ez az ünnep sohasem tetszett nekik. Ez az ünnep a család ünnepe, és nekik nem adatott meg, hogy családnak mond hassák magukat. A feldíszített fa, egy jelképes fenyőág, amely jelezte; *másoknak most van a család ünnepe*. Hogy irigyelték akkor ezeket az embereket, akik őket magányosságuk miatt, alacsonyabb rangú emberként kezelték, mert tudták róluk; *ők mások, ők a gyerektelenek*. Milyen szorongva feleltek kérdéseikre, amikor kérdezték:

—Mivel tudjátok eltölteni a karácsonyi ünnepeket? Mire tudjátok költeni a pénzeteket, ha még ajándékot sem kell venni a gyerekeknek?

Ezeket a kérdéseket olyan gúnyosan tették fel, mintha ez a gyereknélküli állapot, az ő kedvükre következett volna be.

Most, ebben a pillanatban, egy szörnyű álomnak tűnnek azok az évek. Ezekre visszagondolva, iszonyú borzongás fogja el őket,

olyan amilyent a legnagyobb haragosuknak sem kívánnának soha.

Szerencsére, most már minden másképpen van. Négy ember leheletétől imbolyognak a karácsonyfán meggyújtott gyertyalángok. A karácsonyfa díszei, örömet okoznak a megszorodott családnak. És hiába van zord, hideg idő ebben a havas télidőben, a lelküket meleg boldogság tölti be, *a családi boldogság.*

Ebben a városban—Gyöngyösön—senki sem tudja róluk, hogy nem volt ez midig így az elmúlt karácsonyaikon. Lehet, hogy ez az *ismeretlenség* az, amely megszeretette velük ezt a várost. Szeretnek itt lakni, és nemcsak az ismeretlenségük miatt. Mert szép is ez a város. Szépek házai, pedig hajdanán sokszor pusztított tűzvész a város falai között. A várost határoló dombokon, messze földön híres bor terem. A Mátra hegyeihez, úgy simulnak hozzá a város házai, mint édesanyjához piciny gyermeke. A magas hegyekből áramló tiszta levegő, felüdíti a város lakóinak lelkét, akik egyenrangú emberként kezelik őket, *a bevándorlókat. Talán azért, mert nem ismerik a múltjukat?* Ezt nem tudhatták az itt letelepedő Ádámék, akik el akarták felejtetni Eger városát, amikor ide költöztek. De jól tették, mikor ezt a várost választották. Ekkor még azt hitték, ez a város ad otthont véglegesen a családnak.

A boldogságban gyorsabban forog még az idő kereke is. Rohan egyik nap a másik után. Múlnak a hetek, hónapok, és múlnak az évek. *A Mátra erdei tizenötször cserélték már le a lombjaikat, mióta e város falai közé, költöztek.* Tizenöt tavaszon hajtottak rügyet a fák. Az ősz elérkezésével ugyan ennyiszor színesedtek meg lombjaik, mielőtt a kegyetlen hideg szelek letépték volna az ágaikról. És az a sok-sok madár, mennyi fészket rakhatott ennyi év alatt? Mennyi madárfióka kelt ezekben a fészkekben? Senki sem tudná ezt megmondani.

A családfenntartásával járó küzdelem, nem enged időt a múltó évek mérlegelésére. Anyának és apának az a dolga, hogy a család mindennapi gondjait megoldja. Nincsen más dolguk nekik sem, mint a madaraknak, akik miután a fiókáikat felnevelik, hagyják őket kirepülni a fészkeikből. Ha ez sikerül, akkor ellehet mondani: *boldogságban teltek napjaik, éveik, az életük.*

Visszatekintve az elmúlt évekre, úgy tűnik, mintha még csak most született volna Julika, aki már lassan betölti a tizennegyedik évét. És nem most volt már az sem, amikor két éves korában örökbe fogadták a kicsi Dánielt, aki bizony már lassan tizennyolcadik éves.

Dániel haja az évek múlásával egyre barnább lett. Szép, formás arcából kikandikáló barna szemei, jóságot és a melegséget tükrözik. Sudár termetével, legtöbb osztálytársánál magasabb, izmosabb. De ő ezzel az előnyével nem él vissza. Békés természetű fiú. Tanulmányi eredményeivel is a jobbak között jár. Ha a barátai úgy kívánták, a csínytevésekben is benne volt a gyerekkorában.

Testvérét—Julikát—megvédi minden zaklatástól, ahogyan egy igazi, és nagyobb *édestestvértől* ez elvárható.

Julikának, *mintha nem is lennének „édestestvérek” Dániellel*, aranyló hosszú, szőke haja, dús kötegekben omlik a vállára. Gyönyörű kék szeme, mint egy csillag, ragyog a mindig mosolygós arcából. A fiúk tekintete gyakran méregeti karcsú alakját, amelyhez hasonlóval, nem sok lány dicsekedhet a városban.

Imádja bátyját, aki mellett mindig biztonságban érezheti magát. Kék szemeivel elbűvöli környezetét, pedig még csak ez év őszén kezdi el a középiskolát, azt, amit Dániel most fejezett be. Amit, ajándékot kapott, igyekezett mindent megosztani, az őt védelmező Dániellel. Büszke rá, hogy ilyen testvérrel áldotta meg a Sors, aki mellett nem kellett félnie semmitől, mert az elmúlt évek során, megvédelmezte a gonoszkodó gyerekektől.

A deresedő szüleik arcán az elégedettség tükröződik, amikor gyerekeikre pillantanak, kik

igazi jó testvérként viselkednek egymás iránt. Már most látják, ez a szeretet az, amely megmarad bennük, még akkor is, amikor ők már nem léteznek a világnak ennek az oldalán.

Ez a tudat még tovább növeli boldogságukat, amelynek nem lehet mondani, hogy hiányában voltak, mióta gyermekeik körében élhetnek, akiket nem adnának semmilyen földi kincsekért sem.

Azonban vannak olyan helyzetek, amikor a gyerekek kérdéseire, nem könnyű felelniük. Nem könnyű, mert szeretnének őszinték maradni előttük. Hiszen őszinteségre és becsületességre, mások iránti tiszteletre szándékoznak nevelni őket. Bizony ez nem egyszerű feladat, mikor Julika ilyen kérdéseket tesz fel:

—Anyuci! Dánielnek miért barna a haja?
Hiszen testvérek vagyunk és az ő haja barna!

Ilyen esetekben fordulhat az elő, amikor mégsem mondhatnak igazat. Nem mondhatják ezt:

—Drága kislányom! Az, akit te édestestvérednek ismersz, az nem igazi édestestvéred! Ő egy örökbefogadott gyerek, akit egy véletlen baleset miatt vettünk magunkhoz, mert nekünk nem születhetett gyerekünk, hiába akartuk.

Ezt az igazságot mellőzve, így válaszolt:

—Édes kislányom! A testvérek hajszíne nem mindig egyforma! Van olyan, aki korábbi elődei—esetleg déd szülei—hajszínét öröklí.

Természetesen, ez lehet igazság és hazugság is. Azonban mégiscsak bocsánatosabb más hazugságoknál. Ha nem hazudnának, ki tudná megmondani, milyen következményei lehetnének? Talán még szerelemmé változna a mostani testvéri szeretet. Ezt ők semmiképpen sem akarják. Maradjanak meg igazi testvéreknek, akik testvérként szeretik és támogatják egymást az élet rögös útjain.

Julika nem kérdezősködött tovább. Elfogadta anyjának válaszát, aki már most félni kezdett, hogy a jövőben, olyan kérdéseket kaphat, amelyekre pirulás nélkül nem tud válaszolni.

A szülők nemegyszer aggódva figyelték, a testvérek egymáshoz való ragaszkodását. Félték, hogy a mostaniaktól még kényesebb kérdések következhetnek. Ezek a *későbbi idők* még annál is gyorsabban közeledtek, mint ők azt most gondolhatták. Az elmúlt évek alatt, ahogyan nőttek a gyerekek, úgy jelentek meg az ősz hajszálak Ádám és Éva hajában. Talán még korábban, mint hasonlókorú embertársaiknál. Életük korábbi szakaszainak eseményei, hosszú és eredménytelen várakozások, környezetük megvetése, kisemmizésük, gyorsította az ezüsthajszálaik megjelenését.

Ám a gyerekeik egyre csak nőttek. Nem féltek a múltó időktől, hiszen az éveik száma miatt, ettől még nem kellett félniük. *Sőt, szerettek volna már igazi felnőtté válni, mert azt remélték, akkor életük boldogabb lesz, a jelen idő boldogságánál is.*

Az emberi életnek vannak a korszakai. Amíg fiatal, az időt szeretné előre hajtani. Szeretne idősebb lenni. És az életben eljön az is, amikor megállítaná, vagy talán már vissza is forgatná, ha erre módja lenne.

Dániel arcán megnőttek a szörpihék, melyeket már illett leborotválni. A lányok tekintete megakadt a férfivá váló legényen, aki már nem tért ki e csábos tekintetek elől, mint ezt korábban tette. Ilyenkor, valami csodálatosan kellemes bizsergés járta át testét, amelybe kezdetben még belepirult. Érezte, sokkal másabb ez a szeretet, mint amilyenel húgát, Julikát szereti. És sokkal másabbak azok a tekintetek is, amelyekkel ezek a lányok őt nézegetik. Ez bizony már nem szeretet, hanem a nyiladozó szerelem, amely Dániel nagy-nagy lelkének virágszirmait, észrevétlen bontogatja. Belopakodott a szívébe, és édes nyugtalansággal töltötte be, minek hatására gyorsabban kezdett dobogni. Nem minden lány társaságában érezte ezt. Volt közöttük olyan, akinek jelenléte különösen megdobogtatta, érzelmeire gyorsan reagáló szívét.

G. Borika, ez a szép, szőke lány, mindegyiknél közelebb állt szívéhez. Amikor ez a lány csillagszemeivel ránézett, érezte, hogy melege van, és ugyanakkor fázik is. Vagy inkább remegett, mert a hangján ez volt érezhető, amikor vele beszélt.

Annak ellenére, hogy barna lányok is nagyon tetszetek, mégis a szőkékhez vonzódott jobban. *Talán azért, mert húgának is szőke a haja? Ezt látta nap-mint nap, a mindennapi életében?* Ezt nem lehet tudni. Azt azonban nem titkolta maga előtt, *a húga az ő számára is egy női ideál.* G. Borika nagyban hasonlít hozzá. De nemcsak a hajszíne, hanem még a lelkükben is rokonságot vélt felfedezni. Mindig húgához mérte a lányokat. Az volt a legszimpatikusabb lány számára, akiben a legtöbb hasonlóságot fedezte fel.

Nem ismeretlen az, mikor a testvérek, az egymáshoz hasonló személyekben látják megtestesülni, a jövőbeni párjukat. A testvér egy mérce, amelyhez hasonlónak kell lennie a választottnak, ha meg akar felelni az elvárásoknak:

—*Nekem olyan fiú kell, mint a bátyám!*

Vagy:

—*Nekem olyan lány kell, mint a húgom!*

Márpedig ez a G. Borika, valóban nagyon hasonlít testvérére, Julikára. Nem csak külsőleg, hanem belül is. Minél inkább meggyőződött erről, annál inkább megszerette Borikát, ezt a

szép szőkelányt, aki még csak most ősszel lesz első gimnazista. Még az is megeshet, hogy Julikával fog egy osztályba járni, hiszen az éveik száma megegyezik. Talán még ismerik is egymást, hiszen hasonló korúak. Egy kis városban pedig, az azonos korúak általában ismerik egymást.

Dániel, miután a többi lány közül már régebben kiválasztotta Borikát, így szól hozzá:

—*Borika! Eljössz-e velem este a moziba?*

A lány régóta várta már ezt a pillanatot. Sokat gondolt erre a pillanatra. Régóta várta már Dánielnek hívószavait. Már korábban is sokkal jobban tetszett neki annál, mint ahogyan ez a fiú ezt gondolhatta. Titkon hányszor figyelte, és bátortalannak tartotta.

Azért tartotta annak, mert csak sok-sok szemeztetés után merte őt megszólítani. Legalábbis sokallta az első találkozás óta eltelt időt, amikor végre megszólította, és persze merte megfogni kezét. *Ez a lány nem tudhatta, hogy az eltelt idő alatt, ez a fiú nem a bátortalansága miatt nem szólította őt meg. Ezen idő alatt, folyt az ő megmérettetése, összehasonlítása egy másik lánnyal, aki ennek a fiúnak a húga. Akihez mindenben hasonlítania kell, ha meg akar felelni a fiú elvárásainak.* Nem is lett volna jó, ha ebből sejt valamit. Senki sem szereti azt, ha máshoz kell hasonlítania ahhoz, hogy szeressék. Nem maga miatt szeretik, hanem azért, mert egy titkos eszményképhez hasonlít. A hasonmást

kereső személyt, nem menti fel semmi sem. Még az sem, ha tudnák róla, aki neki eszményképe, az a húga, nővére, netalán az édesanyja. Mindenkinak az kell, hogy az ő egyéni jó tulajdonságai, és szépsége miatt szeressék. S nem azért, mert másokhoz hasonlít. Vagy attól értékes, mert benne is fellelhetők azok a nemes tulajdonságok, amik az eszményképben már régóta léteznek.

Amikor az előbbi, moziba hívó kérés elhangzott, mindezeket Borika nem sejtette:

—*Elmegyek, ha nem a késő esti előadásra hívsz! Arra, szüleim nem engednek. Ebben egészen biztos vagyok.*

Az elhangzott szavak hallatán, Dániel lelke repesett örömében. Az, aki neki teszik, *igent* mondott hívószavára. Ott, bent a moziban, megfoghatja kezét, talán meg is ölelheti. Nem fogja látni őket senki a sötétben, ahol szorosan ülnek majd egymás mellett. Még az sem érdekes, milyen filmet vetítenek, mert egymással lesznek elfoglalva, a kétórányi idő alatt. Talán ez Borika titkos vágya is. Amikor ezt gyorsan végig gondolta, válaszolt Borikának:

—*Délutáni előadásra gondoltam!*

—*Még erre is engedélyt kell kérnem szüleimtől.* —mondta a lány egy kicsit aggódva, azonban titkon remélte, szülei teljesítik kívánságát és elengedik ezzel a fiúval. Ez lesz az első mozi, amikor fiúval nézi majd a filmet. Barátnői már voltak fiukkal az előadásokon.

Őket szüleik elengedték, ezért bízott az engedélyben Borika is.

Ezen a májusi délután, nagy izgalomban várta Dániel a lányt a megbeszélt időben. Kicsit tartott attól, hogy egyedül kell megnéznie a mozielőadást, amelyen a *Körhintát* játszották. Szerelmes film ez a javából, amelyben hasonló korú fiatalok szerelmi története kerül levetítésre.

Ott toporgott türelmetlenül a mozi bejárata előtt, amikor Borika felbukkant az utca sarkán és integetett feléje. Ekkor nyugodott meg csak, hiszen pár perc múlva már kezdődött az előadás.

—*Azt hittem már nem jössz!* —szólt a közeledő lánynak, aki eddig is sietett, most pedig már futott is. Futott, mert látta, a mozi előtt már csak Dániel várakozik. A nézők már helyükön ülve várták az első filmkockák vetítését a mozivásznán.

—*Bocsáss meg, de nem jöhетtem előbb, mert szüleim mostanáig gondolkoztak, elmerjenek-e engedni egy fiúval a moziba.*

—*Még jó, hogy végül mégiscsak elengedtek.* —mondta Dániel, és egyik kezével megfogta a lány kezét, a másik kezével a korábban megvásárolt jegyet tartva, vonszolta befelé.

Amikor végül helyükön ülhettek, már javában pergett a film a mozivásznán. A nézőtér már néma csendbe borult, mindenki figyelme a vászonra szegeződött, ahol peregtek a szerelmes filmnek izgalmas percei.

Mozdulatlanul ültek ők is mind a ketten. Mintha kifejezetten csak a film miatt ülnének a mozi terem recsegő-ropogó ülésein. Pedig nem csak a film miatt ültek ők be ebbe a homályos terembe, annak is a leghátsó ülésére. A most bimbódzó szerelem az, ami miatt akartak ők egymás mellé ülni. Egymás kezét megfogni, és érezni a kibontakozó szerelem apró rezzenéseit, a másik kezén keresztül.

A lánynak nem kellett sokáig várnia, amikor a fiú matató-kutató kezét érezhette karján. Aki ezt követően lejjebb csúsztatta kezét a lány karjáról és megfogta annak újait, majd finoman megszorította. Ez a szorítás máskor talán fájna a lány gyenge újainak. Most azonban a fájdalom helyett, jóleső melegséget érzett. Ez a melegség egész testében széjjeláramlott, mint a zene, mely a mozi terem hangszórójából a fülükig eljutott. A lány nem tiltakozott.

A kézszorítás után, Dániel még közelebb hajolt a lányhoz és érezhette, a lánynak nincsen ellenére a közeledése. Miután ezt tapasztalta, a feléje hajló lányt a vállánál átkarolva megölelte, és szorította magához, végig a filmvetítés alatt. Borika egész idő alatt remegett, hiszen nem ölelte őt még fiú ennyire, és főleg nem Dániel.

Amikor vége lett a filmnek, és kigyúltak a terem fényei, látta meg a lány pírtól égő arcát.

—*Meleged volt a moziban?* —kérdezte a piruló lányt látva, akinek arca erre még pirosabb lett, mint eddig, és szemét lesütve mondta:

—Annyira szorítottál, azt hittem már levegőt sem kapok.

—Akkor nem esett jól az ölelés? —súgta fülébe, mert mellettük mindenfelé emberek tolongtak a moziból kifelé jövet.

—Ezt azért nem mondanám! —súgta vissza a piruló lány.

Dánielnek nagyon tetszett, hogy ennyire zavarba van a mellette kifelé igyekvő lány, azonban az még jobban tetszett, amit a fülébe sügött.

Így andalogtak ők hazafelé ezen a májusi délután, amikor már minden fán friss lombot lengetett a májusi szellő, amely a frissen zöldült lombok irányából fújt. Sokan mondták már azt: *nincsen szebb hónap a májusnál*, amelyben üde zöld színűvé változik a Természet. Így andalogtak ők hazafelé ezen a szép napon és el voltak merülve édes gondolataikba, amikor egy köszönést hallottak a hátuk mögül:

—Szevasztok! Csak nem a moziból jöttök? —kérdezte az ismerős hang őket, s mi után hátrafordultak, Julikát ismerték fel a kérdező személyében.

A moziból jövünk! Te is ott voltál? — kérdezte Dániel húgát, akinek szavaiban egyfajta szemrehányást vélt felfedezni. Talán azért, mert őt most ezzel a lánnyal együtt lássa, és nyilván ez sem tetszik neki, mint ahogyan többi sem tetszett eddig.

—*Nem! Csupán sétálgatok ezen a szép délutánon, ahol mindenütt csak szerelmeseket lehet látni!*

Miközben ezt mondta, egy lesújtó pillantást vetett Borikára, aki ebből érezhette, Dániel húga nem kedveli őt. Pedig régóta ismerték egymást. Akkor még barátságosabb volt hozzá, mint most, amikor a bátyjával sétál.

—*Nem örülsz neki, amiért a bátyád velem jár?* —tette fel Julikának a kérdést minden teketória nélkül. Mielőbb tisztába akart lenni az igazsággal.

—*Felőlem, azzal jár, akivel akar!* —felelte a durcás kedvében lévő lány és gyorsan odébb állt.

—*Valamiért nem kedvel engem Julika!* —jegyezte meg Dánielnek a magát sértve érző lány, és értetlenül nézett a gyorsan távozó durcás lány után.

Dániel semmit sem szólt. De mit is szólhatna. Nem mondhatta el újdonsült barátnőjének, hogy húgának az előző barátnői sem tetszettek. Pedig azoknak sem udvarolt igazán. Mert az még nem jelent udvarlást, ha sétál valakivel, vagy esetleg moziba meghívja. Korábban, a nagyobb fiúkkal beszélgetve, azok kijelentették: *könnyebb a legénynek meghódítani egy lányt, mint azt elfogadtatni családjával, főleg húgával.*

Most be kellett látnia, igazat mondtak. Nem tudott rájönni, mitől van ez az ellenszenve húgának, az ő leendő barátnői irányában.

Lehetséges lenne, hogy a túlzott testvéri szeretet vezérli húgának aggodását? Meg akarja őt óvni olyan jövőbeni veszélyektől, melyeket ő az elvakult szerelem miatt még nem láthat?

A testvérek ilyen irányú aggodása, talán természetesnek mondható. Mint ahogyan szülei részéről is többször tapasztalt már hasonló aggodalmaskodást. Az utóbbi anyai intelemre gondolt, amely még most is a fülében csengett:

—Édes fiam! Nagyon jól nézd meg, melyik lánnyal barátkozol! Elronthatod az egész életedet, egy rosszul sikerült kapcsolattal.

Ilyen gondolatok kavarohtak fejében, Borika mellett sétálgatva, a kellemes májusi, késő délutánon. Ekkor döbbsent rá, hogy ő is hasonlóképen félti, óvja Julikát, mikor valamelyik fiúval látja. Ez a helyes, és természetes reagálás minden olyan újabb körülményre, amelyből a testvér valamilyen veszélyt vél felfedezni az édestestvérére nézve.

Ezen gondolkodott még akkor is, mikor a lassú sétájuk végén Borika házukhoz értek, és elköszönt a lánytól.

Nem tudott magyarázatot találni húgának durcás viselkedésére. *Talán ő szeretné kiválasztani, kinek udvaroljon, kinek foghatja meg a kezét, és kinek a fülébe suttozhat szerelmes szavakat, egy ilyen kellemes májusi est közeledtével?*

Erre a talányos kérdésre nem tudhatta a választ. Ezért, miután hazaért, tőle próbálta ezt megtudni:

—Julika! Miért nem tetszik neked egy lány sem, akivel járni akarok? Egyáltalán mi bajod van neked az én leendő partnereimmel? Hiszen minden esetben olyat próbálok választani, aki legjobban hasonlít rád. Legyen szőke, legyen olyan az alakja és legyen olyan okos, mint te vagy.

A durcás húgocska, ahelyett hogy az egyenes kérdésre egyenes választ adná, elfordult a kényes kérdéseivel előálló bátyjától. De most ezt nagyon jól tette. Nem lenne szerencsés, ha édes bátyja az ő piruló arcát meglátná és persze azt a picinyke könnycseppet, amely szeme sarkában megjelent. Ennyi magasztaló szó után, ezen sem lehet csodálkozni. Hiszen felért egy vallomással, amit az imént Dániel szájából halott. S ez nagyon jólesett neki. Ha még ő nem is mondta bátyjának, de hasonlóképpen vélekedett róla. Mindig azt a fiút kereste, aki legjobban hasonlít bátyjára, de nem találta. Ha mégis megtetszett valamelyik fiú, Dánielnek nem tetszett. Ugyanúgy gáncsoskodott és gördített akadályokat egy bontakozó kapcsolat elé, mint ő.

Mintha egymást akarnák bosszantani, pedig ez a szándék állt tőlük a legmesszebb. Sokkal jobb testvérek voltak ők ennél, minthogy

egymás bosszantására szándékosan bármit tennének.

Julika, az előbbi kérdésekből azt érthette; *ha ő nem lenne édes húga, minden bizonnyal neki udvarolna.* De mivel az, így Dánielnek másnak kell udvarolnia. Azonban olyan lányt igyekszik választani, aki legjobban hasonlít őrá.

Miután erőt gyűjtött, és az a rakoncátlan könny is eltűnt szeme sarkából, édesbátyja felé fordult:

—Bocsáss meg, hogy kelletlenül viselkedtem, de neked sem tetszenek az én partnereim soha!

Dániel érezte, a húgának igazat kell adnia. Hiszen ő sem viselkedik vele szemben másképpen, mikor egy fiúval meglátja. Egymás folyamatos féltése, mindenképen elmélyült testvéri szeretetnek tudható be. Így volt ez mindaddig, amíg egymás közelében éltek.

*

Augusztus vége felé járt már az idő. A nyári forróság, mintha veszített volna erejéből, kezdett elviselhetőbbé válni. Elmúlt már az aratás ideje. A gabonaföldeken már csak a tarlók látszottak. A kukoricatáblák érlelték a nyári esők által megnőtt kukoricacsöveket, melyek egy idő múltán, szintén a betakarításra kerülnek.

A villanyoszlopok tovafutó párhuzamos drótjain, a fecskék gyülekeznek, hogy a nyáron meggyarapodó fiókáikkal együtt, messze délre szálljanak. Ilyenkor, mindenki óhatatlanul a közelgő télre gondol. Arra, hogy hamarosan vége a nyári szépidőknek, mert jönnek a hűvös csapadékos napok, amikor már csak emlékekben él majd a meleg nyár. A diákok számára is elmúlik a vakáció és kezdődik az iskolai előadás, a maga kötöttségeivel együtt.

Júlia a helyi gimnázium első osztályában kezdi el a középiskolai tanulmányait, amelynek nagy várakozással néz elébe. Ilyenkor van az, amikor még nem számítanak az évek számai, csak az, hogy ő már középiskolás lesz, igazi nagylány. Olyan nagylány, akit már most megbámulják a fiúk.

Dániel igazi férfivá vált. Hiszen letette az érettségi vizsgáit és szeptemberben az Egri Tanárképző Főiskolán, folytatja tanulmányait. Talál majd itt is lányokat, akiket Júlia már nem fog ismerni, és emiatt nem tudja kritizálni sem. Ettől mintha kissé megnyugodott volna és csökkenne a bánata, amiért szeretteitől távolabb kerül.

Szüleik—Ádám és Éva—boldogok gyermekeik láttán. Különösen azért, mert tapasztalják a *testvérek* egymáshoz való ragaszkodását.

Titkon figyelik őket, és néha már túlzottnak tartják a köztük kialakult szeretet, amelyet gyerekeik minden másnál fontosabbnak tartanak, ha egymás óvásáról van szó. Volt rá eset, amikor eljátszottak a gondolattal: —*Mi lenne vajon e két gyerek sorsa, ha nem testvérként élik eddigi életüket?*

Ilyenkor mindig arra a megállapításra jutnak; *ez a találkozás szerencsés lenne.*

Ezt a két gyereket nagyon *hasonló lélekkel* áldotta meg a Teremtő, mint akik valóban testvérnek születnek. Olyannal, ami alkalmassá tesz két embert arra, hogy akár egy életre összekössék sorsukat. Amikor ezen hosszan elbeszélgetett a két szülő, egymástól függetlenül játszottak el ismét a gondolattal, *vajon nem követnek-e el hibát, amikor a nagy-nagy családi titkukat gyerekeik előtt eltitkolják?* Azonban ezt nem mondták el egymásnak. Csak kerülgették, mint macska a forró kását, majd egyik nap Ádám hangossá tette gondolatát, felesége előtt:

—*Éva! Nem követünk-e el hibát, amikor eltitkoljuk a gyerekeink előtt, hogy ők nem testvérek?*

Éva riadtan nézett férjére. Ez a téma annyira kényesnek látszott ebben a pillanatban, hogy még egymás előtt sem lehetett félelem nélkül beszélni róla. Szörnyű rettegés fogta el arra a gondolatra, ha a titkuk felfedésével valami jóvátehetetlen, végzetes hibát követnének el. Nem lehessen tudni, miképpen reagálna rá

Dániel, akit kicsi korától abban a tudatban neveltek, hogy ő ennek a családnak a vérszerinti tagja. Tudatni egy felnőtt férfival, hogy mindaz, *ami számára a családi boldogságot jelentette, az csak megrendezett színjáték. S ő, ebben a színjátékban egy bábu, amelyet mások ide-oda mozgattak, kényük-kedvük szerint, pusztán azért, mert ettől lettek boldogabbak.*

Előfordulhat, hogy rögtön faképnél hagyja családját, és örökre elköltözik ennek a városnak még a környékéről is. Ezzel a riadt tekintettel szemében, válaszolt férje iménti kérdésére:

—Ádám! Én is gondoltam már erre. Mégis nagyon félek attól, hogy emiatt elveszítsük Dánielt. Júlia elveszíti testvérét, akit annyira imád. Nem tudhatjuk, milyen érzelmi válságba sodorhatjuk őket. Mi lesz, ha tudatosul Dánielben, hogy nincsen húga, és nincsenek édes szülei. És tudatosul Évában az, hogy, akit édesbátyjaként szeretett, az egy idegen. Egy idegen, örökbefogadott gyerek, akire annyi szeretet pazarolt az elmúlt évek során!

Emlékszel? Megfogadtuk, soha senkinek nem áruljuk el titkunkat, melyet rajtad és rajtam kívül, nem ismer ezen a világon senki sem. Ezért költöztünk el Eger városából, hagytuk ott ismerőseinket, ezért adtuk fel munkahelyünket. *S most, szegjük meg fogadalmunkat? Mit nyerhetünk, és mit veszíthetünk?* Ezt kell nekünk most mérlegelnünk. Neme követünk el végzetes

hibát, ha a mi kettőnk titkát, előttük és mások előtt, felfedjük?

Az öszülő hajú Ádám még jobban gondjaiba mélyedt, mint eddig. Nagy gond az, mikor nemcsak a saját jövőjük, hanem gyerekeik sorsa felett dönthetnek. Csak később derül ki, ez a döntés milyen következményekkel járhat a család minden tagjára nézve. Ezért nehezen jöttek asszonyának kérdésére a válasz szavai, melyekkel „*a mit nyerhetünk, és mit veszíthetünk*” kérdésekre várta válaszát:

—*Látod Éva? Ott a villanydróton a fecskék már az elköltözésre gyülekeznek. Ennél az elköltözésnél szüleiket nem a saját jövőjüknek sorsa vezérli. Minden fecskemamát és fecskepapát, a mellette ülő fiókáik jövője érdekli. Az vezérli ösztöneiket, hogy a mellette ülő fiókáikat egy biztonságos helyre költöztessék, a közelgő zord tél előtt. Jövőre majd ezek a kislecskék ülnek fiókáikkal a villanydróton, akiket szintén az ösztöneik vezérlik, a fajuk fenntartásának ösztöne. Ennek minden mást alá rendelnek. Nem érdekli őket a saját életük. Nem bánják azt sem, ha életükbe kerül is, fiókáikat elkísérik a hosszú, tengerentúli útra. Nekünk sem azt kell néznünk, mi mit veszíthetünk, hanem azt, hogy Dániel és Júlia nyerhet e valamit a valóság megismerésével.*

Éva megrendülten figyelte Ádám önfeláldozó készségét, amelyben a korábbi

fogadalmukat feladni képes lenne, amennyiben gyerekeik hasznára válna. Vajon mi lehet az, ami a gyerekeik hasznára lehetne titkuk felfedése után? Talán az, amire ő is sokat gondolt már titokban? Feszülten figyelte férjét, aki tovább folytatta:

—*Kívánhatnál e jobb férjet lányodnak, mint Dániel? Kívánhatnál e jobb és becsületesebb vőt magunknak, akitől unokáink lehetnének? Olyan ő, amilyennek lennie kell, egy leendő családapának.*

Azt, hogy ország-világ előtt ismertté válik: ez a derék fiatalember nem a mi gyerekünk, számunkra semmit sem jelent. Megszoktuk már az emberi sértegetéseket fiatal korunkban. És el fogjuk viselni az újabbakat is, csak az ő életük legyen jobb a miénknél.

Azt azonban látnod kell, azok a sértegetések már három évtizede történtek. Akkor mi még harminc év körüliek lehettünk. Most pedig ősz hajszálaink figyelmeztetnek az eltelt időkre. Több, mint egy évtizeden keresztül jártunk orvosokhoz, és szégyenkeztünk környezetünk előtt emiatt. Azóta már sokat művelődtek az emberek. Sokat fejlődött a technika, és lett miatta egyre nagyobb a környezetszennyezés. A környezetszennyezésnek velejárója az élet pusztulása. Egyre több ember jut velünk hasonló sorsra. Azok, akik akkor még bennünket kigúnyoltak, most fiaikat, unokáikat sértegethetnék emiatt.

Éva csüggedten hallgatta férje okfejtéseit, aki máris tényként kezelte: *amennyiben Dániel és Júlia nem testvérként ismernék egymást, akár örökre megfoghatnák egymás kezét.*

Túlságosan optimistának ítélte férje gondolatait. Hiszen az, ha valakik testvérként szeretik egymást, még nem jelent semmit. A szerelem teljesen más, mint az oltalmazó, védő testvéri szeretet.

—Nem tudom, mire alapozod, hogy talán szerelmesek lennének egymásba? —kérdezte férjét.

—Nem látod mennyire rokon lelkek? Ez az aggodás egymás irányába, túl tesz minden testvéri szereteten! Mindig egymást féltik. Bármelyikük kezd párkapcsolatot, azt a másik mindig kifogásolja. Nem tetszik neki a testvérük egyik partnere sem. Egyszer ezért, másszor azért. Igyekeznek testvéreik bimbódzó szerelmi kapcsolatait széjjelrombolni, mintha titokban, abban reménykednének; *egyszer erről az édestestvérségről ki fog derülni; ők soha nem is voltak azok.*

Éva csak hallgatta férjének érveit, aki sorolta volna még tovább, azonban Júlia érkezése miatt elhallgattak. Különben sem tudnának dönteni ilyen komoly, sorsdöntő kérdésben. Hányszor, de hányszor gondoltak már arra, megmondják Dánielnek az igazságot, de nem merték. Félték a következményektől és legjobban attól; *elveszítik fogadott fiukat, akit*

édes gyerekükként szerettek. Félték attól, hogy örökre elhagyja őket az, akit valóban édes fiukként szeretnek.

Már évek óta eljártak a szomolyai temetőbe, ahol Dániel szüleinek sírját gondozták. Ilyenkor érezték leginkább a marcangoló lelkiismeret furdalást, amiért az árva fiút nem hozták magukkal.

Nem merték felvállalni a kockázatot, ha a gyerek ilyen kérdést tenne fel:

—*Apu, anyu! Kinek a sírjához járunk mi a virágcsokrokkal?*

Pedig az árva gyerekek joga lenne tudni, hol nyugszanak az igazi szülei. Ők azonban korábbi fogadalmukat betartva, hallgattak, mint Dániel szülei lent a sírban. Hallgattak, hogy a titkuk örökre titok maradjon. Tették mindezt önző módon, csak pusztán azért, hogy környezetüket félrevezessék és az örökbefogadott Dánielt saját, édes gyerekükként, nevelhessék. Mert így hasonlíthatnak más emberekhez, akiket a Sors nem sújtott a gyerektelenség szörnyűségével.

Az idő múlásával egyre jobban erősödött bennük a gondolat: —*ezt a nagy mulasztásukat, helyre kell tenniü!*. Azonban mindenki úgy van a megoldandó kényes kérdésekkel, hogy a következő napra halogatja. Mintha addig valami

jó tündér megoldaná helyettük, de arra hiába vártak.

—*Szia anyu! Szia apu!* —mondta az érkező Julika és gondterhelten ült le a heverő szélére. Éva rögtön észrevette lánya szomorúságát és kérdezett:

—*Mi bajod van kislányom?*

—*Igaz, hogy Dániel hamarosan elhagy bennünket, és Egerbe megy tanulni a főiskolára?*
—kérdezte szomorúan, úgy, mintha már korábban nem tudott volna bátyjának erről a szándékáról. Tudta ő már ezt korábban. De azt hitte, ez az idő soha nem jön el. Azt remélte, nem veszik fel, vagy éppenséggel a bátyja veszti kedvét és marad a családi körben.

—*Édes kislányom! Tegnap jött meg az értesítés a felvételtől. Sikeres volt a felvételi vizsgája! Elérte a kellő pontszámot.*

Ezek után ő hamarosan Eger város lakója lesz, ahonnan valamikor mi ide költöztünk Gyöngyös városába. De emiatt nem kell szomorkodnod, mert mi meglátogatjuk, és ő is hazalátogat, ha teheti!

Júlia azonban nem vigasztalódott meg az édesanya nyugtató szavaira, hanem csendben bevonult szobájába, hogy a most hallott szavakat feldolgozza magában. Nyugalomra volt szüksége. Értékelni azt az állapotot, amely őt ezután a kellemetlen magányra ítéli.

Hiszen hosszú éveken keresztül éltek ők bátyjával nagy békében, és most ennek már vége lesz. Vége, mert ott fog lakni a diákotthonban,

ahonnan csak néha jár haza. Nem lesz kivel megbeszélnie semmi olyan problémát, amit eddig nem szüleivel beszélt meg, hanem vele.

*

Az őszi szelek jártak már ezen a tájon. A sárga falevelek a szivárvány minden színébe öltöztették a Mátra erdőit, mintahogyan ezt az ősz elérékezésével máskor is tették. Nappal még csak kellemesen süttött az aranyló sugarú Nap. Reggelente, és az esti órákban azonban, már az őszre emlékeztettek ezek a hűvös szelek, amelyek rögtön fújni kezdtek, amint a Nap lebukott a nyugati horizonton.

Ádám és Éva—a két szülő—úgy döntött, nem halogatják tovább nagy titkuk felfedését gyerekeik előtt. Sokat vívódtak, mire erre az elhatározásra jutottak. Azonban eldöntötték, mindenképen az a helyes, ha megszabadulnak ettől a nagy lelki tehertől, amelynek elviselése egyre több gondot okozott számukra. S talán minden jóra fordulhat, ha a két gyerek valami csoda folytán, a testvéri szeretet helyett, szerelemmel kötné össze életét— egy egész életre.

Bántotta őket a gyerekeikkel szemben tanúsított eddigi titoktartásuk. Főleg Dániellel,

aki emiatt még csak virágot sem vihetett édes szülei sírjára. Nem tudhatta, hogy az ő igazi szülei valójában már régen nem élnek. Akiket ő édes szülőként szólít, idegen emberek. Idegenek, de nagy áldozatot hoztak és hoznak miatta, amikor a balesetben elhunyt szülők helyett, igazi szüleivé váltak.

Úgy szerették, mint a vérszerinti gyereket, Julikát. Soha eszükbe sem jutott, hogy azokban a földi jókban ne részesüljön, amikben Júlia részesül.

Mégis most, hogy elérkezettnek látták az időt, a nagy titkuk felfedésére, félni kezdtek. Félték miképpen reagál Dániel, aki családját vesztí most el. Talán elmegy tőlük örökre, hiszen ő itt idegen volt még akkor is, ha nem úgy bántak vele. Amikor erre gondoltak, máris szörnyű kínokat kellett kiállniuk, mert előfordulhat, Dánielt örökre elveszítik. Nem tudni miképpen fogja fel, hogy ezek az emberek nem szülei. Csak becsapták azért, hogy ők mások előtt, igazi gyerekes szülők fényében tündökölhessenek. Ennek érdekében az igazságot, hosszú éveken át elhallgatták. Elhallgatták pusztán csak emberi önzésből, hogy másoknak így dicsekedhessenek:

—Ez a derék fiú a mi gyerekünkt!

Megbocsáthatja-e Dániel ezt az önzésüket? Ő már elég nagyfiú, aki gondolhatja így: *„ezek az emberek magukhoz vettek, amikor szüleimet a szörnyű halál elragadta mellőlem. Fiukként*

neveltek, kemény munkával töltött hétköznapiak mellett, csak pusztán azért, hogy ember legyen belőlem”.

Ez lenne a legjobb, ami történhet, de ennek a gyerekek gondolatát, előre kiszámítani senki sem tudná.

Mit szól majd Júlia? Akinek apja, anyja ugyan megmarad—ha akarja—de testvére nem. Elveszíti azt a testvérét, aki óvta, védte őt az elmúlt évek során és most egy csapásra ez a védelmező bálvány, nem létezik számára többé. Mint testvér nem fog létezni, hiszen kiderül róla: *ő egy örökbefogadott gyerek*. Nem ítéli el őket, amiért ennyi éven át eltitkolták előle, hogy akit testvérként szeretett eddig, számára egy olyan idegen fiú, mint bármelyik, ki az utcán a házuk előtt naponta elsétál.

Egyre jobban félni kezdtek. Nemcsak Dánielt, hanem Júliát is elveszíthetik. Túlságosan nagyoknak érezték mindezek kockázatát, azonban nem akarták sírba vinni titkukat.

Egyik este—amikor már mindannyian otthon voltak—elérkezettnek látták erre az időt és így szólt a két gyerekhez az anya, hogy végre megszabaduljanak, az évek óta lelkükre nehezedő, súlyos tehertől:

—*Gyertek ide közelebb az asztalhoz és üljetek le, mert olyan dolgot akarunk nektek most elmondani, amit talán már régen el kellett volna mondanunk!*

Ezek a szavak nehezen jöttek ki az anyából. Látszott a nagy zavara, mint ahogyan az apa is egyfolytában mozgolódott a székén, nem találva helyét.

A sejtelmesen hangzó anyai szavakra, a két gyerek—Dániel és Júlia—értetlenül néztek egymásra. Soha nem fordult még az elő, mikor szüleik ilyen feszülten vártak volna arra, amint ők az asztal mellett helyet foglalnak. A szüleik homlokán a redők mélyebbek lettek a megszokottnál. Olyanok, mintha egyszerre tíz évet öregednének. Az apu arcán a korábbi határozottság helyett, most riadtságot észleltek, amiből gondolhatták, nem kis dolog az, amit most mondani akarnak. Ezt a szokatlan viselkedését látva, megriadtak. A rájuk váró szavak súlya miatt, volt is miért félniük. Ezek a szavak megsemmisítik mind azt, amit eddig egymásról tudtak, és amit egymásról hittek, az elmúlt évek során.

Az anya kezdte el beszédét abban a reményben, hogy az ő szájából hallott szavak, talán elviselhetőbb hatással lesznek a gyerekeikre, mintha azt az apa szájából hallanák:

—Több évtizede már annak, amikor még mi is fiatalok voltunk. Azonban már idősebbek, mint most ti vagytok. Gyereket szerettünk volna, de nem sikerült. Hiába futottunk egyik orvostól a

másikhoz és költöttünk sok pénzt még a gyógyszerekre is, a gyermekáldás elmaradt. Sokat idegeskedtünk, várakoztunk az orvosi szobák váróiban, de mindezt hiába tettük.

Ezeknél a szavaknál a beszélő megállt egy pillanatra és egy zsebkendőt vett elő, amellyel egy kis porszemet törölt ki szeméből, vagy talán valami mást, majd kisé remegő hangon folytatta:

—Hosszú évek múltán, amikor úgy láttuk, reménytelen számunkra ilyen célból orvosokhoz járni, eldöntöttük, örökbe fogadunk egy gyereket.
—folytatta egyre lassabban az anya.

Dániel és Júlia arcán feszült várakozás és riadalom tükröződött. Olyan, mint akik valami rémálom részesei, és a következő percben felébredve tudni fogják, amit az édesanyjuktól most hallanak és hallani fognak, annak a valósághoz az égvilágon semmi köze. Azonban az anya tovább beszélt, még ha lassabban is az előbbinél:

—Eljártunk gyermeknevelő intézetekbe és ismerkedtünk az ott gondozott gyerekekkel. Vittünk nekik ajándékokat és ezekkel kedveskedve figyeltük, melyik gyerek lenne az, amelyik lelkivilága közelebb áll a miénkhez, és legjobban hasonlítana ránk külsőleg is. Már sokszor tettünk meg ilyen utat, az ország különböző helyére, de nem igazán tudtunk választani közülük. Akik jobban tetszettek, nem

adhatták örökbe, valamilyen akadályokra hivatkozva.

Az egyik este, egy távolabbi városból igyekeztünk hazafelé, Eger városába, amikor úgy éjfél tájban, egy villanásnyi időre, apátok egy gépkocsit pillantott meg, az árkon túl felborulva. Már elhaladtunk mellette, mikor rossz érzése támadt. Visszatolatott kocsinkkal és a fényszóróját a felborult kocsira irányította. Ekkor vettük észre, hogy a kocsis balesetet szenvedett és mozdulatlan emberek vannak belsejében.

Amikor kiszálltunk és odamentünk a sérült kocsihoz, egy gyerek sírt fel a roncsautó belsejében. Egy fiatalasszony és egy fiatalférfi, vérző fejeikkel már nem mozdultak, nem adtak életjelt magukról. Mentettük a kis gyereket, akiről kiderült, két év körüli kisfiú, és szintén vércsíkok folynak az arcán mindenfelé. Rohantunk vele a gyöngyösi kórházba, hiszen az volt utunkhoz a legközelebb.

Szülei mindketten életüket vesztették közúti balesetben. Pár nap múltával bementünk megnézni, gyógyul-e már a kis beteg, és ekkor derült ki, a baleset óta sem volt látogatója. A kórházban azt mondták, már a nagy szülei sem élnek és rokonai nincsenek. Ezután rendszeresen bejártunk hozzá, a gyógyulásáig.

Most, egy kicsit elhallgatott az anya, hogy erőt gyűjtsön, lelkierőt, a történetük folytatásához.

Dániel és Júlia feszült csendben hallgatták az édesanyjuk mesélését, amely sajnos nem volt mese. Ezt, talán már ők is érezték és máris féltek a folytatástól. Talán olyan történetet hallanak a továbbiakban, amelyeket nehezen tudnak feldolgozni, ezért még nagyobb izgalomban hallgatták. Az anyjuk azonban nem lehetett tekintettel félelmükre, ha az évek óta kínzó titkukat, fel akarták fedni gyerekeik előtt, ezért tovább folytatta:

—*Most azt kérdem tőletek: Ha mi helyzetünkben, akkor ti vagytok, és nektek nem lenne gyereketek, ti magatokhoz vettétek volna-e azt az árva kis fiút? Felneveltétek volna?*

Dániel és Júlia a döbbenettől hallgattak egy pillanatig, majd szinte egyszerre jelentették ki:

—*Én is magamhoz venném!*

Az anya várt még egy pillanatig, majd halkán mondta, mintha ezért nekik, a szülőknek, most szégyenkezniük kellene, mert akkor ők súlyos bűnt követtek el:

—*Mi is ezt tettük! Ez a kisfiú Te vagy Dániel!*

Ebben a pillanatban elhallgatott az anya és olyan csend lett, hogy az őszi muzsikáló rovar éles hangja, behallatszott a szobába, a becsukott ajtón keresztül. Mintha ez a hang most nemcsak a szomorú ősz közeledtét jelentené, hanem más is.

Dániel nézett csak az ablakon kifelé, a döbbenettől kisé eltorzult arcával, amint ezeket a hihetetlen szavakat meghallotta. Úgy látszott, mintha a lassan színesedni kezdő fákat figyelné, pedig nem látott ő most semmit azokból. Fejében rémisztő gondolatok kavarogtak.

Visszagondolt az eltelt éveire, amelyben visszatérő rémálmai gyötörték olykor. Mindig azt álmodta, hogy ő pici gyerekkorában, egy sérült gépkocsiban, két mozdulatlan ember között fekszik. Ezeket az embereket hiába szólítgatja, nem felelnek kérdő szavaira. Álmaiban ezeket a felnőtteket apunak, anyunak szólítja, de azok némák maradnak, a sírása közben történő, könnyörgő szavaira. Aztán ezek az álmok egy időre békén hagyták, és nem álmodott másról, csak a jelenlegi családjáról.

Júlia szintén feszült csendben ült helyén, de agya, az imént elhangzott szavak hatására, lázasan dolgozott. *Kavarogtak fejében a gondolatok, mint áradó folyóban, az örvénylő zavaros víz, amelyről nem lehessen tudni, mire letisztul, milyen is lesz igazán.* Nem tudhatta, ő kinek a gyereke, hiszen az „*édesanyja*” az imént már elmondta: *nekik nem lehetett gyerekük.*

Az anya által elmondott szavak egyértelművé tették: *Dániellel semmiképpen sem testvérek.* Hiszen a sérült autóban csak egy élő kisgyereket találtak, akit azonnal a gyöngyösi kórházba vittek. *Ha ez így van, akkor ki is ő*

valójában? Örökbe fogadták őt is? Mi az ő igazi neve? Hogyan került ebbe a családba? Már kedve lett volna, a szavait lassan keresgélő, hirtelen idegennek tűnő asszonynak közbekiáltani:

—Hát én akkor ki vagyok? Mi az én nevem? Engemet melyik balesetben szedtetek fel? Miért kellett ennyi ideig titkolóznodok?

Azonban azaz asszony, akit mindedig *anyának* ismert, most feléje fordult és folytatta titkaiknak további ismertetését:

—Júlia! Édeslányom! Te úgy pottyantál le az Égből váratlanul, mint egy mesetündér, mint egy kedves álom, amely annyi, de annyi év után, végre valósággá vált a mi életünkben.

Amikor Dánielt örökbe fogadtuk, nagyon boldogok voltunk. Hogy boldogságunk zavartalan legyen, elköltöztünk Eger városából azért, hogy azok a gonosz emberek, akik ismertek bennünket, ne mondhassák ezt: *még gyerekük is csak úgy van, ha örökbe fogadnak.*

Azt akartuk, Dánielt mindenki édes gyerekünként ismerje, ezért kellett elköltözni ismeretlen helyre, ahol bennünket senki sem ismer. Ezért esett választásunk erre a városra, ahol senki sem ismer és rokonaink sem élnek. Ezt, ma már ti nem érthetitek. Pedig akkor még gyakran sértegették azokat, akiknek nem lehetett saját gyerekük. Bűnösöknek kiáltották ki őket, akiket ki kell közösiíteni, akiknek bűnhődniük kell ezért a „*nagybűnükért*”.

Dániel és Júlia, olykor egymásra néztek és ebben a nézésben mind a ketten egyre gondoltak:

—Ez csak álom lehet! Egy könyörtelen gonosz álom, amely az ő boldog családi életüket rombolja széjjel, nem bánva azt, ha ezután, a könyörtelen álmok után, boldogtalanok lesznek. Hallgatták tovább ezt az asszonyt, akihez vér szerint talán egyiküknek sincsen semmi köze:

—Ebben a városban idegenül, de boldogan éltünk Dániellel, aki bearanyozta életünket. Mintahogyan reggelente, a felkelő nap bearanyozza a Mátra bérceit. Kell-e ennél több? Nekünk a boldogsághoz ennyi bőven elég volt. Nem érdekelt némely ember gazdagsága, kik ennek ellenére sivár életet éltek.

Már három éves elmúlt Dániel, amikor valami szokatlan, furcsa érzés fogott el, olyan, amilyent addig még soha sem éreztem. Amikor az orvoshoz elmentünk, akkor derült ki: *terhes vagyok*.

Nem akartuk elhinni apáddal. Hiszen hosszú-hosszú éveken keresztül jártunk orvosokhoz, akiknek tudása, egyiknek nagyobb volt, mint a másiknak, mégsem lett gyerekünk. Pedig nagyon sok pénzt fizettünk mindenhová. *Talán a megnyugvás, kisfiunk—Dániel létezése—testileg-lelkileg meggyógyított. Ami a nagy tudású orvosok segítségével nem teljesülhetett, az a test és a lélek nyugalmaival, valósággá vált*

számunkra. Amikorra Dániel négy éves lett, te a világra jöttél.

Te vagy a vérszerinti gyerekünk, azonban mindkettőtöket édes gyerekünkünként szeretünk. Ennek bizonyosságául Dániel is a mi családi nevünket kapta. Így a T. Dánielből B. Dániellé változtattuk a nevét.

Azt, hogy egyformán szeretünk titeket, neked is el kell hinned, édes fiam, Dániel! Nehezen tudnánk már megválni tőled! Nagyon bízunk benned, miután feldolgozod magadban a most hallottakat, akkor sem hagysz el. Mert azt tudd meg, ezzel nagy fájdalmat okoznál számunkra. —fordult a fiú felé most a nevelőanya.

Dániel csak hallgatott. Kavargó gondolatainak sokasága nem akart letisztulni. Mintahogyan az ajka is néma maradt. Csak *apja*—már nevelőapja—mozdult meg nyikorgó székén ülve, amely elárulta, a rajta ülő ember nyugtalanságát, Dániel *fiának* mély hallgatását tapasztalva. Láttá fogadott fának lelki tusáját, amely annak megdöbbent arcára íródott. Csak ő ezt az írást nem tudta megfejteni, mintahogyan azt sem tudhatta, elveszítik-e őt, vagy valami csoda folytán, mégis fiuk marad továbbra is.

Ezt szerette volna most tudni az anya, az apa és az a lány, aki mindezidáig édestestvérének hitte, az előbbi hírek hatására, még mindig döbbenetben ülő, *fogadott* fiút. Tudta,

ha most Dániel feláll a székről, azért, hogy örökre itt hagyja őket, őt is ugyan olyan veszteség éri, mint a bizonytalanságtól remegő szüleit. Hiszen tizennégy éve élnek már együtt jó testvérként. Tizennégy év hosszú idő, tele boldogsággal és most ennek mindörökre vége lehet.

Júliának kedve lett volna Dánielhez rohanni, és kedves szavaival meggyőzni arról; *itt mindannyian úgy szeretünk, mint eddig szeretünk. Részünkről nem változott semmi!*

Ezt azonban nem merte megtenni. Ez a fiú már egy felnőtt férfi, akit ő ezek után már testvérként nem szerethet többé. Hiszen az előbb tudta meg; a *testvér* szót, *örökre el kell felejtene*.

Egyáltalán marad-e Dániel, vagy elköltözik ennek városnak még a környékéről is? De szeretheti-e másképpen? Lehetnek-e továbbra is jó barátok? Olyanok, akik minden problémáikat megbeszélhetik egymással a jövőben is? Akik számíthatnak egymás segítségére. Júlia tudta, nem változnak érzelmei ezzel a fiúval szemben, aki most a súlyos lelki teher miatt, döbbsenten ül a széken, és egyfolytában hallgat. Hallgatott még egy-két percig, majd felállt és szó nélkül kiment a házelőtti parkba.

Máskor, ilyen tájban, szeptember első napjaiban, még kellemes, meleg szél nyargalászott a bokrok és fák zöldellő ágai között. Most azonban, legtöbb levél már elszínesedett. A szivárvány minden színébe öltöztetve a parkot, ahová Dániel leült egy padra. Háborgó lelke, nem törődött most az őszi pompában tündöklő park szépségével. Nem volt olyan állapotban, hogy a természet szépségében gyönyörködjön. Ami szép és jó volt eddig, a mai nappal vége lett. Nem létezett számára többé. Úgy érezte ő is magát, mint némely lehulló falevél, amely nem tartozik már sehová. Az ágról—amely eddig biztonságot jelentette—most lehullott. De lent a földön sem érezheti magát biztonságban, mert a Mátra felől fújó jeges szelek, ide-oda kotorgatják az elszáradt leveleket, a csupaszodó bokrok és fák ágai között, mielőtt a földre hullanának.

—*Vajon, van a nagyvilágnak olyan szeglete, ahol én tartozok valakihez? Van-e hely, ahol lábamat letehetem, és ott elmondhatom: itthon vagyok! Vajon ez város az a hely, ahol azt mondhatom: ez az én otthonom? Vajon e hely az, amelyre mindig nagy szeretettel gondolok, mert tudom, bárhová vet is a sorsom, ezen a helyen engemet szeretettel visszavárnak?* —tette fel

nyomasztó kérdéseit önmagának, mert ő most csak egyedül volt, teljesen egyedül. Akaratán kívül került ebbe a helyzetbe. Mert tegnap még nem voltak ilyen kérdései. Mert tegnap még úgy tudta, tartozik egy családhoz, amellyel teljesen meg van elégedve, de ez a család most kiközösítette őt. Világosan, érthetően tudtára adták: *ő csak egy fogadott gyerek*. Tehát; ő egy olyan fogadott gyerek, akit csak száanalomból vettek magukhoz, és azért, hogy embertársaik előtt, ne legyenek kiközösítve gyerektelenségük miatt.

—*Eddig ez volt az a hely, ahol boldogan élhettem. Ez a család, ez a város volt eddig az otthonom, ők vártak engemet ide, és haza! De mi lesz ezután?* —gyötörték kínzó gondolatai.

Ez volt a legnagyobb kérdés, amelyet Dániel az élettől eddig kapott. S a legszomorúbb; nincsen a világon senki olyan, akinek e kérdéseit most feltehetné. Hiszen most derült ki: *az égvilágon nincsen senkije*. Olyan egyedül áll ebben a nagyvilágban, mint a vihar sújtotta erdőben, a véletlenül megmaradt magányos fa. Azok, akik eddig nevelték, vér szerint nem tartoznak hozzá, és ő sem tartozik hozzájuk. Az, hogy eddig idetartozhatott, csak a nevelőszülei jóságának köszönheti.

Azok, az előbb tudtára adták; *részükről semmi sem változott. Akkor miért gyötörgeti magát, pokoli kínokat okozó kérdéseivel?* Nem tudott választ adni magának.

A szeptemberi, bágyadozó fényű Nap korongja, vöröses színét felöltve magára, kezdett elköszönni a nyugati égbolton. Mintha a szél is hűvösebben fújna már az est közeledtével, érezte azt, hogy fázni kezd azon padon, amelyre kimenekült az előbb, e döbbenetes hírek hallatán.

Ekkor, egy melegkéz, könnyű simogatását érezte vállán, melynek gazdája kedvesen szólt:

—*Gyere be! Várnak szüleink!* —ismerte meg Júlia hangját, aki szinte észrevétlen lopakodott a gondolataiba merülő fiú mögé.

Ez a lány, akit ő eddig testvérének ismert, most arra kéri, menjen vele a lakásukba és foglalja el korábbi helyét a családban. Abban a családban, amely befogadta őt, amikor szülei az országúton életüket vesztették. *Mi hát akkor a baja? Miért lelkizik feleslegesen?* Hiszen a halott szüleit már soha nem kaphatja vissza. Évtizedek óta fekszenek a temető egyik gondozott sírhalma alatt.

Örölnie kellene, hogy a sors ilyen emberek kezébe adta annak idején. Hiszen soha, de soha nem tudta volna meg azt, hogy ő örökbefogadott gyerek, amennyiben ezt ők önként nem teszik.

Júlia meleg keze fogta most szorosabbra fázós újait és vezette befelé *anyjukhoz, apjukhoz.*

Hiszen szüleik maradtak ők továbbra is, édesebbnél is édesebb szülők.

A lakásban bent már aggódva várták nevelő szülei. Nem tudhatták miként hatnak ezek a szörnyű hírek, amelyek az egész eddigi életét átértékeltetik Dániellel. Az elmúlt percek alatt remegve gondolták, érdemes volt e titkaikat felfedni nevelt fiuk előtt, akit most örökre elveszíthetnek.

De ők ezt alaposan átgondolták előtte. Lelkiismeretük már így is lázadozott, a hosszú évek titoktartása miatt, ezért a kínzó hallgatástól minden áron szabadulniuk kellett.

—Ülj le ide Dániel, édes fiam! —kínálta hellyel fogadott fiát Ádám, a nevelőapa, hiszen eddig ő alig beszélt valamit fiához, helyette Éva beszélt, a nevelőanya. Ezt kívánta most pótolni megkésett szavaival. Nem volt ő sem rosszabb szülője Dánielnek, mint Éva.

A lehajtott fővel belépő fiú, elfoglalta a nevelőapa által felkínált helyet, és csendben várt arra, hogy mások megszólaljanak. Neki nem volt mit mondania. Túlságosan kevésnek bizonyult, a nyomasztóan ható hírek óta eltelt idő ahhoz, hogy szavakat formába öntsön. De mit is mondhatott volna? Nem kérte az eddigi életének ismertetését sem, ami boldogtalanabbá tette a korábbi időknél. Nem kérte, mégis ismertették vele. Talán azt remélték, csak akkor lehet

boldog, ha megismeri életének eddig ismeretlen mozzanatát. De, mint tapasztalniuk kellett, nem lett boldogabb. Akik viszont ismertették vele, nagy lelki tehertől szabadultak meg, miután ezt megtették.

—*Dániel! Most, hogy ismered a családunkba kerülésed történetét, mit gondolsz felőlünk? Elítélsz-e ezért bennünket? Ha elítélsz, meg tudsz-e bocsátani, amiért ennyi éven keresztül hallgattunk? Tudjuk, jogod lett volna előbb tudni a korábbi életeredől, de az akkori körülmények miatt, ezt nem tehettük előbb. Hiszen már annyiszor mondtuk; akkor még, a környezetünkben élők, bűnösöknek kiáltották ki az ilyen szülőket, mint mi vagyunk. Évtizedeknek kellett eltelnie ahhoz, hogy az embereknek más véleménye legyen az ilyen gyerektelenekről, amilyenek mi voltunk még akkor. Hiszen már az előbb elmondtuk, amíg Júlia nem született meg, mi is, ilyen bűnösökként éltük életünket. Csak veled takargattuk a mások előtt meg nem bocsátható bűnünket.*

Ma már teljesen más a helyzet. Egyre többen lesznek hozzánk hasonló emberek. Hiába fejlődik a tudomány rohamléptekkel, a civilizációs ártalmakkal a tudomány sem tud lépést tartani. Sajnálatos módon, egyre több lesz a reménytelenül gyerekre váró házaspár. Hiába van már a lombikbébiprogram, ez sem mindig oldja meg az előbbi gondokat. *Azok, akik bennünket becsmételtek hajdanán, most*

gyerekeiken és unokáikon sajnálkozhatnak amiatt, hogy hozzánk hasonló sorsra jutnak. Pedig az orvostudomány sokat fejlődött az eltelt évtizedek alatt. Egy bölcsességgel most ezek az emberek gazdagabbak lettek: soha nem szabad senkit ártatlanul kigúnyolni, becsmérelni, mert azért bűnhődni kell. Ha nem nekik, akkor gyerekeiknek, vagy unokáiknak. De ez legalább annyira fájdalmas számukra, mintha ők bűnhődnének. Vagy talán még fájdalmasabb.

Dániel most, az előbb lehajtott fejét felemelve, feszülten hallgatta ezt az embert, aki azok közül való, kiket a társadalom kigúnyolt azért, mert a saját gyereke helyett, mások elhagyott gyermekét nem hagyta elkallódní a kegyetlen nagyvilágban és vállalta felnevelését.

Minél tovább hallgatta, annál inkább tisztelte. Iszonyú ellenszenvet érzett máris azok iránt, akik az ilyen emberek életét—mint a nevelőapja és nevelőanyja—felelőtlen szavaikkal megkeserítik. Sokkal inkább érdemelné azt, hogy felnézzenek rá, mint olyan emberre, aki mindenki számára csak példakép lehet. Ezt gondolta ő most, a nevelőapa elhangzott szavai után, és végre ő is szólni kezdett:

—**Bocsássanak meg nekem, ha az előbbi néma kivonulásommal, megbántottam volna magukat. Mindez nem azért történt, hogy én bárkit meg akartam sérteni. Az, amit akkor hallottam, iszonyú terheket ró a vállamra. Olyan**

terheket, amit egy ideig még nagyon nehéz lesz cipelnem. Ezt a terhet nem rakhatom senki vállára, mert ezt nekem kell vinnem tovább, ha már a kegyetlen Sors ezt így akarta.

Eszem ágában sincsen ezért bárkit is okolni. Magukat, főleg nem. Úgy viselkedtek velem, mint az édes szülők, édes gyerekeikkel, vagy talán még annál is jobban. Még gondolni is rossz arra, ha maguk nem fogadnak, akkor védőszárnyaik alá, én egy sivár nevelőotthon lakója leszek. Soha nem ismerhetem meg a családi élet melegét, amely ebben a családban körülvett engemet. Ezért én örökre hálás leszek.

Annak ellenére, hogy magukat tisztetem, szeretem, a családi nevemet visszakérem. Had legyem az én nevem ismét T. Dániel. Ezzel tartozok az elhunyt szüleimnek. *Akik talán odaát mégiscsak érezhetik, maradt a Földön olyan ember, aki tisztelettel gondol rájuk, és a nevüket tovább élteti.*

Ettől függetlenül én mégis a maguk gyereke maradok. Nem hiszem, hogy van a világon még olyan hely, ahol jobban szeretnének.

A nevelőapa és nevelőanya, ezeknél a szavaknál érzékenyült, a zsebkendőjük után kutattak és kutatott Júlia is, majd egymás nyakába borult a család és könnyezett.

Jólesett hallaniuk, hogy az igazság teljes ismerete után is, szereti őket Dániel. Abban sem találtak semmi furcsa dolgot, hogy nevelt fiuk,

szülei családi nevét kívánja használni. Az elhunyt szüleik iránti tisztelet szép példáját látták benne, még akkor is, ha a továbbiakban nem az ő nevüket fogja használni. Ez szintén azt igazolta, egy jó érzésű fiút sikerült felnevelniük, a hajdani árva gyerekből, aki most tovább folytatta szavait:

—Már két nap csupán, és el kell hagynom ezt a meleg családi otthont. Hiszen az Egri Tanárképző Főiskolán folytatom tanulmányaimat. Ezért nagyon szeretném, ha még addig elvinnének szüleim sírjához, hogy ennyi év után, én is virágot vihessek sírjukra. Külön köszönöm, hogy eddig gondozták sírjukat, de ezután ezt az illem úgy kívánja, én gondozzam tovább. Ezt már könnyen megtehetem, hiszen Eger városa közelebb van ehhez a faluhoz, mint Gyöngyös városa.

A nevelő szülők, ezzel e kérésével is egyetértettek. Ennél a kérésnél semmi sincs természetesebb. Ádámnak és Évának amúgy is terhes volt már a távoli sírt gondozni, hiszen az erősen öszülő hajuk arról árulkodott, felettük is eljárt az idő. Ádám, a nevelőapa, válaszolt fiának iménti szavaira:

—Holnap délelőtt megmutatjuk neked szüleid sírját! Már amúgy is el kellett volna mennünk, hiszen időnként ráfér a gyomlálgatás. Most pedig aludjunk ezután, a hosszú és idegfeszítő nap után, hiszen lassan éjfél felé jár az idő.

Ez a nap hosszabbnak bizonyult az előző napoknál. Pedig ez sem volt hosszabb, mint a többi szeptemberi nap. Csupán a nap rendkívüli eseményei miatt tűnt annak. Hosszúnak tűnt ez Dániel nevelőszüleinek. Hiszen, olyan titkokat kellett ezen a napon kitárniuk, amelyek évtizedek óta nyomasztották tiszta lelküket.

Hosszúnak tűnt mindez Dánielnek, aki előtt az évtizedekkel korábbi fogadalmak felfedése vált ismeretessé. S talán e titkoknak felfedése, teljesen más irányba tereli jövőbeni életét. Ennek a napnak eseményei meghatározzák szerelmi életét, amelyben ő sem ismerte ki magát, hol és merrefelé tart, kit is kedvelne ő igazán.

Júlia, aki eddig is csak hallgatott, most is néma maradt. Az elsős gimnazista lány fejében minden összekuszálódott. Ő maga sem tudta, ezzel a nappal veszíthet, vagy nyerhet majd a jövőben.

Nehezen jött álom a szemére, és amikor mégiscsak elaludt, furcsákat álmodott. Álmai Dániel körül kavartak, akit elveszített, mint testvérét, és ő ezt most nem tudta sajnálni. Aztán az álom másképpen hozta közelbe a fiút, aki ebben az énjében sokkal jobban tetszett,

mint a másikban. Zavart álmaiból az édesanyja szavaira ébredt:

—*Kelj fel kislányom! Nemsokára indulunk a Dániel szüleinek sírjához!*

Az ébresztő szavakra, nyújtózkodott még egyet, majd kikelve az ágyból felöltözött és kiment ő is a konyhába, ahol a párolgó reggeli mellett már Dániel és az édesapja várta.

Üdvözölte testvérét, aki fogadta köszönését, de nem nézett fel volt hűgára úgy, ahogyan ezt máskor tette. Ő maga sem tudta, miért kerüli most ennek a lánynak a tekintetét, akit eddig a hűgának ismert. Hiszen kapcsolatukban nem változott semmi az előző napokhoz képest. Éppen az előző este beszéltek meg; *attól függetlenül, hogy nem édestestvérek, mégis eszerint fognak élni.*

Miután megreggeliztek, beült a család az autóba és elindultak Szomolya falujába, amelynek temetőjében Dániel szülei örökalmukat alusszák.

A délelőtti órákban érkeztek meg a falu temetőjébe. A temető előtt leparkolva, gyalogosan kapaszkodtak fel a temető dombjának tetejére, ahonnan jó kilátás nyílt a közeli dombok irányába. Most is ragyogóan sütött a Nap, úgy, mint az előző napok mindegyikén. Ebben a kora őszi időben az a jó, hogy egyik napról a másikra, nem szokott úgy megváltozni az időjárás, mint ezt más évszakokban teszi.

A temető tetejéről nézve, hosszú, keskeny sávban nyújtózott el békésen a kis falu, dombok közé beékelődött. A szemben lévő dombon fenyőerdő zöldellett, fenn a magasban. Még a temető aljánál kezdődő templom tornya, sem ért fel a fenyőerdő tetejéig. Az áldott őszi napsugár, megcsillant a temető némely sírkeresztjének gránit feliratán, az érkezők szemeit hunyorgatásra kényszerítve.

Dániel izgatottsága nem engedett időt arra, hogy az alattuk lévő kis falu házain, és a védelmező, csodálatos dombokon, gyönyörködtesse káprázó szemeit. Kezében tartott virágot görcsösen szorongatta, mintha valaki el akarná venni tőle. Pedig nem volt itt rajtuk kívül senki más, a temető kerítésén belül. Nevelőapja hozzáintézett szavait hallotta, amint a virágot szorongatva, megálltak az egyik sír mellett:

—Dániel! Itt nyugszanak szüleid a szörnyű baleset óta! —mutatott rá Ádám—a nevelőapa— egy gondozott sírra.

Dániel e szavakra közelebb ment a sírkereszthez, amelyen a régen felvésett neveket olvashatta:

Itt nyugszik T. László.

Élt: 1938—1963

és neje V. Mária

Élt: 1942—1963

Béke poraikra

A kezében tartott virágot a sírra helyezte, majd mindkét kezével simogatni kezdte a sírkeresztet.

Ezután egyik, majd a másik szemében is megjelent egy könnycsepp, pedig ő ezt nem így akarta.

Még az idevezető úton elhatározta, *erősnek mutatja magát nevelőszülei előtt, és főképpen Júlia előtt*. Hiszen nem akar gyengének látszani senki előtt, főképpen nem előtte. Ez a lány már nem a húga, aki előtt szabadon engedhetné érzelmeit, úgy, ahogyan ezt testvérek egymás előtt teszik. Ők már nem testvérek és nem is lesznek soha. Még akkor sem, ha ezt neki egyértelműen felajánlották, amikor azt mondták: *részükről nem változik semmi*.

Azonban bármiképpen is tartotta magát, a kitörölt könnycseppek helyett újabbak jelentek meg, melyek lassan legördültek az arcán. Ekkor már nem törődött azzal, könnyeinek kik a tanúi, szabad folyást engedve, leborult a sírra és remegő hangon zokogta:

—*Édesanyám! Édesapám! Miért hagytatok itt engemet?*

A zokogó fiúnak két—három perc után elapadtak könnyei, és *szégyenkezve* nézett az őt befogadó család tagjaira, akik ez idő alatt meg sem moccantak. Különösen pedig, Júliára, aki a

sírás közben közelebb ment fogadott bátyjához és kezével simogatta arcát:

—*Dániel! Nem kell szégyellned magadat a sírás miatt! Mindannyian sírunk, ha a bánatunk olyan nagy, hogy azt már sírás nélkül nem vagyunk képesek elviselni. Sírd ki magad bátran, hiszen az őszintén kicsorduló könnyek, segítenek elviselni a megváltozhatatlan, szomorú valóságot.*

Tudjuk, nem könnyű neked e perceket átélned, hiszen édes szüleid azok, kik ez alatt a sírhalom alatt nyugszanak. Ők azok, akiknek köszönheted azt, hogy a világra jöttél. Ők adták neked az életet, de a kegyetlen Sors megakadályozta őket abban, hogy téged felneveljenek. Talán segít neked a bánatod elviselésében az, hogy én és szüleim, ezután is melletted állunk.—mondta és az egy fejjel magasabb bátyjának nyakába kapaszkodva, testvéri csókjával, megcsókolta őt.

Dániel most Júlia szemébe nézett:

—*Kedves Júlia! Nagyon jól esnek vigasztaló szavaid, és persze testvéri csókod is. Jól esik tudnom, nem vagyok egyedül ebben a nagyvilágban. Vannak, kik mellettem állnak. Akik itt nyugszanak a föld mélyén, az édes szüleim. Nekik köszönhetem azt, hogy világra jöttem. Azt azonban, hogy felnevelkedhettem, az édes szüleidnek köszönhetem. Ezért ők nekem is olyan édes szüleimé váltak, mint itt a föld alatt pihenő, régen elhunyt édesanyám, édesapám.*

Nem tudhatom merre sodor az élet, hiszen holnap már elválnak útjaink. Elutazom Egerbe, ahol a Tanárképző Főiskolán kezdem el tanulmányaimat. Azt azonban kijelenthetem; mindig nagy szeretettel gondolok az itthon hagyott családomra, amelyet a magaménak fogok tudni, bármerre is vet az élet. Mikor lehet, haza fogok jönni, és szeretett családom körében töltöm szabadidőmet.

Dánielnek szavaira mindannyian könnyeztek. Ha valaki most benézne a temetőbe, nem találna semmi furcsaságot a család közös könnyezésében, ahol ők most egy sír mellett elérzékenyültek. A sír mellett általában sírni szoktak.

Pedig ők most nem a halottakat siratták, hanem saját magukat—az élőket—akik bármennyire is szeretik egymást, hamarosan elválnak.

Ádám és Éva—a nevelőszülők—csak most ébredtek igazán tudatára annak, hogy elérkezett az idő, amikor Dániel talán örökre kilép családjukból és az életükből. Nem jár ezután minden este haza, mint idáig tette. Máris nagy űrt éreztek ebben a megcsonkult családban, amelyben már csak hárman lesznek. De még ez is tovább csökkenhet, ha Júlia végez a gimnáziummal, és úgy dönt, más városban folytatja tanulmányait. Elveszítik mindkét gyereküket, akik ugyanúgy kilépnek a családi

fészekből, mint nyár végén a szárnyaikat próbálgató madárfiókák, mikor nekiindulnak a saját életútjuknak.

Így van ez rendjén! Minden élőlénynek el kell engedni leszármazottait, amikor annak eljön az ideje. Az új életet kezdők elindulnak az új életbe. Akik pedig felnevelték őket, és már megöregedtek, megbetegedtek, azokat kihozzák majd ide, a temetőbe.

E a melankolikus gondolatokkal foglalkozott a két deresedő szülő, miután Dániel az elutazásáról beszélt.

Szerették Dánielt, igazi édes gyerekükként. Neki köszönhatték édeslányuk—Júlia—létezését. Meg voltak győződve; *ha nincsen Dániel, akkor most Júlia sincsen.* Ő általa köszöntött be a családba a boldogság. Hiszen ekkor törődtek bele, hogy nem lehetett saját gyerekük, és *ez a testi-lelki nyugalom segítette Évát áldott állapotába.*

*

Tulajdonképpen mindannyian tudták már korábban; *Dániel el fog utazni.* Ez már akkor is fájt mindenkinek. Most pedig, amikor már el is utazott, még inkább fájt. Legjobban Júliának.

Ezt a gyereket kötelességük minden bajtól megvédeni, akár az életük árán is. S ha kell ők is, a talpuk alá raknak mindent és mindenkit, hogy a rá váró küzdelmes élet nagymocsara, őt nyelje el legkésőbb. Csak Julika feje fölött ne csapjon össze az a szörnyű mocsár. Csak őrá süssön minél tovább az éltető napsugár. Keményen fognak dolgozni, hogy neki meglegyen mindene, és ne szenvedjen hiányt semmiben, mert ez a kis baba, már valóban az ő életük folytatása. Mindenkit eltaposnak, ha másképpen nem lehetséges. Had legyen neki minél több vagyona, hiszen vele a saját fajtájukat mentik át, időtlen-időig. *Vagy talán mégsem minden áron? Az emberségük megtartása továbbra is fontos lesz számukra? Az élet megtanította ezt velük.*

Ádám és Éva meg tud majd maradni embernek? Mindenképpen! Megtanította erre őket az élet. Nem sértegetni, hanem becsülni kell másokat. Ennek szellemében felnevelni mindkét gyereket. A négy éves gyereket, Danikát, az örökbefogadott gyereket, és Julikát, aki már valóban az ő saját gyerekek. A szeretetből egyformán kell, hogy részesüljenek, függetlenül attól, édes, vagy nem édes gyerekekről van szó. Soha, de soha nem fognak különbséget tenni közöttük, ezt mindig is tudták.

Ezen még az sem változtatott, hogy most már tudta, nem a testvére költözött el. Egy olyan idegen, akivel különb testvéri kapcsolatban éltek

gyerekkoruktól, mint sok más, igazán édestestvérek élnek.

Volt rá eset, amikor őszintén sajnálta, amiért Dániel a testvére. Jobban szeretne volna, ha egy idegen fiúként ismerkedik meg vele, akivel kezdetben barátok. Ez a barátság idővel szeremmé változna. Voltak ilyen titkos álmai, mint egy-egy szépen felfűjt, szivárványszínű szappanbuborék. Ezt azonban nem mondhatta el senkinek, még szüleinek sem.

Még nem is olyan régen adták tudtára; *Dániel nem édestestvére*, mégis, az óta többször álmodozik erről. Amikor az álmokra gondol, belepirul, mint egy kisgyerek, akit csínytevésen kapnak szülei. Jól tudja, álmai csak akkor érnének valamit, ha Dániel is hasonló vonzalmat érezne iránta. Ő azonban sok lánynak udvarolt már, olyanoknak, akik szebbek és idősebbek nálánál.

De, hogyan is vehetné őt észre egy ilyen nagyfiú? Hiszen még csak elsős gimnazista, azaz, kislány! Kislány, akin olyan könnyen lehet átnézni, mint egy tiszta, fehér üvegen. Amikor erre gondolt, máris idősebb szeretett volna lenni, legalább két évvel. Talán ekkor Dánielnek jobban megakadna rajta a szeme. Felfigyelne rá, mint ahogyan, a tőle idősebb lányokra most is felfigyel.

Ha eddig—amíg testvéreinek ismerte bátyját—valamilyen féltékenységet érzett irányában, ezután még inkább ezt érzett. Nem fogja látni naponta, és így nem tudja ellenőrizni

sem, ha az idősebb lányoknak udvarolgat. Nem tudja lebeszélni róluk, ehhez hasonló, szapuló szavaival:

„—Nem látod milyen csúnya a szeme? Meg aztán sántít is, ha jobban megfigyeled! „

Hiszen távol tőle—Egerben—bizonyosan udvarolgat. Ha ő ezt nem tenné meg, a lányok kezdeményeznék a kapcsolatot, mert Dániel szerint minden lány számára vonzó fiatalember. Olyan, akire felfigyelnek a környezetében élő lányok. Akiknek némelyike, szemtelenül nyomul, ráhajt az ilyen fiúkra.

Egyre több ilyen gondolat járt eszében mióta Dániel elhagyta azt a várost, ahol nevelkedett. Elhagyta azt a családot, ahol nagyon sok szeretet kapott az elmúlt évek során, ahol nevelőszüleinek köszönhette, hogy igazi férfitá nevelkedett.

Ezek a sanyargató gondolatok keserűvé változtatták, a máskor vidám természetű lányt. Szülei—Ádám és Éva—komolyan aggódni kezdtek miatta. Féltették egészségét. Azt már előre sejtették, hogy nevelt bátyjának tartós távolléte, nem lesz jó hatással lányukra. Nem tudhatták, hogy Júlia már régóta nem a testvérének elvesztését sajnálja Dánielben, hanem annál sokkal többet. Egy egészen másfajta szeretetre vágyik kicsi szíve. És nem a neki udvarolgó fiúktól szeretné ezt a szeretet megkapni.

Amióta felfigyelt a fiúkra, és azok is rá, kedvelte Dánielt. Gondolatában mindig őt állította mércéül, amelynek meg kellene felelnie annak a fiúnak, aki neki komolyan szeretne udvarolni. Titokban hányszor, de hányszor sajnálta, hogy Dániel testvérét, akit csak testvérként szeretheti. Persze, ezt is egy nagyszerű dolognak tartotta és nagyon büszke volt rá, hogy ilyen *édestestvérral* áldotta meg a Teremtő. Nagyon szívesen sétált vele az utcán és külön élvezte az olyan helyzeteket, amikor az idegenek, udvarlójának hitték. Különösen pedig, akkor élvezte ezt, amikor hozzá hasonló korú lányokkal találkoztak. Lopva figyelte, amikor irigykedve, sandán figyelték a vele sétáló bátyját és, ha tehették volna, máris elveszik tőle. A bátyja azonban nem figyelt akkor rájuk, amikor vele sétált.

Annak ellenére, hogy a korábbi időkben, a szülőknek is voltak ilyen dédelgetett álmaik, a nevelt fiúkkal kapcsolatban, most mégsem ebben látták lányuk hangulatváltozásának igazi okát. Fiatal, tinédzser korának tudták be, minden kellemetlen viselkedését, amely egy-két év múltán talán magától rendeződik.

Így aztán elnézőek voltak vele szemben, mint ahogyan más szülők is hasonlóképpen kezelik a tinédzserkori gyerekük hangulatváltozásait.

Júlia azonban nem igen változott. Pedig rendszeresen történtek levélváltások a szétváló

család tagjai között. Ezekben a levelekben rendszeresen írták egymásnak a különélők:

—*Szeretünk téged, illetve: —szeretlek titeket!* A „szeret” szó már teljesen másképpen hatott Júliára, mint korábban, amikor még *édes bátyjának* ismerte a levélíróját.

Ekkor még nem sejthette, hogy a fogadott bátyja is másképpen értelmezi ezt a szót.

Nem azokat az érzelmeket váltsa ki ő benne sem, mint a régi időkben, amikor mindketten *édestestvérek* ismerték egymást, és ekként is viselkedtek.

Dániel mindig türelmetlenül várta az otthonából érkező leveleket. Miután felbontotta, Júlia kézírását olvasta, és simogatta ezt a drágakincses papírdarabkát, amely a régi otthonából hozza a híreket. Ezáltal a simogatás által, olyan érzése támadt, mintha őt, magát érintené. Eddig soha nem tapasztalt melegség járta át, és ekkor már bizonyos volt benne; *ez a lány többet jelent számára egy szeretett testvérnél.* Ezek után érthető, ha idővel beletörődött abba, hogy ő csak egy nevelt fiú a családban. Ez az új helyzet, teljesen más megvilágításba helyezte előtte Júliát. Ha nem vérszerinti testvérek, akkor bármilyen kapcsolat létre jöhet közöttük. *Még talán szerelem is.*

Ettől kisé megriadt és büntudata támadt. Mintha Júlia valóban az édestestvére lenne, akit az általa elképzelt módon tilos szeretnie. Hiszen testvért, csak testvéri szeretettel szeretheti.

—*De hát Júlia nem testvér még akkor sem, ha együtt, és egy családban nevelkedtünk!* — világosodott meg benne újból e korábbi gondolat. Mindketten ugyanannak az anyának és apának adták gyermeki csókjaikat, akiket mindketten így szólítottak:

—*Édesanyám! Édesapám!*

A hajdani testvérek nem tudtak a másik félnek, iránta érzett, bimbózó szerelméről. Csak magukban dédelgették titkos álmaikat és remélték, egyszer ezt még bevallhatják egymásnak. Azonban féltek ismertetni gondolataikat a másikkal, mert mi lesz, ha a másik nyíltan kimondja:

—*Én csak testvérként szerettelek és szeretlek!*

Az ilyenféle igazságnál jobb a valóságot nem ismerni.

*

Zúzmarás, hideg téli köd ülte meg a Mátra bérceit és környékén a tájat. Hóval terhes fellegeket sodort magával kegyetlenül csípős, téli szél. Majd a hegyek csúcsiba ütközve, fehérre varázsolta azokat. Aztán odébb álltak a téli fellegek és a szikrázó napsütésben csillogott, a kemény hidegben ropogóssá fagyott hó.

Novembert is túlhaladta már az idő és közeledett a karácsony ünnepe. Néhány hónapja csupán, hogy Dániel elköltözött attól a családtól, ahol édes gyerekként és testvérként szerették őt. Az elköltözés óta sok levelet vitt és hozott a posta, bizonyosságául annak, hogy továbbra sem idegenek egymás számára.

A levél azonban nem pótolja a személyes találkozást. Távol élve egymástól, még szebbnek érezték azokat az időket, amikor minden nap, minden este együtt volt a család. Minden nap örülhettek egymásnak úgy, ahogyan ez egy boldog családban természetes. Azoknak az időknak már vége. A kegyetlen Sors nincsen tekintettel semmire, és mennie kell mindenkinek arra, amerre a saját életének érvényesülését, legjobban biztosítottnak látja. Mindenkinek élnie kell a saját életét.

Júlia egyre többször gondolt arra, milyen jó lenne Dániel közelében élnie. Azonban nem merte mondani. Hallgatott mindaddig, amíg egyszer mégiscsak előállt óhajával:

—Anyu! Nem kellene elköltöznünk Egerbe? Hiszen mégiscsak ott él Dániel és talán én is ott folytatom tanulmányaimat, ha befejezem a középiskolát!

Bár az anyunak célozta szavait, az apa is hallhatta. Ők is gondoltak már erre.

Ádám és Éva—a két szülő—nem egyszer gondolták azt; *milyen jó lenne újra együtt élniük.*

Ha visszaköltöznének Egerbe, ez az óhajuk teljesülne. Hiába gondolták, féltek a megvalósításától.

Azért hagyták ott azt a várost, hogy a továbbiakban senki sem ismerje őket. Az új lakhelyükön, fogadott gyermeküket—Dánielt—édes gyerekként mutathassák be mindenkinek. Elhitetve az új környezetükkel, ők is olyan *rendes* családban élnek, mint az emberek többsége él. Ne tudja senki azt mondani fiúknak:

—Te csak egy fogadott gyerek vagy, akit a szülei eldobtak! Ezek az emberek nem az igazi szüleid! Ők csak kisajátítottak maguknak azért, hogy mások ne tudják őket gyerektelenséggel vádolni!

A gyerektelenség nagy bűn, amiért kiközösítés jár.

Értékes ember nem lehet olyan ember, akinek még saját gyereke sincsen. A kritizáló emberek nem tudhatják azt; Dánielt nem dobták el szülei. A kegyetlen halál ragadta el őket, abban a súlyos balesetben, ahol ő csodával határos módon megmenekült. Meghagyta az életét a Teremtő. Mindezt a közönséges ember számára, valamilyen ismeretlen céllal tehette. Talán azért, hogy ez a fiú, példás életével, olyan emberek számára teremtsen boldogságot, akiknek ebből keveset, vagy egyáltalán nem adott eddig az élet.

Lányuk szavaira, némán nézett egymásra a két szülő, majd Éva—az anya—szólalt meg végül:

—Kislányom nem olyan egyszerű dolog a költözés. Régóta elhagytuk azt a várost, ahol valamikor éltünk fiatal korunkban. Talán nehéz lenne újra megszoknunk azt a környéket, azokat az embereket. És itt kellene hagynunk azokat, akiket itt megszerettünk, és ők is megszerettek bennünket.

—Ti már laktatok abban a városban, ahol annyi sok szép minden található és jól tudom, mi is, hamarjában megszoknánk. Nem is beszélve arról, hogy a továbbiakban együtt lehetnénk Dániellel. —mondta érveit szüleinek Júlia, akiknek gondolataikban a régmúltidők még elevenen éltek.

E szavakra, egymásra nézett Ádám és Éva—a két szülő—, mintha ketten okosabban felelhetnének meg lányuk határozott óhajának elhangzására.

De csak hallgattak. A régmúlt idők, rajtuk esett sérelmei, hallgataggá tették őket. A hallgatás azonban csak látszólagos volt. Lelkük mélyén minden más volt, minden, úgy kavargott bennük, mint forgószelemben a lehulló falevelek:

—Mit mondanánk a régi ismerősöknek, ha a gyerekek felől érdeklődnének? Mit válaszolnának, ha azt kérdeznék: —Ezek a gyerekek a tiétek?

Mondanánk azt: —Miénk bizony!

Hiszen nem régen volt az, amikor titkukat felfedték gyerekeik előtt. Vállalva annak

bizonytalan következményeit. Vállalva azt, hogy esetleg Dániel örökre kilép a családból és soha-soha nem tér vissza közéjük. És most gyerekeik előtt hazudjanak és mondják ezt másoknak:

—*Ezek gyerekek a mi gyerekeink!*

De megérett-e az idő arra, hogy a valóságot megismerjék a régi ismerőseik? Azok, akik valaha mélységesen elítélték őket, a gyerektelenségük miatt. Azt sem bánva, ha összetiporják lelküket. Olyan *bűnökért* szenvedtetve őket, amelyekért ők semmiképpen sem lehetnek felelősek. Mintha nem lett volna számukra eléggé nagy csapás a Teremtő kegyetlen döntése, amely akkor sivár magányra ítélte őket. Pedig nem tudtak semmi olyan bűnről, amely miatt bűnhődniük kellene. Úgy élték életüket, mint az emberek legtöbbje. Mégis az emberek legtöbbszörének nem ez a sors lett szánva. Azok már régen örülhettek gyerekeiknek, amikor ők még szégyenkeztek mások előtt. Az orvosi rendelőkben idegeskedtek, szenvedtek, fizettek komoly összegeket és mindezt hiába.

Lenne-e értelme annak, ha őszintén ezt mondanák másoknak:

—*Dániel a fogadott gyerekünk, Júlia pedig, a mi saját lányunk! Azonban mindkettőt egyformán szeretjük!*

Most már, sokkal könnyebb helyzetben lennének, mint akkor. Hiszen van egy fogadott gyerekük és van egy édes lányuk. Persze, az eltelt évtizedek alatt, többen kerültek hasonló

helyzetbe, és már az emberek is műveltebbek. Azok a *bűnők*, ma már nem számítanak bűnnek.

Júlia némán várta előbbi szavaira történő szülői nyilatkozást. Mintha azok most határozott *igent*, vagy *nemet* tudnának mondani, az ő előbb elhangzott szavaira.

—Kislányom! Mi is gondoltunk már erre, de egyelőre még nem érett meg az idő a visszaköltözésünkre. Várjunk még valamennyi időt, és akkor majd komolyan beszélgethetünk erről. Dániel úgyis hamarosan hazautazik a karácsonyi ünnepekre, és ezt majd vele is megbeszéljük.

Ezekre az anyai szavakra—főleg az utóbbiakra—egy kis pír jelent meg a lány arcán és az anya, majd az apa nyakába kapaszkodva, boldogságtól sugárzó arccal mondta:

—*Én, úgy szeretlek titeket!* Természetesen nem csak őket, hanem a távol lévőit is, akiről most még szemérmesen hallgatott.

Dániel alig pár nap múltán megérkezett a karácsonyi vakációra. A hideg téli időben, már napokkal indulás előtt izgalomban teltek napjai. Elég sokáig volt távol attól a családtól, ahol nevelkedett. Amikor elment nem azért ment el, mert a nagy titkukat felfedték előtte azok a nevelőszülők, akiket édesnek hitt eddig.

Mindenképen elutazott volna már, hogy tanulmányait folytathassa, a nevelőszülei régi lakhelyén. Az csak a *véletlen* műve volt, hogy az

elutazásának ideje, és a titok megismerése, egy időpontra esett. Vagy csak ő hihette ezt. Ádám és Éva irányította úgy, a lelkük megkönnyebbülésének időpontját, hogy nevelt fiukkal ekkor ismertessék a gyötrelmet, okozó titkukat.

Mindez az időpont Dánielnek is legjobban megfelelt. A pár hónap távollét alatt, volt ideje végig gondolni a nevelőszüleihez való viszonyát. Azonban bármennyire is vizsgálgatta, nem talált hibát benne. Felnőtt férfiként végig gondolta a családban eltöltött éveket, melyekre visszatekintve, csak a szépre emlékezhetett. Olyan szeretet vette körül, amely nem minden gyereknek adatik meg. Júliával való testvéri kapcsolata pedig, mindennél többet ért. Hiszen mindent meg tudtak egymással beszélni, amit testvérek egymással megbeszélhetnek.

Az, hogy végül ennek a vérszerinti testvérségnek, egyik percről a másikra vége lett, csak kezdetben sajnálta. Elveszítette ugyan az egyetlen testvérét, de nem veszítette el a jó barátot, és azt a lányt, aki többet jelenthet neki a jövőben legjobb testvérnél. Már amennyiben Júlia hasonlóképpen vélekedik felőle. Ez bizony még nagy titok, a jövő titka. Most, hogy távol élt tőle, teljesen másképpen látta őt. Úgy, ahogyan egy testvért nem szokott a testvére látni, mert így csak olyan lányt lehet, akiben a nőt látja.

Márpedig Júlia egy igazán széplány, és egyre szebb lesz. Ezt el kellett ismernie,

bárhogyan is hessegette magától az ilyenféle gondolatokat. Csak most jött rá, miért nem tetszett neki eddig egyetlen lány sem igazán. Azért, mert mindegyiket hozzá akarta hasonlítani. Ám talált hozzá hasonlót, és így csak folyton válogatott közöttük.

Amikor megérkezett, úgy csókolta meg nevelőszüleit, mint eddig, vagy talán még jobban. A párhónap távollét elég indokkal szolgált arra, hogy elérzékenyüljön a találkozás alkalmával.

Ádámnak és Évának nagyon jólesett látni nevelt fiuk elérzékenyülését, amelyet feltétlenül az irányukban érzett, változatlan szeretet jeleként foghattak fel.

Csak Júlia állt egy kicsit megszeppenve. Nem tudott mit kezdeni a jelen helyzettel. Legszívesebben a nyakába ugrott volna a hazaérkező *bátyjának*, ha ebben valamilyen, eddig ismeretlen érzés nem akadályozza. Dániel mentette meg az adott helyzetet, ki miután üdvözölte szüleit, a megszeppent lányhoz lépett:

—*Szia, Júlia! Régen láttalak! Ha még kések egy pár hónapot, meg sem ismerlek, annyit nőttél.* —mondta az ámuló fiú, aki nemcsak udvariasságból, hanem valóban így is érezte a mondottakat.

A megszeppent lány, hasonlóképpen érzett nevelt bátyjával kapcsolatban, még ha ezt nem is merte mondani. Úgy találta, hogy e pár hónap alatt, sokat változott. Ez a változás feltétlen előnyére vált. Nem azért, mintha eddig nem

tetszett volna neki ez a fiú, aki most hazatért. Eddig is tetszett, most azonban olyan hatással volt rá, mint amennyire még soha sem. Nem tudni, az eltelt hónapok miatt volt e mindez, vagy az a tudat mostanára erősödött meg benne, amely szerint ez a fiatalember *nem a bátyja. Ezt a fiút, ezután, nem csak testvérként szabad már szeretnie.*

Ebben a pillanatban roppant furcsán érezte magát. Mióta várta már, hogy végre találkozzanak, és most, amikor végre találkoznak, nem meri, úgy üdvözölni, ahogyan azt az érkezése előtt elhatározta.

Mert eldöntötte, úgy fogja üdvözölni az érkező fiút, mint édes bátyját. Hiszen mindannyian megfogadták, *a titok fátylának fellebbezésével semmi sem fog változni.* Ha pedig semmi sem változik, akkor most Dániel nyakába kellene ugrania úgy, ahogyan ezt régen is tette. Azonban erre most ő képtelennek bizonyult.

Tett ugyan néhány lépést feléje, de aztán lába nem engedelmeskedett és előtte két lépéssel megállt. Holott régen, szinte repült feléje, majd a nyakába kapaszkodva, sok-sok puszit adott az arcára.

Az érkező fiú, észrevette a lány hirtelen megtorpanását, és nem tudta mire vélni. Mint ahogyan azt sem, hogy a megtorpanásával egy időben, úgy kivirult az arca, mint a rét tavaszi virágai, a tavaszi napsütés hatására.

Elbűvölve nézte azt a lányt, akit nem is oly rég, örökidőkre a húgának ismert. Most azonban, egy cseppet sem bánta, hogy mindez már nem így van. Nagyon jól állt neki ez az őszinte kipirulás, amely az eddigieknél még vonzóbbá tette számára.

A köztük lévő két lépés távolságot, neki kellett megtennie, ha egyáltalán egy puszival akarta őt üdvözölni. Márpedig ő ezt nem akarta semmiképpen elmulasztani. Amikor közelebb lépett hozzá, jött meg Júliának a hangja, és az iménti köszönésre fátyolos hangon válaszolt,

mint aki e találkozás alkalmával a kelleténél jobban elérzékenyül.

—*Szia, Dániel!*—viszonozta fogadott bátyjának köszönését, és egy halvány puszival érintette arcát.

Bátyja azonban igazi csókot adott vissza a rég nem látott lánynak, aki erre még a korábbiánál is jobban elpirult.

A szülők, Ádám és Éva, kíváncsian figyelték a két testvér találkozását. A két öszülő ember, meglepetten figyelte nevelt fiuk és édeslányuk érzelmi változásait, amelyet arcaikról jól leolvashattak. Nekik nem volt nehéz dolguk ezekből a változásokból olvasniuk. Most értették meg, miért nem tetszett Évának egyetlen fiú sem, mint ahogyan Dánielnek sem tetszett komolyan, egyetlen lány sem, az elmúlt idők folyamán.

Ez a felismerés, mindkettőjük lelkét boldogabbá tette, az eddigieknél is.

Mind a ketten egyszerre gondoltak az eljövendő időkre, amikor talán még ennél is boldogabbak lehetnek. Ehhez azonban vissza kell költözniük Egerbe, hogy Dánielhez minél közelebb kerüljenek. A várossal és régi ismerőseikkel kapcsolatos nehezteéseiket félre kell tenni, a gyerekeik boldogsága érdekében. Hiszen beszéltek ők már annak lehetőségéről, ha ez a két gyerek nem csak testvéri kapcsolattal kötődne egymáshoz az életben. Ezeknek a párbeszédeknek mindig az lett a vége: *ez a másfajta kapcsolat mindenképpen szerencsés*

lenne. Dánielnél jobb embert nem találhatna Júlia sehol sem!

*

Ez a karácsonyi iskolai szünet, olyan rövid, mint a téli nappalok bármelyike, a felkelő Nap alig jön fel az Égre, máris elkészönni készül. Minél rövidebbre sikerülnek a nappalok, annál hidegebbek az éjszakák, melyeknek hidegéből bőven jut még a nappalokra is. Ez idő tájára a Mátra hegyeiben megvastagodott hó csonttá fagy és úgy kopog, mint a legkeményebb kőzet, ami itt a hegyekben található.

Dániel és Júlia végre megtalálták önmagukat. Fesztelenebbül viselkedtek egymás irányában. Azonban nem úgy, mint akkor, amikor még testvérnek tudhatták egymást. Együtt jártak el a moziba és nem próbáltak egyikén sem e célból más partnert keresni. A mozit leginkább családi szórakozásnak tartották. Régen még Júlia fesztelenebbül nyújtotta kezét Dánielnek, ha kettesben indultak filmet nézni.

Most, hogy tudatosult bennük, *ők nem vérszerinti testvérek*, még egymás kezét is másképpen fogták. A lány kicsi szíve megremegett, amint a fiú megfogta kezét séta közben. Ezt a remegést testének más részében is

érezte. Maga sem érthette, mindez csak az óta történik, mióta a mellette sétáló fiúról kiderült; *nem tartozik vér szerint a családhoz.*

Amikor beültek a nézőtérre, már lekapcsolták a terem világítását. Ezért az apró, padló alatti lámpák világítása mellett, találták meg a belépőjegyeken feltüntetett ülőhelyüket.

A vetítés ideje alatt egyfolytában feszélyezve érezte magát Júlia. Máskor, nem zavarta a mellette ülő bátyjának közelsége. Most azonban még az is zavarta, ha a karjuk időnként összeért. Ilyenkor, úgy érezte, mintha apró áramütések szikrái pattognának át testébe, melyek hatására eddig szokatlan bizsergés járja át. Még magának sem merte bevallani; *most teljesen másképpen érez a mellette ülő fiú iránt, mint korábban.* Ez az érzés hasonlít ahhoz, amikor más fiúkkal ült be néhanapján a moziba. Csak attól sokkal, de sokkal erősebb és sokkal örömtelibb.

Ilyenkor, észrevétlen elhúzódott fogadott bátyja vele érintkező testrészétől, mert a filmre nem tudott koncentrálni, a reá gyakorolt zavaró hatás miatt. Mintha félne valamitől, ami ezek után visszavonhatatlanul eluralkodik rajta. Más fiúkkal soha nem érezte magát, ilyen zavartnak.

Csak szerette volna, ha Dániel nem veszi észre elhúzódásait. Azonban ő, ezeket a mozdulatait minden esetben észlelte, és nagyon furcsállotta. Már csak azért is, mert korábban, ha kezét fogta, az csak egy testvéri kézfogás volt.

Egy darabig nem reagált rá, csak hallgatott. Miután megelégette, halkan súgta Júlia fülébe:

—*Mi bajod van, hogy folyton mozgolódsz?*

—mondta és megfogta kezét, amely most remegett, mintha félne valamitől. Pedig semmi olyat nem vetíttek a mozivászónra, ami most félelmet kelthetne benne.

—*Nincsen nekem semmi bajom, csak nem köt le a film.* —súgta vissza, de ő maga sem gondolta komolyan, hogy ezt Dániel elhiszi.

—*Akkor menjünk haza!* —ajánlotta fel neki fogadott bátyja.

Nem telt el két perc sem, amikor kiléptek a nézőtér ajtaján. Az esti homályban elindultak hazafelé a dermedtté fagyott, csillogó, havas úton, amelyen az éppen felkelő Hold fénye is megcsillant.

Dániel megfogta Júlia kesztyűvel takart kezét, majd megszorította és kérdezte:

—*Nagyon fázol?*

—*Eléggé!*

Ekkor átkarolta vállát és megölelte, hogy egy kis melegséget adjon át a sajátjából. Ez az ölelés több volt egy testvéri ölelésnél, melyet a lány is érzett. De érezte a fiú is, ezért lazított egy kicsit a szorításán. Lány azonban még így sem viselte el, ezért finoman kibontakozott ebből az ölelésből.

—*Haragszol rám Júlia?*

—*Nem haragszom, de úgy érzem nem illik így menni hazafelé!*

—Miért nem illik? Hiszen nem vagyunk édestestvérek, de még csak rokonok sem! Már tudjuk, hogy barátok lehetünk, vagy talán annál is több, ha te is érzel irántam valamit. Én mindig kedveltelek téged. Még akkor is, amikor testvérnek hittük egymást. Mióta pedig tudjuk, hogy nem vagyunk azok, még jobban kedvellek. Ezt nem titkoltam soha. Mindig hozzád próbáltam hasonlítani a lányokat, kikkel kapcsolatba kerültem. Ám nem hasonlított hozzád egyikük sem, ezért nem tudtam megmaradni egyikük mellett sem. Nagyon sokszor sajnáltam, hogy te a testvérem vagy és ezért nem lehetsz több számomra. Nem szerethetlek téged, csak testvéri szeretettel. Most azonban már más a helyzet. Csak rajtad múlik, és köztünk a szeretetnél sokkal több lehet. *Igazi barátság, örökidőkig tartó szerelem.*

Éppen egy utcai lámpaoszlophoz értek, ahol a Hold ezüstös fényén kívül, a lámpa fénye is rájuk világított. Megálltak egy pillanatra és Dániel ekkor vette észre a lány szemében azt az apró könnycseppet, amely lassan gördült volna az arcán lefelé, de a kemény hideg miatt az is megdermedt.

—*Csak nem sírsz, Júlia?*

A lány csendesén szípozott és zsebkendője után matatott zsebében. Talán csak azért, hogy

időt nyerjen. A fiú kérdésére kereste a megfelelő választ, amely nehezen formálódott kicsi fejében. Régen, a bátyja kérdéseire, könnyű volt neki őszinte választ megadni. Azonban most ez a fiú már nem úgy viselkedik vele, mint régebben, amikor még édesbátyjaként sétált mellette. Ennek a fiúnak szájából hallható szavak, egy szerelmes fiú szavaihoz hasonlítanak, és nem egy testvér szavaihoz.

Ez a felismerés most megrémisztette. Félt még magának is bevallani: *Dániel szájából ma este elhangzó szavak, nagyon jól esnek kicsi szívének. Az előbbi könnycsepp sem jelent mást, mint a benne elfojtott örömkönnnyek parányi részét, amely most akarata ellenére kigördült szeme sarkából.*

Ki érti ezt? Sírni olyasmiért, ami valójában boldoggá tesz bennünket. Vannak azonban olyan érzelmek, amelyek kifejezésére még ma sem találtak ki szebbet, kifejezőbbet, mint egy megcsillanó könnycsepp, az öröm könnycseppjét.

Miután előkotorta zsebkendőjét, megtörölte könnyező szemét, a kérdező felé fordulva csendesen válaszolt:

—Dániel! Nagyon jól esett hallani szavaidat. Ha sírni látsz, az nem a bánat miatt történik. Nekem még sok idő kell ahhoz, hogy feldolgozzam magamban a bátyám elvesztését,

amelyet szüleink titkainak felfedése után, még máig sem vagyok képes feldolgozni.

Jól tudom, a bátyám elvesztésével sokat nyerhetek. Nyerhetek egy lehetőséget egy igazi barátság megtalálásához, amelyből később talán a sokkal több lehet. Ehhez azonban mindkettőnknek időre van még szüksége.

A rövid megállás után újra elindultak a hazafelé vezető úton, amely nem volt már hosszú. A megfagyott, üvegszerű hókristályok ropogtak talpuk alatt, a holdvilágos hideg estén. Nem beszéltek már egymáshoz semmit. De mit is beszélhettek volna? Mindketten elmondták egymásnak, *nem érett meg az idő a szerelemre, arra még várni kell.* Várni, amíg a múltó idő eldönti: *testvérek lesznek, vagy szerelmesek?*

Amikor beléptek a lakásba, Ádám és Éva, értetlenül néztek egymásra. Nem értették, miért jöttek ilyen gyorsan, hiszen a távöltött időnél, a legrövidebb film is hosszabb:

—*Már vége lett a filmnek?* —kérdezte kisé zavartan lányát az anya, akinek arcán látható erős pír, nemcsak a hideg időnek tudta be. Az anyai szív előtt nem sok mindent lehet eltitkolni, és most ez Júliának sem sikerült.

—*Nem tetszett a film egyikünknek sem!* —mondta Júlia, és fázósan dörzsölgette kesztyűvel takart kezét, hogy zavarát ezzel is leplezze.

Az anya azonban nem kérdezősködött tovább, hiszen tudta; *újabb kérdésével fokozná zavarukat.* Ugyanis mostanra Dániel is nyugtalanabbul toporgott a meleg szoba közepén.

—Mindjárt melegítem a vacsorát! Addig üljetek le a televízióhoz, talán jobb lesz a mozinál.

A két gyerek beült a televízióhoz, Ádám és Éva pedig a konyhába indultak, az ételt melegíteni. Amikor beléptek a konyhába, Ádám kérdezte feleségét halkán:

—Csak nem vesztek össze? Olyan hamar hazajöttek! Ilyen rövid filmet nem szoktak vetíteni a moziban!

—Nem hiszem, hogy ez történt volna. — mondta Éva és olyasféle mosoly jelent meg arcán, mint ki tisztában van a fiatalok hallgatásának igazi okával. S ez, mindenképpen örömet okoz majd Ádámnak, az apának, ha elmondja. Ezzel nem késlekedett és máris folytatta:

—Nagyon szeretném, ha nem tévednék. Én úgy látom, a jövőt illetően bizakodásra van okunk gyerekeink miatt. Amióta tudomásukra jutott, hogy ők nem testvérek, egy másféle vonzalom kezd kialakulni közöttük. Hiszen beszéltünk már mi erről korábban, és akkor az volt a véleményünk: *jó lenne, ha a testvéri szeretet, szerelemmé változna.*

Még az Isten is egymásnak teremtette őket. Ismerjük Dánielt picit korától. Nálánál jobb férjet nem kívánhatnánk Júliának. Nagyon hasonlóan gondolkodnak legtöbb dologban, ezért boldog házastársakká válhatnak.

Ádám e szavakra elmosolyodott. Ebből a mosolyból ezt lehetett kiolvasni: *semmi mást nem kívánna jobban, mint a nevelt és édes gyerekének nagy szerelmét, amely házassággal végződné.*

A meleg vacsora után lefeküdt a család, hogy álmaikban valósuljanak meg a vágyaik, amelyek mindegyiküknél egy bizonyos házasságról szóltak.

*

Másnap, a karácsony előtti szent napra ébredtek, amely a karácsonyfa felöltöztetésének a napja szokott lenni. Az időjárás megtette a magáét, hiszen már jóval előbb fehérbe öltöztette a várost és környékét, köztük a Mátra hegyeit. Bármilyen zordnak tűnik a táj, olyan szép most is a természet, mint a virágos tavaszon, a meleget adó és termést érlelő nyáron, vagy éppenséggel a szivárvány minden színébe öltöztetett őszi lombok idején.

Él a természet. Él a zordidők ellenére is. A lombját vesztett fák ágain, most hóvirágok csillognak. A kristálytisza, hideget lehelő napsütésben megcsillan rajtuk a Nap bágyadt sugara, amely most nem képes a hóvirágokat

elolvasztani. Legfeljebb a nappal közepének tájékán, puhít rajtuk valamicskét, hogy az est közeledtével, a korábbinál is keményebbre fagyjanak.

Lent, a hóval takart avaron, a folyton mozgásba lévő vadak lábnyomai árulkodnak arról; él az erdő, él a természet, a zord idő ellenére is. Mint egy nagy térkép, amelyen kusza vonalak futnak mindenfelé, olyan most a hóval borított táj. Minden irányban lábnyomok futnak valahová, amelyeken csak a hozzáértő ember tud eligazodni igazán.

Itt egy őz, itt egy nyuszi, itt egy szarvas, ott egy vaddisznó, itt egy róka nyom, és a róka fogta fácán maradványai. S még sok más lábnyom árulkodik arról, teszik dolgukat az erdő lakói. Mozgásba vannak állandóan, hogy túléljék a tél kemény hidegét, és a tavaszt megélve, a Természet örökös parancsának alávetve magukat, fajtájukat ösztönösen szaporítsák, fenntartsák. Ez az ő földi rendeltetésük, ezért jöttek erre a világra valamennyien.

Ádám és Éva, gyerekeikkel nem a zord, hideg erdőn várják a szent karácsony ünnepét. A szobában fűtés teszi számukra elviselhetőbbé a zord telet. S az a tudat, hogy újra együtt van a család, a lelküket is melegebbé teszi. Hiszen ez az ünnep, leginkább a család ünnepe. Ilyenkor, a korábban messze elkerülő családtagok hazajönnek, hogy legalább most, együtt lehessenek szeretteikkel.

Igaz, kint a zord tél teszi dolgát, csípős szél kotorja a frissen hulló havat, bent azonban nemcsak a kályhából árad melegség, hanem az emberi lelkekből is. És ez most a fontos, semmi más. Ez a család, a karácsonyi fenyőfát állítsa most az asztal közepére és díszíti fel mindenféle kedves ajándékokkal. Az ajándékokkal, egymásnak szándékoznak örömet szerezni.

Az apróbb ajándékokkal a fát díszítik, a nagyobbakat a közösen feldíszített fenyőfa alá teszik. S mikor végre eljön az este, körül állják a karácsonyfát, amelyen gyertyák fénye leheletüktől imbolyog, miközben éneklük az egyik karácsonyi éneket:

*„Menyből az angyal lejött hozzátok
pásztorok, pásztorok!
—Hogy Betlehembe sietve
menvén, lássátok, lássátok.*

*Istennek Fia, aki született
jászolban, jásolban. —Ő léssen
néktek Üdvözítőtok
valóban, valóban. ...”*

A feldíszített karácsonyfát boldog család állja körül. Különösen Ádám és Éva boldog. Valaha álmodni sem mertek, ilyen karácsonyi

estéről, amelyen nemcsak ketten állnak a feldíszített fa mellett, hanem gyerekeik is.

Most már négyen állnak ők. Lehet, hogy a jövőben még többen állnak majd a szépen feldíszített fa körül.

Dániel és Júlia összenéznek e meghitt ünnep hangulatában, amit szüleik figyelme nem kerülhet el, ezért bizakodhatnak, hogy a jövőben még többen ünnepelnek, az eljövendő karácsonyoknak, meghitt ünnepein.

Így telik el boldogságban a karácsony szent ünnepe, és az a pár nap, ami Dániel vakációjából még hátra van. Gyorsan eltelnek ezek a napok, mintha valaki gyorsabban pörgetné az idő kerekét, és a diák azon kapja magát, máris elkel hagynia családját, hogy az egri főiskolára visszautazzon.

Amikor azt mondjuk: *gyorsan telnek a napok, nemcsak a napok telnek, hanem az évek is.*

Még most volt, amikor Dániel elsőéves a főiskolán, és most már másodéves.

Ádám és Éva—a nevelő szülők—végre eldöntötték: visszaköltöznek abba a városba, ahonnan valamikor, oly gyorsan elköltöztek. S mindezt azért tették akkor, mert fogadott gyereküket, Dánielt, nem akarták tudatni a világgal. Azzal a világgal, amely ez idő táján még nagyon elítélte azokat, akiknek nem lehetett saját gyerekük.

Mostanára már megérett az idő arra, hogy végre visszaköltözhesse nek. *Egyrészt* azért, mert az eltelt évtizedek óta, másabb az emberek megítélése, a hozzájuk hasonló emberekről. Hiszen, egyre többen vannak és lesznek hozzájuk hasonló emberek.

Másrészt, vissza akarnak költözni azért, hogy fogadott fiukhoz—Dánielhez—közelebb kerüljenek. Közelebb kerüljön lányuk is, akiről már régen tudták; nemcsak testvéri szeretettel szereti fogadott bátyját, és Dániel sem őt. Persze, a *régi ítélezők* véleménye is megváltozna már róluk mostanság. Hiszen későbbiek folyamán született egy lányuk, és ezért már ők sem *olyanok*, akiket *bűnösöknek* lehetne kikiáltani ország-világ előtt, csak pusztán azért, mert nincsen saját gyerekekük.

Dániel, az utóbbi időben egyre többet jár haza és ez már nem titok senki előtt: *mindezt Júlia miatt teszi*. A lány boldog, mikor fogadott bátyja nyakát átkarolhatja, akit már régen nem bátyjaként szeret. Szüleit sürgeti a mielőbbi egri költözésre, mert szeretne mindennap szerelme közelében lenni.

Hol vannak már azok az idők, mikor még elpirult Dániel szavaira, kerülte tekintetét, és csak hallgatott. Bizony, már régen elmúltak. Rájöttek arra, ők csak egymásnak születtek, egymásért kell élni

*

Azon a napon, amikor a család Gyöngyösről Egerbe költözött, a meleg nyári napok már elmúltak. A naptárban, 2002-es évet írták erre az esztendőre. Egy újabb iskolaév kezdete túlságosan közel járt, de a családtagoknak már emiatt nem kellett elválniuk egymástól.

Az a teherautó, amely bútorokkal megrakottan hagyta el Kerecsend községet, most nehéz terhével kapaszkodott felfelé a dombra, az Eger városába vezető meredek úton. Egy személyautót követett, amelyben Ádám és Éva, családjával a város irányába tartott. Dániel vezette a kocsit és mellette ült Júlia. A hátsó ülésen megőszült szüleik foglaltak helyett, akik néhány évtizede hagyták el azt a várost, ahová most végleg visszaérkeznek. Ezek után érthető, ha nagy izgalomban várták azt a pillanatot, amikor a Pütkösd tetőn haladva, egyik pillanatról a másikra, láthatják majd a várost.

Gyönyörű napsütéses időben érlelték terméseiket az út menti szőlő táblák, amelyeknek termése, nem is olyan sokára a város pincéibe kerülve, bikavérré érlelődik a pince falai között. A világhírű egri bikavérré,

amely sok embert vidámít meg szerte a nagyvilágban. Figyelték a szőlő táblákat, amikor a semmiből előbukkant, a völgyben eddig megbúvó város:

—*Állj meg fiam egy pillanatra! Innen, —a Pünkösd tetőről, —nagyon szép kilátás nyílik a városra.*—mondta Ádám, az apa és miután megállt az autó, kiszállt belőle, majd a többieket is erre buzdította. Igaz, ők Évával, feleségével, nem régen jártak ebben a városban. Akkor, amikor a leendő lakásukat megvásárolták. Azonban szerették volna, ha Júlia is gyönyörködhetne abban a panorámában, amit ez a hely, ingyen felkinál a városba érkezőknek.

—*Szálljatok ki ti is! Kár lenne elmulasztani ezt a szép kilátást, amely innen nyílik a tájra.* —mondta, és mohón hordozta körül tekintetét az előttük hirtelen felbukkanó tájon.

Amikor mindannyian kiszálltak a kocsiból, a távoli hegyek felé mutatott kezével:

—*Látjátok? Az ott a Bélkő. Amott az Őrkő. Jobbra tőle a Tarkő. Ha jobbra tovább fordítjuk fejünket a Háromkövet látjuk. Aztán még jobbra, és közelebb, az Eged hegyet, melynek nyerge fölött átnézve, a nagy Tiba hegy csúcsát lehet látni. Ezekből jobbra, a Várhegy és az Ódor hegy látható.*

Valóban, csodálatos kilátás nyílt a Bükk hegység hegyeire, amelyeknek erdei lassan színesedni kezdtek, és nem voltak már annyira zöldek, mint a korábbi hetekben. Mindezt még

csodálatosabb látványt nyújtottak. De ide látszottak a Bükk hegység többi hegyei is, amelyek egészen Miskolcig, egységes láncban ölelték át a bükki tájat.

—*Szép ez a Bükk!* —jelentette ki Dániel, aki az eltelt főiskolás évek alatt, már sokszor barangolta be a hegység turista útjait, és most Júlia felé fordulva mondta:

—Én már bejártam a jelzett és jelzetlen turista útjait. Remélem, a következő években te is csatlakozol hozzám és veled ismét bejárjuk. Júlia nem szólt erre semmit, csak a fiú nyakába kapaszkodott és úgy nézett annak szemébe. Ebben a nézésben benne volt minden. Még az is, hogy nem marad el tőle, követi őt a hegyek közé is.

Miután a Bükk hegységet jól szemügyre vették, tekintetüket közelebb hozták, a hegység lábánál hosszan elnyúló városra, amelynek épületei próbáltak a mögötte magasodó hegységgel versenyezni, de ez nem sikerült, hiszen azok sokkal magasabbra nyúltak, egészen a bárányfelhős Égig.

A Bazilika Ég felé magasodó épülete hivalkodóan mutogatta magát, az új és megtért lakóinak, akik a jövőben e város falai között szeretnének élni.

A minaret karcsú tornya még most is úgy állt, mint akkor, amikor hűtlen lakói elhagyták e várost. A vár falai, bástyái, megszépülve, megerősítve álltak régi helyükön. A város

templomainak tornyai, büszkén magasodtak az alacsonyabb épületek fölé. A Tanárképző főiskola épületét szintén jól láthatták szemlélődő helyükről, mintahogyan az új uszoda épületét is, amely azóta épült, mióta Ádám és Éva távolkerült e várostól.

—*Szép ez a város!* —mondta Ádám és neki is, Évának is, fátyolos lett a szeme. Talán a távoli tájak szemlélésétől, talán mástól. Talán attól, hogy régi emlékeik villantak be egy pillanatra tudatukba, azok melyek miatt valaha jobbnak látták elhagyni otthonukat. De hol vannak már azok az idők? Sok év telt már el, amelyek elvitték az akkori bánatukat és meghozták örömeiket, Eközben hajukat, olyan öszre festette a múltó idő, mintahogyan reggelente, a mélyebben fekvő rétek pázsitját, a hűvös idő ezüstszínűvé varázsolja. Egy pillanatig még szemlélték a tájat, majd Ádám szólt:

—*Induljunk!* Ne várjon bútorainkkal itt ez a teherautó!

Az elindulásuk után, csak pár perc kellet ahhoz, hogy a város melletti Pünkösdszől, a megtekintett város házai között kanyarogjanak. Az utcáin nyüzsögtek az emberek, amelyek nagy része turistaként járta a várost, és bámulta műemlékeit. Amikor még ők itt éltek, nem volt ennyi turista az utcákon. Talán látnivaló sem volt ennyi, mint most, hiszen az elmúlt évtizedek alatt, sok látnivalóval gyarapodott a város. Távollétük alatt épült több lakótelep, a gyönyörű,

új uszoda. Azóta újítták fel a város épületeit, köztük a várat is. Távollétük alatt nőtt óriásira a városon átmenő forgalom. A hajdani csendes település, mostanra egy igazi nyüzsgő várossá fejlődött. Nemcsak műemlékei, jó borai, kiépült Szépasszonyvölgye, hanem kellemes vizű fürdői miatt is sokan keresik fel, a világ minden tájáról. Aki turistaként egyszer ide jön, az a következő években mindig visszatér.

Egy rövid ideig még kanyargott velük az autó, majd az egyik ház elé érve, Ádám, az apa, szólt Dánielhez:

—*Megálljunk fiam! Itt van a házunk, itt lesz ezután az otthonunk!*

E szavakra mindannyian elérzékenyültek. Ádám és Éva, e város régi lakói, és gyerekeik, Dániel és Júlia, egy pillanatig lehajtott fővel álltak az előtt a ház előtt, amely a jövőben otthonukként fog nekik szolgálni.

A régi lakók, megöszült emberek, talán jobban meghatódtak, mint gyerekeik. Talán azért, mert *boldogtalan* emberekként, ketten, mégis egyedül, hagyták el valaha ezt a várost és most, családjukkal térhettek vissza, *boldogan*.

*

Két év telt már el, mióta e város falai közé, visszaköltöztek a hajdani, hűtlen lakói. Ne mondjon most már senki rosszat rájuk, amiért valaha hűtlenné váltak e városhoz és annak lakóihoz. Több évtized telt el ez idő óta, mikor nem örömmel, de mégis ezt tették. Az akkori értékítéletek szerint, bűnösök voltak. Noha nem követtek el semmilyen bűnt. A bűnük csupán annyi volt, hogy nem hasoníthattak a legtöbb emberhez, akik akkor még ebben a városban éltek, ez idő tájákn. Pedig nagyon szerettek volna hozzájuk hasonlítani.

Saját gyereküket, nevelgetni, de nem tehették, mert akkor még nem lehetett gyerekük. A *Teremtő* másképpen határozott, másképpen írta meg az *életforgatókönyvüket*. Másképpen ítélték meg őket az emberek, akik bűnösöknek kiáltották ki őket, és ezért bűnhődniük kellett. Türelmük elfogyván, elköltöztek e város falai közül, azért, hogy új életet kezdhessenek egy olyan helyen, ahol tisztalappal kezdhetik életüket, mert ott senki sem ismeri őket.

Miután elköltöztek, és magukhoz vették Dánielt, életük teljesen megváltozott. Élvezték azt a boldogságot, amelyet mások már eddig is élvezhettek, hiszen örökbefogadott fiukkal élve, nem különböztek környezetükben élő más emberektől.

Csak egy volt fontos számukra: *elhitetni mindenkivel,—még Dániellel is—, hogy a gyerek,*

akit nevelgetnek, édes gyerekük. Ezt a titkukat kívánták örökidőkre megtartani, amit meg is tartanak, ha egy édes kislánnyal, a Teremtő nem áldja meg őket.

Ahogy nőttek a gyerekek, úgy kívántak egyre több boldogságot szüleik. Főleg mikor látták, mennyire megérti egymást e két „testvér”. Az édes és a fogadott gyerek, kiket egyformán szerettek, ezért mindkettőt szerették volna megtartani örök időkre. Nagyon jól tudták, ennek egyetlen módja van, az, ha a korábbi fogadalmukat félretéve, felfedik titkukat a világ előtt, de főleg a gyerekeik előtt.

A titok fátylának fellebbentése óta már évek teltek el.

S most Júlia—az édes lányuk—a fogadott gyermeküktől—Dánieltől—várja gyermekét, aki nekik az unokájuk lesz. Nem lehet azon csodálkozni, ha Ádám és Éva öröme határtalan. Hiszen nagy boldogság az, ha valaki a saját gyerekének világra jöttét várhatja, de talán még annál is nagyobb, mikor már az unokáját várja. Vége az aggodásuknak:”—*mi lesz, ha gyermekeink hozzánk hasonló sorsra jutnak? Egy idő múltán, senki sem emlékezik rájuk. Nem lesz, aki nevüket tovább éltetné.*”

Egyszerre két csapás érheti őket, ha az ő sorsuk, ismétlődik meg a fiatalok életében. Egyik csapás, hogy örökre egyedül maradnak, a másik:

társadalomnak megvetése, az örökmagányosságra ítéltségük miatt.

Ez utóbbitól már nem kellene félniük! Hol vannak már azok az idők, amikor ezért valakit, vagy valakit elítélt a társadalom?

Dániel és Júlia, már semmiképpen sem lesznek a társadalom számkivetettjei. Hiszen Júlia méhében ott él az a picinyke élőlény, aki őket ettől megóvjá. Teljesítik a nagy *Természet* örök parancsát, amely minden élőlényt *fajtájának fenntartására ösztönöz.*

Ádám és Éva, a két megőszült ember, boldogsága most már határtalan. Vége van a rájuk kimért hajdani csapásnak, amely őket valaha sújtotta. Úgy érzik, mindezért *hálával tartoznak valakinek*, aki gyerekeiket nem sújtotta az övékhez hasonló, könnyörtelen csapással, amely őket akkor még sújtotta. Megáldotta őket, egy gyerekkel, idegvesztítő várakozás nélkül, ki nekik az édes unokájuk.

Úgy érzik, ismét el kell menniük Szent Antal színe elé. *Csak most nem kérni jönnek, hanem megköszönni*, amiért sorsuk az eltelt idők alatt jobbra fordult.

A kőszobor most is ott állt régi helyén, abban a templomban. Több évtized multán is rezzenéstelen arccal tekintett le az alatta térdepelő két emberre, kik hálaimákat rebegték a hívő ajkaikkal, a tiszteletet parancsoló, glóriával

ékesített szent ember, kőbe vésett lábai előtt, aki az imáikat továbbítja ismét az Úr felé:

—Uram! Köszönjük, hogy meghallgattad akkor kérésünket és az áldásoddal teljessé tetted az addigi sivár, célnélküli életünket! Hiszen most már nem csak célja lett életünknek, hanem általa értékesebbé is lettünk azok szemében, akik bennünket eddig semmibe sem néztek.

Úgy érezzük, mióta megáldottál sem lettünk jobbak, mintahogyan annak előtte sem voltunk rosszabbak másoknál. Mégis akkor megvertél, ám később mégiscsak megáldottál.

Sokszor keseredtünk el a döntésed miatt. Sokszor láttuk céltalannak életünket, nem értve azt, miért teremtetél a Földre, ha áldásodat adni nem akartad. Sokszor kérdeztük; mi célod lehet velünk? Még jó, hogy be tudtuk csapni magunkat azzal:—„valamilyen feladatot mégiscsak szántál, ha már egyszer erre a világra teremtetél”.

Ez a tudat éltetett bennünket, ezzel próbáltuk áztatni magunkat, amiért mégis érdemes volt túlélni azt a nehéz időszakot.

Mi egyszerű emberek nem tudhatjuk, mivel követhettük el a bűnt, amiért akkor bűnhődnünk kellett. Pedig jó lenne tudnunk, már csak azért is, hogy későbbiekben óvakodjunk efféle bűnök elkövetésétől. Hiszen, ha nem ismerjük a bűnünket, nem tudjuk azokat a jövőben elkerülni sem, s ezért újra bűnbeeshetünk. Pedig mi, igazi hívő embereknek valljuk magunkat, ezért nem akarunk bűnbeesni!

Szent Antal meghatódva, és értetlenül hallgatta az előbbi szavakat. Hiszen ő már akkor továbbította a könyörgő, hálálkodó emberek kérését az Úr felé. Nem érthette, miért késett oly sokat a kérésük teljesítése. Hiszen ezek az emberek, már akkor, szenvedéseikkel, régen kiérdemelték az Úr áldását, amely bizony kissé késve érkezett. Nem értette azt sem, hogy *azok jönnek el hálálkodni, akiket az Úr megvárakoztatott, mielőtt áldását adta volna rájuk. Míg másokat, kiket minden várakozás nélkül megáldott, nem lehet látni az Úr színe előtt, pedig ők jártak a legjobban.*

Úgy látszik, csak azok hajlandóak a hálálkodásra, akiket az Úr megvárakoztatott. Csak azok tudják igazán értékelni adományát, akik abból tartósan hiányt szenvedtek. Akik nem szenvedtek valaminek hiányától, nem is értékelik adományát. Mindezt természetesnek veszik, és nem értékelik mindaddig, amíg azt el nem veszítik. Sőt, még ezek az emberek bántsák azokat, akiknek az áldásból nem jutott. Mintha egy baj nem lenne elég a szenvedésükhöz.

A lábainál, hideg kövön térdeplő embereket látva, talán a kőszívű szobor, Szent Antal is elgondolkodott. Persze, volt is min elgondolkodnia. Az eddigi merev arcán, mintha a sajnálkozását lehetne felfedezni, részvétellel nézett le rájuk, miközben talán ezt gondolhatta:

—Talán az Úr is követett el hibát!
Sugallhatta volna azoknak a gonosz embereknek:

„Ne bántsátok őket, nem bűnösök!”.

Bántásaikért nem büntette meg őket. E helyett inkább megáldotta, pedig láthatta, nem érdemlik meg. *Hiszen azokat a gyerekeket, akikkel megáldotta, sokan közülük nem nevelik fel! Gyermeknevelő intézetekbe adják, hogy családon kívül, sivár körülmények között, nevelkedjenek és induljanak el az Életbe.*

A bensőséges gondolatok alatt, *mintha a kőszobor is gondolatait sugallná, a lábainál hálálkodó Ádámnak, Évának, akik nem akartak a templom hideg köveiről talpukra állni:*

—*Tudom sokat, szenvedtetek mások gonosz tréfáitól, az áldásra várakozás éveitől, mert késve érkezett meg a hőn óhajtott gyermekáldás. Számotokra mégiscsak érkezett ez a nap. Tudjátok ti mennyien, vannak, akik számára ez a nap soha nem érkezik el, hiába várják? Pedig ők is sokszor térdepeltek már ezen a hideg kővön, lábaim előtt. Ők mégis idejárnak hozzám, borulnak le lábaimhoz, hálálkodnak és kérik, tolmácsoljam szavaikat az Úr felé, miközben nem kapták meg azt, amit annyira szerettek volna, és annyiszor kértek. Bizony mindenki követhet el hibát, még a Teremtő is.*

Ádám és Éva, *mintha kőszobor sugallatait megéreznék, megértenék, még egy újabb imát*

rebegnek el hívő ajkaikkal, majd a hideg kőről felállva, elégedett arccal léptek ki a templom ajtaján:

*—Igen! Ha sok várakozás után is, de a mi
kérésünk mégiscsak meghallgatott, fent a
magas Égben!*

